

ΠΑΝΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΟΣΟΛΩΝ.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

—————

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΟΓΔΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΑΙΟΥ 1867 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΑΙΟΥ 1868.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ
ΛΑΥΡΙΣΤΟΥ
ΥΕΩΝ ΑΡΙΘ. _____

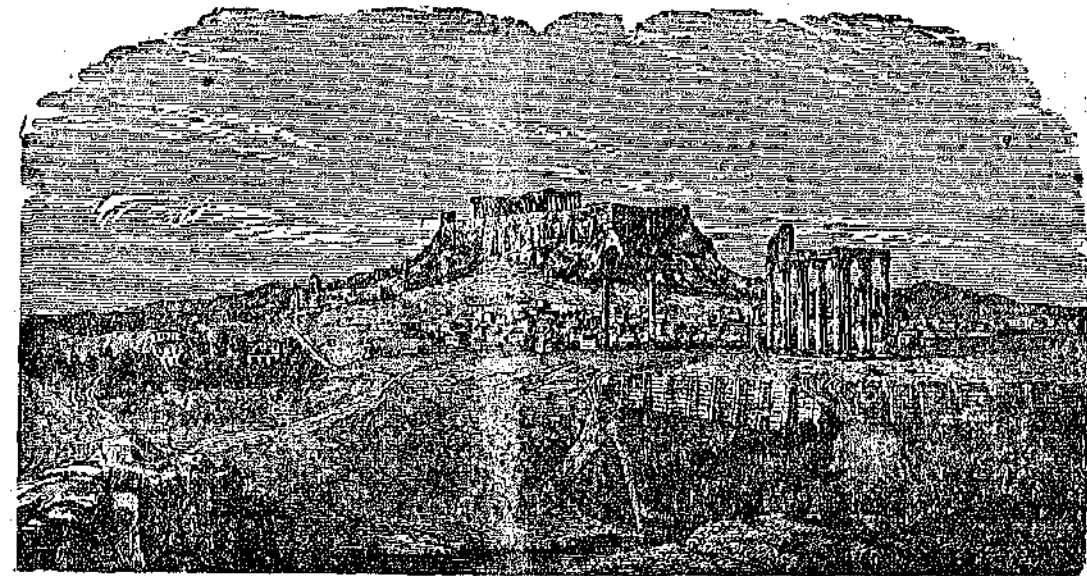
ΠΑΡΕΛΗΥΣΤΗΡΙΟ ΚΑΔΩΜΑΤΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Κωνσταντίνου
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ;

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΩΡΑΣ.

(Ὀδὸς Περαιῶς.)

1868.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1868.

ΤΟΜΟΣ ΙΗ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 427.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΝΙΚΟΥΣΙΟΥ

ΤΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΟΣ ΔΙΕΡΜΗΝΕΥΤΟΥ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ
ΑΥΛΗΣ Η ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΣΟΦΟΥ ΟΘΩΜΑΝΟΥ ΒΑΝΗ-
ΕΦΕΝΤΟΥ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΚΑΙ ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΟΥ
ΤΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝΟΥ ΜΕΧΜΕΤΟΥ ΤΟΥ Δ΄,
ΤΡΩΓΥΛΑΓΜΕΝΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΠΕΡΙ
ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ.

« Ἄρεται δ' αἰεὶ μεγάλοι πολέμιοι
Βασιῶδες ἐν μακροῖσι ποικίλλουσιν, ἀκούσας
Σοφοῦς. Ὁ δὲ καρδὸς ἐμοῦ
Παντὸς ἔχει κορυφάν. »

[Πινδ. Πύθ. Θ', 133—36.]

Μεταξὺ τῶν χειρογράφων τευχῶν τῆς Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχουσι καὶ τέσσαρα, τὰ ὑπ' ἀριθ. ΤΕΘ'—ΤΟΑ', σχήματος τετάρτου μικροῦ, ἐπὶ βαμβακίνου χαρτοῦ γεγραμμένα περὶ τὴν ΙΗ΄ ἀρχομένην ἑκατονταετηρίδα, ἐπιγραφὴν δὲ φέρουσι τοιάυδε: « ΚΑΤΑ ΜΟΥΧΑΜΕΤΙΣΤΩΝ. Τὸ παρὸν πόνημα ἐξετέθη παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως ἡμῶν κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Κατακουζηνοῦ, τοῦ διὰ τοῦ ἁγίου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος μετονομασθέντος Ἰωάσαφ μοναχοῦ. » Τούτων μὲν οὖν τὸ τελευταῖον, ὑπ' ἀμαθεστάτου ἀντιγραφῆως γεγραμμένον, μεταφρασίς ἐστι τοῦ αὐτοῦ πονήματος εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον, γενομένη ὑπὸ τοῦ

περὶ τὰ μέσα τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος ἀνθησαντος περιφώμου θεολόγου καὶ διδασκάλου τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. ἐκκλησίας Μελετίου Συρίγου τοῦ Κρητός, « προτροπῆ τοῦ ἐκλαμπροτάτου καὶ θεοσεβεστάτου ἀθέντου πάσης Μαλδοβλαχίας κυρίου Ἰωάννου Βασιλείου βοεβόδα, » ὡς ἐν τῇ τοῦ τευχους ἀρχῇ σεσημειώται (α). Περιέχει δ' ἐπιπλέον καὶ Παναγιώτου τοῦ Νικουσίου, τοῦ γεγονότος διερμηνευτοῦ τῆς Ὀθωμανικῆς ἀλλῆς τῆν μετὰ τοῦ σοφοῦ Ὀθωμανοῦ Βανῆ-ἐφέντου, διδασκάλου καὶ ἱεροκήρυκος

(α) Ἄπαξ μόνον, ὅσον ἐγὼ γινώσκω, ἐξεδόθη τὸ πρωτότυπον τοῦ πονήματος ἐν Βασιλείᾳ τῇ 1543, τοιαύτη ἐπιγραφὴ: « Τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Κατακουζηνοῦ, τοῦ διὰ τοῦ ἁγίου καὶ μοναχικοῦ σχήματος μετονομασθέντος Ἰωάσαφ μοναχοῦ, κατὰ τῆς τῶν Σαρακηνῶν αἰρέσεως Ἀπολογία Δ'.— Τοῦ αὐτοῦ κατὰ τοῦ Μωάμεθ Λόγου Δ'.— Ἐκτοπιώθη ἐν Βασιλείᾳ παρὰ μὲν τοῦ Νικολάου Βρυλλιγγέρου, ἐπιμελείᾳ δὲ καὶ ἀναλώμασι Ἰωάννου τοῦ Οὐκωρινοῦ, χιλιοστῶ πεντακοσιουσιῶ τεσσαρακοστῶ τρίτῳ ἀπὸ τῆς ἡσυχαστικῆς ἐκείνου, Μουνοχιῶνος δευτέρου Ἰσταμίνου. » Ἡ δὲ τοῦ Συρίγου μετάφρασις οὕτω ἐξεδόθη. Ἐβρήται δ' ἡ ἀσὴ καὶ τῇ Οὐνιδουανίῃ (Βιενναίᾳ) βιβλιοθήκῃ, ὑπ' ἀριθ. XXXII [βλ. Κελλερίου Supplementum, I ad Lambec. Comment. col. 237—243], καὶ ἐν ταῖς Νανιαγοῖς χειρογράφοις (συνπεριλαμβανόμεναι ἤδη τῇ τοῦ ἁγίου Μάρκου τῆς ἑνετίας βιβλιοθήκῃ), ὑπ' ἀριθ. CXXIX [βλ. Μιχαήλου Græci Codic. MSS. apud Nanius Patric. Venoi. pag. 298]· πλην ὅτι τὸ τελευταῖον τοῦτο χειρόγραφον ἑλλειπὲς ἐστὶ τῆς ἀρχῆς, ἣ δὲ συνεκπίπτει τοῦ τε συγγραφέως τὸ ὄνομα καὶ τοῦ μεταφραστοῦ.

του σουλτάνου Μεχμέτου του Δ', τεθρυλλημένην Διάλεξιν περί της χριστιανικής πίστεως, εις την κοινήν και ταύτην διάλεκτον.

Περί της του ενδόξου τούτου άνδρος βιοτής σοφόν σχεδίασμα εξέδωκεν εν τῇ Παρθώρα πρό πέντε ἡδὲ ἑτῶν ὁ πολυύδρις καθηγητὴς τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου κ. Κ. Παπαρρηγόπουλος (α), ἐν ᾧ καὶ τὴν Διάλεξιν, περί ἧς ὁ λόγος, συνεξέθετο, ἐρανισάμενος ἀπὸ τοῦ Γάλλου De la Croix, ἑλληκίσει τοῦ ἀρχετύπου. Ἀντιπαραβάλλων δὲ τις αὐτὴν πρὸς τὸ ἀρχετύπον, καθορᾷ ὅτι τῶν κυριωτέρων μόνον κεφαλαίων τῆς Διάλεξεως ἀπανθισμὸν ποιησάμενος, καὶ τοῦτον ἐν συνόψει, εξέδωκεν ὁ Γάλλος ἐκεῖνος εἰς φῶς. Οὐ μὴν δὲ ἀλλ' ἀπαντῶσι καὶ τινὰ ἐν αὐτῇ ἄλλως ἔχοντα ἢ ὡς ἐν τῷ ἀρχετύπῳ φέρονται. Οὕτως, ἐν παραδείγματι, ὁ τὴν στρεβλὴν ἐρμηνείαν τοῦ κυριακοῦ φθέγματος: Ἡ.ιι, Ἡ.ιι, λιμὰ σαβαχθανι ποιησάμενος τῷ Βανῇ ἀρνησίχριστος Ιερεὺς, παρὰ τῷ Γάλλῳ μὲν Ἐ.Ι.Ιη, ἐν δὲ τῷ ἡμετέρῳ χειρογράφῳ Ἀρμίνιος. Πότερος ἄρα γε ἦν ὁ τὴν γνησίαν τοῦ ἀρχετύπου γραφὴν διαστρέψας, ὁ Ἑλληὴν ἀντιγραφεὺς, ἢ ὁ Γάλλος ἐρμηνευτής; Οὐκ ἔστιν ὁμῶς καὶ τοῦτο ὅλως ἀκήρατον, τοιοῦτον δηλαδή, οἷον ἐκ τῆς τοῦ συγγραφέως γραφίδος ἀρχῆθεν προήλθεν ἔπαθε γὰρ ἐνιαχοῦ ὑπὸ τῆς παχυλῆς τοῦ ἀντιγραφέως ἀμαθείας διαστροφᾶς τινος, ἴσως δὲ καὶ τινὰ ἐξ ἀθελείας αὐτοῦ ἐξεβρόύθησαν, ὡς ἐκ τινῶν ἀσυνέτων καὶ τεταραγμένων δοκούστων χωρίων ἔπεισι τεκμαίρεσθαι.

Πλὴν ἀλλ' ἀπορία τις γεννᾶται ἐν τούτῳ πότερον, εἰς ἀρχαίαν ἄρα γε φράσιν συνέγραψε τὴν Διάλεξιν ὁ Νικοῦσιος, ἢ εἰς τὴν κοινήν; Ἐγὼ γε μὲν σαφῶς περὶ τούτου εἰπεῖν οὐκ ἔχω, ἀποκαλύψει δ' ἴσως ὁ χρόνος ποτέ. Καὶ δύναται τις μὲν ὑπολαμβάνειν, οὐκ ἄνευ λόγου, ὅτι ἄλλος τις μετ' ἐκεῖνον μετήνευχε τὴν συγγραφὴν εἰς τὴν κοινήν φράσιν, ὡς λόγου χάριν ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Συρῖγος, ὁ καὶ τὰ τοῦ Καντακουζηνοῦ, συγγενῆ σχεδὸν ὄντα τῇ Διάλεξι, μεταφράσας· ἀλλ' ἂν ἕτερος πάλιν εἴπῃ, ὅτι ἐπίτηδες ὁ συγγραφεὺς ἐχρήσατο τῇ κοινῇ, ὅπως ἂν κοινὸν τοῖς πᾶσιν ἀνάγνωσμα παράσχηται τὴν Διάλεξιν, οὐκ ἀπεικότα δόξειεν ἂν καὶ οὗτος λέγειν.

Ἄλλ' ὅπως ποτ' ἂν ἦ, οὐ καλὸν ἐδοξέ μοι κεκρυμμένον μένειν ἐπὶ μακρὸν ἐν τῷ σκότει τοιοῦτον μνημεῖον (β) μαρτυροῦν ἐκδηλότατα

(α) Ἴδε τόμ. ΓΑ', φυλλ. 240—248 καὶ 254.
(β) Ὁ Καντιμύρης; κατὰ δὲ καὶ ὁ κ. Παπαρρηγόπουλος ἀπαμειωσται, λέγει δὲ ἡ διάλεξις αὐτῆς ἐπιτομὴς ἐπιτομῆς.

τὸ ἐπὶ τῇ πατρίᾳ πίστει στερρόν καὶ ἀκράδαντον τοῦ ἐπιφανεστάτου Ἑλληνοσ, καὶ τὴν παρρησίαν, ἣν εἶχε πρὸς τοὺς κρατοῦντας ἐν οὕτω δεινοῖς καιροῖς, περὶ θρησκείας μάλιστα ἀμφισβητῶν, οὐκ ἄνευ κινδύνου, πρὸς ἄνδρα ὅσῳ ἐνθεομανῆ, τόσῳ καὶ διὰ πάσης τιμῆς ἀγόμενον παρὰ τῷ σουλτάνῳ. Τούτου δὲ χάριν μεταστειλάμενος ἀπόγραφον, χειρὶ γεγραμμένον τοῦ ἐλλογιμοῦ βιβλιοφύλακος καὶ φίλου ὅτι μάλιστα ἐμοὶ περισπουδάζου κ. Ἱεροθέου Φλωρίδου, ἐκδίδωμι ᾧδε ἀπαρἀλλάκτως ὡς ἔχει ἐν τῷ χειρογράφῳ, μηδὲν δηλαδή μεταβαλὼν ἐκ τῆς γραφῆς, ἀλλ' ἢ τὴν στίξιν μόνον. Πειοιθῶς δ' εἰμι, ὅτι ἄλλος τις μετ' ἐμὲ ἐντυχῶν πού ὀρθοτέρῳ ἀντιγράφῳ τῆς Διάλεξεως, ἐκδοῦναι σπουδάσει, πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἡμαρτημένων.

Ἀθήνησιν, Ἰουνίου 5' αὐξέ.

Ι. ΣΑΚΚΕΒΑΙΩΝ.

ΔΙΑΛΕΞΙΣ

Τοῦ πανευγενεστάτου καὶ χρησιμωτάτου ἐν εὐγενέσιν, σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου ἀνχινουστάτου τε διερμηνευτοῦ κυρίου κυρίου Παναγιώτου, ποιηθεῖσα μετὰ τινος σοφοῦ διδασκάλου τῶν Ἀγαρυνῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ τὸ ἀρχεῖον ἔτος μετὰ τὴν ἐνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τῷ αὐτῷ ἔτει μετὰ τὴν ἐνσαρκον θεογονοσίαν [γρ. θεογονίαν] τῷ ἰουλλίῳ μηνί, ἡμέρᾳ τρίτῃ τῆς τῶν Τουρκῶν ἑορτῆς, παγαίνοντας ὁ βασιλεὺς (*) εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἰησοῦ, μέσα ἐκεῖ ὅπου ἦτον ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Μάμαντος, καὶ ἡ περίφημος μονὴ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, ἐκόνευσεν ἐκεῖ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐ-

ἄπειτα θυμῶς δι' ὃ καὶ ἀναφαλὴς ἔκρινε τὸ καταχωρεῖσθαι αὐτὴν ἐν τῇ πονήματι αὐτοῦ [D. Constantini Hist. de l'empire ottoman. tom. III, p. 100]. Ἀλλὰ τί ἄρα γε ἔνοσεν διὰ τούτων; τάχα ἐπὶ τὸ ἑλληνικὸν κείμενον τῆς Διάλεξεως τετύπωται, ἢ ἐρμηνεία τις αὐτῆς εἰς τὴν Λατινίδα φωνήν; Λατινιστὴ γὰρ ὁ ἄνθρωπος τὴν κατ' αὐτὸν ἱστορίαν συγγράψας, πῶς ἔμελλεν ἐτεροβόλωσον συγγραφὴν καταμῆσαι ἐν αὐτῇ; ἢ καὶ ὑποτιθέμενος εἶπε οὐκ αὐτὸ τὸ πρωτότυπον, ἀλλ' ἐρμηνείαν αὐτοῦ ἐκόνει συμπεριλαβεῖν ἐν τοῖς περὶ Νικοῦσιου ἱστορουμένοις, εἴτα πᾶς παραπίμπαι τοὺς ἐντυγχάνοντας εἰς ἀνάγνωσιν συγγραφῆς ἐτεροβόλωσον καὶ οὐκ ἔπασσι δῆκοντες τοῖς λατινίζουσι καταληπτικῆς; Ὅθεν ὑποτίθεται με ὑπόνοια μήποτε οὐκ ὀπαινίσταται ἡ ἱστοριογράφου τύποιον τοῦ πρωτοτύπου; ἄλλως τε γὰρ πολλὰ μοι διερωτήσαντι οὐκ ἐξέγινετο ἀνιχνεύσαι εἰ ὅπως τετύπωται τοῦτο.

(*) Μεχμέτης ἦν ὁ Δ'.

πίτροπος (*), εἰς τὸ παλάτι τοῦ Ἐβουσαῖτ, τοῦ ἄντος πλησίον τοῦ ναοῦ. Καὶ συντρεξάντων πάντων τῶν ἀρχόντων καὶ λογίων τῆς βασιλείας ἐκεῖ, ἀφ' οὗ ἐθεώρησαν τὰς κοινὰς ὑποθέσεις, καὶ εἰργάσασθε τὸ πλῆθος, ἔμινον ὁ βασιλεὺς ἐπίτροπος μετὰ τῶν ἐγγυρῶν καὶ μετὰ τοῦ σοφωτάτου διδασκάλου Βανῆ, καὶ ἔρχασαν νὰ στοχάζονται τὴν βιβλιοθήκην τοῦ παλατίου ἐκεῖνου, εἰς τὴν ὅπου εἶναι ὑπὲρ τὰς δέκα χιλιάδας τῶν βιβλίων, τὰ ὅποια οἱ πρόγονοι τοῦ Ἐβουσαῖτ ἐσάναξαν, διδάσκαλοι χρηματίζοντες τῶν βουλιῶν Σελῆμ καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ ἐγγόνου αὐτοῦ σουλεϊμάν καὶ Σελῆμ υἱοῦ ἀνάμεσα εἰς τὰ ὅποια ἦσαν δύο σφαῖρες, μία τῆς γῆς, ἔχουσα διάμετρον ποδῶν τεσσάρων, καὶ ἡ ἄλλη τοῦ οὐρανοῦ ἔχουσα καὶ αὐτὴ διάμετρον ποδῶν δύο, με γράμματᾶ Λατίνᾳ, ἔχουσαι καὶ αἱ δύο τοὺς κύκλους ἐκείνους, ὅπου οἱ ἀστρολόγοι χαρακτηρίζουν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὰς συνθήκας εἰκόνας τῶν ἀστέρων. Ἐρωτήσας δὲ ὁ ἐπίτροπος τὸν Βανῆ λέγωντας, τίς εἶναι ἡ αἰτία ὅπου γράφονται οἱ οὐρανοὶ κύκλοι, ἦγον ὁ μεσημβρινὸς καὶ ἰσημερινός; καὶ οἱ λοιποὶ εἰς τὴν σφαῖραν τῆς γῆς· εἰς τὸ ὅποιον ζήτημα, κατὰ καὶ ὁ Βανῆς, ὡς σοφὸς ὅπου ἦτον, ἀπεκρίνατο, ὅμως ὁ ἐπίτροπος δὲν ἐπίθετον, ἀλλ' ἐπιθύμα τρανωτέρων λύσιν τῆς ἀπορίας του.

Τότε ὁ Ἐβουσαῖτ εἶπε τῷ ἐπιτρόπῳ, — Ὁ Παναγιώτης ὁ ἐρμηνεύς τοῦ βασιλικοῦ κράτους ἂν ἦτον εἶδῳ, ἤθελεν δώσει πληροφορίαν τοῦ ζητήματος, καὶ ἤθελεν ἐξηγήσει μὲν καὶ τὰ πολλὰ γράμματᾶ ὅπου εἶναι γραμμένα εἰς τὰς σφαῖρας αὐταῖς μετὰ πολλὴν πληροφορίαν τῆς δόξης σου. — Καὶ ὁ ἐπίτροπος εἶπεν, Ἀληθῶς λέγεις· μόνον δάνεισαι μὰς τὰς σφαῖρας αὐταῖς, νὰ τὰς λάβωμεν εἰς τὸ παλάτι. — Καὶ ὁ Ἐβουσαῖτ προσκυνήσας εἶπεν, Εἰς τοὺς δρισμοὺς τῆς σῆς ἐνδοξότητος εἵμεσθεν. Καὶ πολλοὶ τῶν παρεστῶτων ἀρχόντων ἐπαίνεσαν τὸν Παναγιώτην, λέγοντες τῷ βασιλικῷ ἐπιτρόπῳ, ὅτι πρέπει πλέον με λόγους καὶ ταξίματα νὰ γυρίσῃ [ἴσως γρ. γυρεύσῃ] ἢ ἐκλαμπρότης σου νὰ ἐπιστρέψῃ τὸν Παναγιώτην, τὸν ἐρμηνεὺ τῆς βασιλείας, εἰς τὸν Τουρκῶν τὴν θρησκείαν· ἐπειδὴ με λόγους οὐ ποῖσεται, ἀλλὰ βίξ καὶ δυναστείξ νὰ τὸν κάμῃς νὰ πισθῇ. Τότε ὁ Βανῆς μεγάλη τῇ φωνῇ εἶπεν, — Ἀλλ' ἐγὼ με λόγους καὶ με ἀποδείξεις τόσον ἰσχυρὰς νὰ τὸν κάμω εἰς μίαν ὥραν νὰ ἀφήσῃ τὴν πίστιν τῶν χριστιανῶν, νὰ δεχθῇ τὴν ἐδικήν μας. — Ὁ δὲ ἐπίτροπος γελάσας εἶπε, — Μὴ θαρρῆς τὸ ἔργον αὐτὸν τόσον εὐκόλον, ὡ σοφὸ Βανῆ, ὅτι καὶ ἄλλοι τινὲς ἐπιχειρήσαντες νὰ τὸν κάμουν αὐτὸν Τουρκον, καὶ ἐγὼ πολλὰ ἐκοπίασα, ὁμοίως καὶ ὁ

(*) Ὁ περίφημος Βεῖβρης Ἀχμέτ Κιοπρουλίς.

πίτροπος μου, ἀμὴ τίποτε δὲν ἐκατορθώσαμεν. — καὶ ὁ Βανῆς εἶπεν, — Ἐγὼ ἔχω τινὰ ζητήματα καὶ ἐρωτήσεις, τὰ ὅποια ἐρωτῶντας τον, ἐξανάγκησ θέλει καταπεισθῆ εἰς τὴν γνώμην μου, καὶ με εὐκόλιαν μεγάλην τὸν ἐπιστρέφω.

Τῇ ἐπαύριον παρισταμένων πάντων τῶν ἐγκρίτων εἰς τὸ βασιλικὸν παλάτιον, τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου μετὰ τοῦ Παναγιώτου, ὁμοῦ ἐπεμφεν ὁ Ἐβουσαῖτ, κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του, τὰς σφαῖρας ἐκείνας. Ὁ δὲ ἐπίτροπος καλέσας τὸν Παναγιώτην εἶπεν, — Ἐγνωρίζεις τὰς σφαῖρας αὐτάς; — Καὶ ὁ Παναγιώτης ἀπεκρίθη λέγων, — Πολλὰς τοιαύτας οἶδα· ἀμὴ αὐτάς δὲν τὰς εἶδα, πρὸ μόνον [ἴσ. τῶρα μόνον] τὰς βλέπω. — Καὶ ὁ ἐπίτροπος ἔρχισε νὰ τὸν ἐρωτῇ περὶ τῶν κύκλων καὶ σχηματισμῶν τῶν ἀστέρων, καὶ τῶν σφαιρῶν κατὰ εἰκόνας, ὅπου οἱ παλαιοὶ ἀστροθέτησαν· καὶ ἐπὶ περὶ σκιῶν, καὶ ἀντιπόδων, καὶ ἀντισκιῶν, καὶ ἄλλων θαυμασῶν θεωρημάτων· εἰς τὰ ὅποια ὁ Παναγιώτης μετὰ τὴν σφαιρῶν καὶ καθαρότητα ἀπεκρίνατο, ὅπου ὅχι μόνον ἐκεῖνος καὶ ὁ ἐπίτροπος, ὡς σοφὸς, ἐπληροφοροῦντο καὶ ἔχαιρον, ἀλλὰ καὶ οἱ μετόχοι τῶν φιλοσοφικῶν λόγων ἔστεκον καὶ ἐθαύμαζον. Εἶτα πάλιν πιάωντας καὶ τὴν τῆς γῆς σφαῖραν ὁ Παναγιώτης, ἔρχισε καὶ ἔλεγε πάλιν περὶ τῶν ἐπιπέδων κλημάτων, καὶ τῶν λοιπῶν ὅπου οἱ γεωμέτραι ἐπρόσθεσαν περὶ τῆς παλαιᾶς οἰκουμένης· τὴν ὅπου οἱ παλαιοὶ εἶπον νὰ εἶναι κατὰ μῆκος 180 μοίρας, καὶ κατὰ πλάτος ἐξηντατρεῖς μόνον· ἀμὴ εἶναι οἱ γεωγράφοι (οἱ νέοι βέβαια. Ἡ εἰκόνα) μετὰ τὴν τέχνην αὐτῆς, ὅπου εἰς τοὺς καιροὺς μας εὐρίσκειται ἂν με τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ φιλοχρηματικῶν τῶν δυτικῶν ἐθνῶν, εὐρέθησαν κατὰ κατοικειμένα τὰ βόρεια μέρη εἰς μῆκος ἕως ὀγδὼντα πέντε μοιρῶν, ὡς εἶναι ἡ νέα Τζέκλα [γρ. Τζέκλα] κατὰ δὲ πλάτος εὐρέθη ὅλη τοῦ κόσμου ἢ περιοχῆ, ἔχουσα μείρας 360. Καὶ τὰ εἰδείχθη αὐτὰ εἰς τὰς προειρημένους σφαῖρας μετὰ πολλῆς ἀκριβολογίας καὶ ἐπιμελείας τοῦ ἐπιτρόπου· ὁ ὅποιος συχνάκις μεταξὺ τῶν λόγων του, τὸν Παναγιώτην ἐρώτα ἐρωτήματα ἀξιολογώτατα· εἰς τὰ ὅποια ὁ Παναγιώτης εὐστόχως ἀπεκρίνατο, ὅπου οἱ παρεστῶτες ἐθαύμαζον. Καὶ τοῦτο ἐγένετο μέχρι τῆς ἐσπέρας, ἐπὶ τοῦτο ἀπεκτείνοντας τοῦ ἐπιτρόπου τὰς ἐρωτήσεις εἰς μακρὸς, διὰ νὰ ἔλθῃ ὁ διδάσκαλος Βανῆς, εἰς τὸν ὅποιον ἔστειλεν ὁ ἐπίτροπος καὶ ἔκραξεν· ἀλλὰ ἐκεῖνην τὴν ἡμέραν ἔλιπεν, καὶ δὲν ἦλθεν.

Καὶ μετὰ τὰς διαλέξεις ἐκείνας, ἔρχισεν ὁ ἐνδοξότατος Κουσεφναγας, ὁ ἀνεψιὸς τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, νὰ λέγῃ μυστικά, καὶ νὰ συνομιλῇ μετὰ τὸν Παναγιώτην, καὶ νὰ τοῦ κάμῃ μεγάλας ὑποσχέσεις ἐξουσιῶν, καὶ πλοῦτων, καὶ δόξης, μόνον νὰ

ἀλλάξῃ τὴν πίστιν του. Καὶ αὐτὸς ἐγέλα λέγων-
τας, — Δὲν ἔχω χρεῖαν ἐκ τῶν ματαίων πραγμά-
των. — Ομοίως καὶ οἱ λοιποὶ παρεστῶντες ἄρχον-
τες ὄλοι ὁμοῦ, μὲ πολλὰς θοαιτίας ἐπάσχον νὰ τὸν
ἐπιστρέψουν. Καὶ ὁ ἐπίτροπος τοῦ ἔδωκεν φλωρία
περισσά, παραγγέλωντας τὸν νὰ ἔλθῃ τὸ ταχύ.

Καὶ τὸ πρῶν, μετὰ τὴν τρίτην ὥραν τῆς ἡμέρας,
ἔστειλεν ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος, καὶ ἤφεραν τὸν
κρητὴν τῆς εὐρώπης, καὶ τὸν κρητὴν τοῦ βασιλικοῦ
παλατίου, καὶ τὸν διδάσκαλον Βανῆ, μὲ ὄλους τοῦ
τοῦ μαθητῆς. Καὶ συναχθέντων πάντων ἐν τῷ πα-
λατίῳ τοῦ ἐπιτρόπου, παρισταμένων καὶ τῶν ἀρ-
χόντων τῶν ἐγγιωρτῶν, καὶ τοῦ ἐρμηνέως τοῦ Πα-
ναγιώτου, ἐπρόσταξεν ὁ ἐπίτροπος καὶ ἤφεραν ταῖς
σφαίρας ἐκείνας, καὶ ἀναβλέψας πρὸς τὸν Πανα-
γιώτην, εἶπεν, — Ἐλα εἰπέ μας, τί κύκλος εἶναι ἐ-
σοῦτος; — Καὶ ὁ Παναγιώτης δείχνοντας τὸν ἰση-
μερινὸν καὶ μεσημβρινὸν, ἔλεγε τὰ ὀνόματά τους. —
Τότε ὁ Βανῆς λέγει πρὸς τὸν Παναγιώτην, Τί γυ-
ραεὶ ὁ ἰσημερινὸς κύκλος εἰς τὴν γῆν, καὶ τί ἰσημε-
ριαν δείχνει; — Καὶ ὁ Παναγιώτης ἀπεκρίνατο λέ-
γων, Ὁ ἰσημερινὸς ἐγγραφόμενος εἰς τὴν γῆν εἶναι
διὰ νὰ δείχνῃ τὴν ἰσότητά τῶν ἡμερῶν, ὡς ἐν τῷ
οὐρανῷ· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἡ γῆ εἶναι σφαιρικὸν σώ-
μα, τὸ ὅποιον οἱ παλαιοὶ θέλοντες νὰ τὸ μετρήσουν
εἰς μῆκος καὶ πλάτος, ἔκαμαν χρεῖα νὰ ἔχουν κα-
μίαν ἀρχὴν τοῦ μέτρου, διὰ τοῦτο ἔθεσαν ἓνα κύ-
κλον παράλληλον τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ ἰσημερινῷ [γρ.
ἰσημερινῷ], καὶ ἀντικρῆζει τὸ σημεῖον τῆς ἀνατω-
λῆς τοῦ Κριοῦ καὶ τοῦ ζυγοῦ, καὶ ἀπ' αὐτὸν τὸν
κύκλον ἀρχίζοντας πρὸς τὰ βόρεια μέρη, καὶ τοῦ
νότου, καὶ τοῦ ἡμετέρου ἡμισφαιρίου, τὰ πλούτη
[ἰσ. τὰ πλάτη] τὸν λεγόμενον ἰσημερινὸν, διὰ τί
εἶναι παράλληλος τῷ ἰσημερινῷ, καὶ διαιρεῖ τὴν
γῆν εἰς δύο ἴσα ἡμισφαίρια, ὡς καὶ ὁ ἰσημερινὸς
τοῦ οὐρανοῦ. Ομοίως καὶ διὰ νὰ μετροῦν τὸ μῆκος,
ἔκαμαν χρεῖαν νὰ ἔχουν μιαν ἀρχὴν· διὰ τοῦτο ἔ-
θεσαν ἓνα κύκλον παράλληλον τῷ ἐν τῷ οὐρανῷ
μεσημβρινῷ· καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνος εἶναι καὶ ἐδρίσκειται
εἰς κάθε πόλιν τοῦ ὀρίζοντος, εἶναι καὶ τοῦτος κεν-
νός, καὶ μετ' αὐτὸν μετροῦν τὸ μῆκος τῶν πό-
λεων.

Τότε ὁ Βανῆς εἶπε τῷ Παναγιώτῃ, Ἐλα νὰ ἴδου-
μεν πῶς εὐρίσκεις τὰ μῆκει, καὶ πλοῦτῃ τῶν πό-
λεων; Καὶ ἐγύρευσε νὰ φέρουν τὰ χρονογραφικὰ
κανόνια τῶν βασιλέων τοῦ Ὀλυμπέγου (*), τὰ ὅ-
ποια εἶχε τὰ φέρε μαζὴ τοῦ ὁ Παναγιώτης· καὶ δεί-
χνοντας τα τοῦ Βανῆ, ἔρχισεν ὁ Βανῆς εἰς τοὺς πί-
νακας νὰ ἀναγινώσκῃ. Καὶ λέγει τῷ Παναγιώτῃ, —

(*) Κατωτέρω γράφεται: τὸ ὁ βασιλεὺς Ὀλυμπέ-
γου.

Ἐὖρε τὴν Λαμασκὸν πόλιν. — Καὶ ὁ Παναγιώτης
κατὰ τὰς μοῖρας τοῦ μῆκους καὶ πλάτους, ὅπου εἰς
τὰ κανόνια ἦτον γραμμέναις, ἐμέτρησεν εἰς τὰς μοῖ-
ρας ὅπου εἶναι σημειωμέναις εἰς τὸν μεσημβρινὸν,
ἀπὸ τὸν ἰσημερινὸν ἀρχίζοντας· ἐπέλεστον εἰς τοῦ-
τον τὸν ἀριθμὸν τοῦ πλάτους, ὅπου εἰς τὰ κανόνια
ἦτον· εἶτα πάλιν μετροῦντας εἰς τὸν ἰσημερινὸν ἐ-
πάνω τὰς μοῖρας τοῦ πλάτους, ἀρχίζοντας ἀπὸ
τὰς νήτους τῶν Μακάρων· καὶ ὅπου ἐσύντυχον οἱ
δύο ἀριθμοὶ, ἐκεῖ εὐρίσκονταν ἡ ζητούμενη πόλις,
καὶ ἐφαίνονταν καὶ αἱ ἐνέργειαι τῶν κύκλων, ὡς
εἴπωμεν ἄνωθεν. — Ἐπίτα ὁ Βανῆς λέγει, Εὖρε τὴν
Κορδοῦθην· Καὶ πάλιν εἶπεν ὁ Βανῆς, Ἰξέυρη· τὴν
Κορδοῦθην πῶς τὴν εἶχαμεν ἡμεῖς, καὶ τῶρα τὴν
ἔχετε ἐσεῖς; — Καὶ ὁ ἐπίτροπος ἀτενήσας πρὸς τὸν
Παναγιώτην, ἔδειξε σχῆμα, πῶς ἐρωτᾷ περὶ τῆς
Κορδοῦθης. — Καὶ ὁ Παναγιώτης ἔρχισεν εἰς πλά-
τος, καὶ ἔλεγεν, πῶς εἰς τὸν καιρὸν τῶν Μωαβιτιδῶν,
τὴν ἐκυρίευσαν οἱ Ἄραβες καὶ αὐτὴν, καὶ πολὺ μέ-
ρος τῆς Ἰσπανίας· καὶ τὴν ἐκυρίευσαν σχεδὸν ἑξα-
κοσίους χρόνους· καὶ ἐδιηγάτον τοὺς συγγραφεῖς ὅ-
που ἤξισαν ἐκεῖ. — Καὶ ὁ Βανῆς ἀπεκρίνατο λέ-
γων, Ἀλλὰ πάλιν ἡμεῖς τὴν θέλομεν πάρειν καὶ αὐ-
τὴν, καὶ τὴν Ρώμην. — Ὁ δὲ Παναγιώτης ἀπεκρίθη
λέγων, Ὅτι θέλει ὁ Θεὸς γίνεσθαι, καὶ ἄλλο δὲν εἴ-
πεν· ὅτι ἀπέφυγε τὴν περὶ πίστεως διάλεξιν, καὶ
δι' αὐτὸ, καὶ ὁ Βανῆς εἰς τὸν προειρημένον
λόγον πολλάκις ἔλεγε τῷ Παναγιώτῃ, Ἢ κρίμα εἰς
τὴν σοφίαν σου νὰ εἶσαι χριστιανός· καὶ ἀλλότῃ τοῦ
ἔλεγεν, Δὲν πρέπει νὰ εἶσαι χριστιανός. — Καὶ ὁ
Παναγιώτης δὲν ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἔστρεψε τὸν λό-
γον του καὶ τὴν διήγησίν του πρὸς τὸν ἐπίτροπον,
χωρὶς νὰ ἀποκρίνεται τῷ Βανῆ.

Τότε ἐρώτησεν ὁ ἐπίτροπος τὸν Βανῆ διὰ τὸν
συγγραφεῖα τῶν κανονίων ποῖος εἶναι. — Καὶ ὁ Βα-
νῆς ἔρχισε μὲ πλῆθος λόγων νὰ διηγᾶται τὴν ζωὴν
τοῦ βασιλέως Ὀλυμπέγου, καὶ νὰ ἐπαινεῖ τὴν ἀρε-
τὴν του καὶ τὴν σοφίαν του, καὶ νὰ λέγῃ τὴν αἰ-
τίαν τῆς συγγραφῆς τοῦ βιβλίου, καὶ τὰς παρατη-
ρήσεις τῶν ἀστέρων ὅπου ἔκαμεν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖ-
νος, καὶ περὶ τοῦ Ἄλλῃ Μουσεζέ, ὅπου εἶχε βοηθὸν
καὶ ὑπογραφεῖα· ἐξήγησε δὲ μάλιστα καὶ ὄλον τὸν
προοίμιον τοῦ βιβλίου, ἐνατενίζοντας συχνάκις πρὸς
τὸν Παναγιώτην, καὶ ἐρωτῶντας τὸν ἂν ἔχουν οἱ
χριστιανοὶ παρατηρήσεις νέας ὡς ἂν τοῦ Ὀλυμπέ-
γου. — Καὶ ὁ Παναγιώτης ἀπεκρίνατο λέγων, Ἐ-
χουν ἀπειροῦς· μάλιστα τῶρα ἀπὸ ἑκατὸν εἰκοσι
χρόνους, τῶν τοιούτων συγγραφέων, καὶ ὡς τὴν
σήμερον εἰς δέκα τόπους τῆς εὐρώπης γίνονται συ-
χνάκις παρατηρήσεις ἀκριβεστάταις καὶ διάφοραις
ἀπὸ ταῖς παλαιαῖς. Διὰ τοῦτο καὶ τὰς ὑποθέσεις
τοῦ Πτολομαίου ταῖς ἔλλαξαν εἰς διαφόρους τρό-

ποῦς· καὶ οἱ μὲν ὑπέθεσαν τὴν γῆν κινουμένην, τὸν
δὲ οὐρανὸν ἀκίνητον, ὡς Κοπερνικὸν [ἰσ. ὡς ὁ Κο-
πέρνικος]· οἱ δὲ τὸν ἥλιον κέντρον τοῦ παντός, ὡς
ὁ φυσικόλογος ὁ νέος· ἀμὴ πλέον σιμὰ εἰς τὰς ὑπο-
θέσεις τοῦ Πτολομαίου ὁ Τύχων ἔγραψε, κάμνον-
τας τερήσεις ἀκριβεστάτας, τὰς ὁποίας καὶ ἄλλοι
πολλοὶ ἕως τὴν σήμερον κάμνουσι, ἔχοντας ὄργανα
Θαυμασιώτατα, καὶ τηλεσκοπικὰ, λίαν μακρὰν μὲ
τὰ ὅποια βλέπουσι καὶ ἐγνωρίζουσι πολλὰ καὶ με-
γάλα, ὡς τὴν κίνησιν τῶν πλανητῶν, περὶ τοῦ οἴ-
κοῦ κέντρον, καὶ τοὺς λοιποὺς πλάνητας· ὧν δύο
δύο στρέφονται περὶ τὸν Κριὸν, καὶ ἄλλοι περὶ τὸν
Δία, πῶς ἔχουσι κέντρον τὸν ἥλιον, καὶ κινουνοται
περὶ αὐτὸν, καὶ δι' αὐτὸν φαίνονται πῶς ἀναδεί-
χουσι συγνά. — Καὶ λέγει τῷ Παναγιώτῃ ὁ Βανῆς,
Ἦθελον ἐγνωρίζονταί αἱ τάξεις τῶν πλανητῶν; ἢ-
γουν ποῖος εἶναι ἀπάνω, καὶ ποῖος κάτω; — Λέγει
ὁ Παναγιώτης, ὅτι εἶναι ἡ σελήνη, καὶ ἡ Ἀφροδίτη,
καὶ ὁ Ἑρμῆς, ὁμοίως καὶ οἱ ἀνώτεροι τρεῖς, καὶ ἀπὸ
τὰς ἐκλείψεις, ὅπου πάσχουσι, ἐγνωρίζονται πῶς
εἶναι ὑψηλότεροι ἢ χαμηλότεροι τοῦ ἡλίου· αἱ δύο
τάξεις, ὅπου ἀνάμεσά τους ἔχουσι, ἦγουν πῶς ἡ
Ἀφροδίτη εἶναι ὑψηλότερα τοῦ Ἑρμῆ, γνωρίζονται
μὲ ταῖς παραλλήλαις. Λέγει ὁ Βανῆς, Τόσον ἐμπρό-
χειρα ἔχετε ἐσεῖς τὰ θεωρήματα, καὶ τὰ ἐνθυμᾶσθε
ἐτίη; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Ὅχι μόνον αὐτὰ,
ὅπου εἶναι κατὰ τὴν γνώμην τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ
ἀκόμι ἄλλας παρατηρήσεις τῶν νεωτέρων ἔχουσι
μὲ ἀποδείξεις βεβαιωτέρας· καὶ φανερόντας πῶς
κάθε ἄστρον νὰ ἔχῃ τὸ εἰκὸν κέντρον τὸ φυσικόν,
καὶ τὴν περιφερίαν τῶν οἰκειῶν, ὡς ἡ σελήνη περὶ
τὴν γῆν. — Λέγει ὁ Βανῆς, Αὐτὰ εἰς ἡμᾶς οὔτε ἡ-
κοῦσθησαν, οὔτε πιστεύομεν. — Λέγει ὁ Παναγιώ-
της, περὶ τῶν οὐρανίων σωμάτων ἀνήκουστα ἔρος
τῶρα σιμὰ εἰς ὄλους τοὺς σοφοὺς τῆς Ἀσίας καὶ
Ἀφρικῆς, τὰ ὅποια δὲν εἶναι μῦθος εἰς βραχυλογίαν
νὰ τὰ παραδώσωμεν, καὶ ὁ Βανῆς δὲν τὰ ἔστρεγεν,
ἀμὴ τὰ ἐθαύμαζεν. Ομοίως καὶ οἱ περὶ τὴν γεω-
γραφίαν τῶν νεωτέρων, δὲν ἐπίστρευσεν ὁ Βανῆς, ὁ
Παναγιώτης ἐγέλασε καὶ εἶπε, πῶς εἶναι δεκαπλά-
σιος τῶν παλαιῶν, διηγούμενος τὸν τρόπον ὅπου ὁ
Χριστόφορος εὖρε τὴν Ἀμερικὴν, καὶ τὴν περιήγη-
σιν τοῦ Ἀμερικού· εἰς τὸ ὅποιον ὁ ἐπίτροπος ἠρώ-
τησε τὸν Παναγιώτην λέγοντας, — Εἰς τοὺς τόπους
ὅπου περὰ ὁ Ἀμερικὸς αὐτὸς, τοὺς εὐρίσκειται κα-
τοικημένους, καὶ εἶχαν βασιλεῖς καὶ πολιτείας, ἢ
ὄχι; — Καὶ τότε ὁ Παναγιώτης ἀρχίζοντας· ἐδιη-
γήθη πολλὰς βασιλείας καὶ θρησκείας· οὐ μόνον αὐ-
τὸν τῆς Ἀμερικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσίας, καὶ Χα-
τάτας [ἰσ. Χατταίας] καὶ τῶν νήσων τῆς Ἰνδίας. Ὁ
[ἰσ. Καὶ ὁ] Βανῆς ἔλεγεν, πῶς ὁ βασιλεὺς τῆς Χα-
τάτας, ὁμοίως καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν νήσων εἶναι με-

γαλώτατοι βασιλεῖς. Καὶ ὁ Παναγιώτης πολλὰς ἀ-
ποδείξεις ἱστορικῶν εἰδεινε πῶς ὁ αὐτὸς τόπος καὶ
ἡ βασιλεία εἶναι ἡ Χατταία καὶ οἱ νᾶ [ἰσ. Σίνα]·
πράγμα ὅπου εἰς τὴν ἀρχὴν ἐφάνει εἰς ὄλους παρά-
δοξον, ἀμὴ ἕστερον ὄλοι τὸ ἐγνώρισαν διὰ ἀληθε-
στατον.

Τότε ὁ ἐπίτροπος ἐξήγησε τὸν Παναγιώτην, νὰ
κιτᾶξῃ εἰς τὴν σφαῖραν τῆς γῆς, τὰ ὄρη τῶν βασι-
λέων [ἰσ. βασιλειῶν] τῆς οἰκουμένης. — Καὶ ὁ
Παναγιώτης εὐθὺς ἔρχισε καὶ τὰ εἰδεινε, ὡς ὁ-
ποῦ ἦλθεν ἕστερον πᾶν [γρ. ἐπάνω] εἰς τὴν βασι-
λείαν τῆς Ἰσπανίας, τῆς ὁποίας τὰ σύνορα δείχνον-
τάς τα μαζὴ μὲ τὴν Ἀμερικὴν. — Καὶ ὁ ἐπίτροπος
ἐθαύμασεν εἰς τὸ μέγεθος τῆς βασιλείας ἐκεῖνης. —
Ἀλλ' ὁ Βανῆς εἶπεν, ὅτι ἡ γῆ ποτὲ δὲν ἐκατοικήθη
εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη· δι' αὐτὸ καὶ ἡ οἰκουμένη ἄλλη
δὲν εἶναι καὶ λέγεται, παρὰ κατὰ πλάτος ἀπὸ τοῦ
ἰσημερινοῦ πρὸς τὰ βόρεια, ἕως 632 μῶρας· καὶ
κατὰ μῆκος ἀπὸ Μακάρων νήσων μέχρι τῆς Γαστη-
σιμνακῆς ἄκρας· ταῦτε λοιπὰ ὡς ἀοικητὰ δὲν ἐνο-
μάσθησαν ἀπὸ τοῦ Πτολομαίου· καὶ πῶς οἱ δυτι-
κοὶ εἰς τόπους ὅπου εὐρήκαν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, γέλ-
λουσι ἀνθρώπους ἀπὸ τοὺς τόπους τῶν, καὶ τοὺς
κατοικοῦν, ὅτι τοὺς εὐρήσκουσι ἐρήμους. — Ὁ δὲ
Παναγιώτης εἶπε, πῶς ὁ Πτολομαῖος δὲν ὀνόμασε
τοὺς τόπους, ὄχι [ὡς] ἀοικητούς, ἀλλ' ὡς ἀγνώ-
στους ὑπ' αὐτοῦ· ἐπειδὴ ἡ πράξις τοὺς εἰδεινε, πῶς
ἀπὸ πολλοὺς χρόνους ἦσαν κατοικημένοι· ὅτι, κα-
θὼς ὁ ἱστορικὸς Πιννακμῆς εἰς τὴν ἱστορίαν ἐνεθυ-
μήθη, εἰς τὸ περὶ κλημάτων διηγᾶται, πῶς ἡ ἀρ-
μάδα, ὅπου ἔστειλεν ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν νὰ
τρυγηρῆσῃ τὸν Περσικὸν κόλπον, καὶ νὰ ἔλθουν εἰς
τὰς Ἡρακλείας στύλας εἰς τὸν ὠκεανὸν· καὶ ἀρμενί-
ζοντες ἀπήνησαν μερικὰ καράβια, ὅπου ἐταξί-
δευαν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, καὶ πολεμοῦντες μὲ
ταῦτα, τὰ ἐπῆραν καὶ μὲ καιρὸν οἱ αἰχμάλωτοι
μανθάνοντες τὴν ἑλληνικὴν γλώσσαν ἔλεγον ἓνας
βασιλεὺς μέγας τῆς Ἀμερικῆς, ὡς ἂν τὸν Ἀλέξαν-
δρον, τοὺς ἔστειλεν νὰ ἴδου ἂν εἶναι γῆ εἰς τὸ ἡμι-
σφαίριον πέραν τοῦ ὠκεανοῦ, ἦγουν εἰς τὴν ἡμετέ-
ραν γῆν. Ἐκ τούτων δηλαὶ, πῶς εἰς τὸν καιρὸν τοῦ
Ἀλεξάνδρου, ὅπου εἶναι τῶρα ὑπὲρ τὰς δύο χιλιά-
δας τῶν χρόνων, ὄχι μόνον κατοικημένοι ἦτον οἱ
τόποι ἐκεῖνοι, ἀλλὰ ὡσάν καὶ τοὺς ἐδικούς μας· μὲ
πλῆθος πόλεων, καὶ μὲ βασιλεῖαν μέγαν, ὁμοίως τοῦ
Ἀλεξάνδρου.

Τότε στραφεὶς ὁ Βανῆς εἶπε, — Καὶ ἐπιθὶ ἔλα
αὐτὰ τὰ ἡξέυρη, διὰ τί δὲν γίνεσαι μουσουλμάνος;
— Καὶ ὁ Παναγιώτης εἶπε, χριστιανὸς ἐγεννήθηκα,
χριστιανὸς θέλω νὰ εἶμαι. — Ὁ δὲ Βανῆς εἶπεν,
Ἀλλ' ἐγὼ σήμερον σὲ θέλω κάμειν μουσουλμάνον·
μόνον ἄκουσε καὶ ἀποκρινόμενος, Τὸν Ἰησοῦν διὰ

Θεὸν τὸν ἔχεις, ἢ διὰ προφήτην ὡς ἡμεῖς; — Ὁ Παναγιώτης εἶπε, Διὰ Θεόν. — Τότε ἐθορηθῆσαν ὅλοι ὡς βλασφημίαν ἀκούσαντες. — Καὶ ὁ Βανὴς εἶπε, Νεστοριανὸς εἶσαι, ἢ Ιακωβίτης; — Ὁ δὲ Παναγιώτης εἶπεν, Οὐδένα ἀπ' αὐτὰ εἶμαι, μόνον εὐσεβῆς χριστιανὸς· καὶ αὐτοὺς ὅπου εἶπες, ὡς αἰρετικούς τοὺς μάχομαι· ὁμολογῶ δὲ πῶς μία τῶν τριῶν ὑποστάσεων τοῦ Θεοῦ ἦτον σωματωμένη εἰς τὸν Ἰησοῦν. — Ὁ Βανὴς εἶπεν, Ἐγὼ νὰ σὲ ἀποδείξω πῶς ὁ Ἰησοῦς δὲν ἦτον Θεός· καὶ μὴ λογίσης πῶς κάμνομεν καμίαν ἀτιμίαν εἰς τὸν Ἰησοῦν μὴ λεγόντας τὸν Θεὸν· καὶ ἄκουε εἰς τὴν νέαν διαθήκην μας πῶς διηγᾶται ὁ ἡμέτερος προφήτης Μωάμεθ· τὰ περὶ τὸν Ἰησοῦν λέγομεν οὕτως. Τῆς παρθένου Μαρίας εὐρισκομένης ἔξω τῆς πολέως μετὰ τῶν συγγενῶν αὐτῆς, ἐπειδὴ ἦσαν τελειωμένοι αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῆς, ἐπῆγε μόνη ὅπισθεν μιᾶς πέτρας, διὰ νὰ μὴ φαίνεται ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τῆς, καὶ ἐλούσθη τὸ λουτρὸν τῆς καθάρσεως αὐτῆς. Τότε φαίνεται τῆς ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ καὶ λέγει αὐτῆς τὸ Χαῖρε. Ἡ δὲ Μαρία ἔστωντας νὰ ξυσπασθῆ, ἔστεικε θαυμάζουσα καὶ συλλογιζομένη ποταπὸς εἶναι ὁ ἀσπασμὸς αὐτῆς. Ὁ δὲ Γαβριὴλ τῆς λέγει, Μὴ φοβοῦ· ἐγὼ γὰρ εἶμι ἄγγελος Κυρίου, καὶ ἐπέμφθη νὰ σὲ εὐαγγελίσω, πῶς θέλεις γεννήσειν τὸν Ἰησοῦν τὸν προφήτην τοῦ Θεοῦ· Καὶ ἡ Μαρία εἶπεν, Πῶς ἔσται μοι τοῦτο; ἐπειδὴ ἄνδρα οὐ γινώσκω. Καὶ [ὁ] ἄγγελος τῆς λέγει, Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι. Ἡ δὲ Μαρία εἶπε, Καὶ ὅταν μὲ ἐρωτήσουν οἱ συγγενεῖς μου, τί νὰ τοὺς εἰπῶ τῶν γνωστῶν περὶ τοῦ παιδίου; Καὶ ὁ ἄγγελος τῆς λέγει, Εἰπέ τους πῶς νηστεύεις· καὶ σιωπᾶς, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Ἑβραίων, καὶ τὸ βρέφος θέλει μαρτυρήσειν περὶ ἐαυτοῦ. Καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος. Ἡ δὲ Μαρία ἐν γαστρὶ λαβοῦσα, εὐθὺς γεννᾷ τὸν Ἰησοῦν, καὶ σπαργανώσασα αὐτὸν ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς, καὶ ἦλθεν εἰς τοὺς οἰκίους αὐτῆς· οἱ ὅποιοι βλέποντάς τὴν εἶπον, Μαρία, διατί ἐντροπίσας τὸ γένος σου, δὲν εἶσαι ἀπὸ τὸ γένος τοῦ δαβὶδ; δὲν εἶσαι θυγατέρα τοῦ Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἄννης; τί εἶναι αὐτὸ ὅπου ἔκαμες; Ἡ δὲ ἐσώπη. Τότε ἐσυνάχθησαν πλῆθος τῶν Ἰουδαίων πολὺ, καὶ ἤθελαν νὰ τὴν λιθάσουν· καὶ τὴν ἐρώτουσαν λέγοντες, Εἰπέ μας ποῖος εἶναι ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου; Ἡ δὲ Μαρία φυλάττουσα τὴν νοουσίαν τοῦ ἀγγέλου, καὶ δὲν ἐδύνταχεν, ἀλλὰ τῷ δακτύλῳ μόνον ἔδειχνε τὸν υἱὸν τῆς, ὡς ἂν νὰ ἔλεγεν, ἐρωτήσατε τὸ νήπιον, καὶ αὐτὸ σὰς θέλει εἰπεῖν. Οἱ δὲ Ἑβραῖοι περισσοτέρως ἠγριώνοντο λέγοντες, Καὶ πῶς θάναται τὸ ἀρτίγενές βρέφος νὰ διμύσῃ, καὶ νὰ εἰπῇ τὸν πατέρα του, καὶ τὸν ἀδελφόν του; καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀνοίξας τὰ στό-

μα αὐτοῦ, μετὰ μεγάλης καρδίας εἶπεν, Ἐγὼ εἶμι ὁ Ἰησοῦς, ὁ δούλος καὶ προφήτης τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπέσταλκέ με ὁ Θεὸς εἰς ἐσάς νὰ σὰς δείξω τὴν ἀληθινήν πίστιν· καὶ οὐκ' εἶμι φάντασμα, ὡς φαντάζεσθε ἐσεῖς, ἀλλ' ἐγεννήθηκα ἄνευ σποράς ἀνδρός. Ἐθαύμαζον δὲ οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τοῦτο· Τότε μία φοινικία ξηρὰ, ὅπου ἦτον ἐκεῖ, ἔκαμε φύλλα καὶ κερπὸν. Καὶ καταισχύνοντο οἱ Ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ. Ἀνέξῃσας δὲ ὁ Ἰησοῦς, ποιῶν τέρατα καὶ σημεῖα, ἀνέστησε νεκρούς· καὶ οὐδὲν εἶχεν ἐπὶ τῆς γῆς, οὔτε κατικοίαν, οὔτε ἄλλον τι. Καὶ διὰ τοῦτο μίαν νύκτα, ἔστωντας νὰ γένηται μεγάλη βροχὴ, ἐπῆγεν ὁ Ἰησοῦς εἰς ἓνα σπήλαιον μικρὸν διὰ νὰ σκεπασθῆ ἀπὸ τὴν βροχὴν. Ἦτον δὲ εἰς τὸ σπήλαιον ἐκαίνο ἓνα λεοντάρι, τὸ ὅποιον βλέπωντας τὸν Ἰησοῦν, ἐμαζώθη. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐμίσησεν ἀπ' ἐκεῖ, καὶ ἐπῆγεν εἰς ἄλλην μικρὰν τρύπαν τῆς γῆς, διὰ νὰ βάλῃ τὸ κεφάλιν του· καὶ ἐκεῖ ἦσαν ἀλοπούδες, αἱ ὅσαι ἐσυμαζώθησαν, διὰ νὰ ἀφήσουν τόπον τοῦ Ἰησοῦ. Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀδημονήσας ἔκλαισε καὶ εἶπε, Ταλαίπωρος ἐγὼ· αἱ ἀλώπεκες, καὶ τὰ ἄλλα θηρία ἔχουσιν φωλεοὺς, καὶ ἐγὼ δὲν ἔχω οἰκίαν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Τάτε εἶπεν ὁ Θεὸς τὰ Ἰησοῦ, Διὰ τί ἔμινες ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ θέλω κάμειν τοὺς γάμους σου 8000 χρόνους. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, διὰ φθόνον, ἠθέλησαν νὰ τὸν θανατώσουν· καὶ θέλοντες νὰ τὸν πιάσουν, ὁ Θεὸς τὸν ἀνεσίκωσεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἦν δὲ ἀνάμεσα εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἄνθρωπος Ἰησοῦς λεγόμενος· τοῦτον ὠμίωσαν ὁ Θεὸς μὲ τὸν Ἰησοῦν, διὰ νὰ νὰ πλανήσῃ τοὺς Ἑβραίους· καὶ δι' αὐτὸ, θέλοντας οἱ Ἑβραῖοι νὰ τὸν θανατώσουν, ἐπίσσαν τὸν ὠμίον του ἐκεῖνον, καὶ τὸν ἐσταύρωσαν, καὶ ἐθανάτωσαν. Ἰστέρον δὲ ἐγνώρισαν, πῶς τὸν ὁμοίον του ἐσταύρωσαν, ἀμὴ δχι τὸν προφήτην τοῦ Θεοῦ τὸν Ἰησοῦν. Εἶπε δὲ ὁ Θεὸς τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, Ἰδέτε τί ἔχει μαζὴν τοῦ ὁ Ἰησοῦς. Ἰδόντες δὲ οἱ ἄγγελοι δὲν ἤδραν τίποτε ἀπὸ τοῦ ἄλλου, παρὰ μίαν βελώνην, μὲ τὴν ὅποιαν ἐμπάλωνε τὸ βούχον τοῦ ὁ Ἰησοῦς. Τότε ὁ Θεὸς εἶπεν, Ἐὰν ὁ Ἰησοῦς δὲν ἔχει τὴν ἐγνοιάν του καὶ ἐλπίδα εἰς τὴν ἀναρραφίαν, εἰς τὴν βελώνην του, ἀλλὰ εἰς ἡμᾶς, δὲν ἤθελε μείνειν εἰς τὸν τέταρτον οὐρανόν.

Ταῦτα ἀπ' οὗ τὰ ἐτελείωσεν ὁ Βανὴς, λέγει τῷ Παναγιώτῃ, Βλέπεις πῶς ἡμεῖς εἰς τὰ βιβλία μας τιμοῦμεν τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀποδείχνομεν πῶς ἦτον προφήτης τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐχὶ Θεός, καθὼς ἐσεῖς τὸν λέγεσθε.

Τότε ὁ Παναγιώτης ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ὅτι ἡμᾶς μᾶς φανερώνει τὸ εὐαγγέλιον, καὶ μᾶς ἐρμηνεύει νὰ λέγωμεν ἔτι· Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος·

πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν, ὃ γέγονεν. Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε λέγων, ὁ βίσιω μου ἐρχόμενος ἐμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτος μου ἦν. Καὶ πάλιν παρακάτω, Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μορογενεὸς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ταῦτα τὰ λόγια μᾶς κάμνουν, καὶ μᾶς ἀναγκάζουν ἡμᾶς νὰ τὸν πιστεύωμεν διὰ ἄναρχον καὶ ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα, ὡς ἂν εἶναι ὁ νοῦς μὲ τὸν προφορικὸν λόγον, πρὶν προφερθῆ ὁ λόγος. Ἐν δὲ ταῖς χρόνους Αὐγούστου μακαρχήσαντος ἐπὶ τῆς γῆς, ὅταν ἐξέλειπεν ἡ βασιλεία τῶν Ἰσραηλιτῶν, τότε ἐνεδόθη τὴν σάρκα τὴν ἀνθρωπίνην, καὶ ἐφανερώθη εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐγεννήθη ἐκ παρθένου Μαρίας ἄνευ ἀνδρός, μείνας ἐν τῇ κοιλίᾳ ἐνέα μῆνας· καὶ ἀφοῦ ἐτελείωσε τοὺς χρόνους, ἀρχισε τὸ κήρυγμα· καὶ τῷ τριακοστῷ τρίτῳ ἔτει τῆς ἡλικίας του τὸν ἐσταύρωσαν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἀπέθανεν εἰς τὸν σταυρὸν, καὶ ἐτάφη, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέστη, καὶ ἀνελήθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἀνέβη μὲ τὴν σάρκα ὅπου ἔλαβεν, εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα του. — Λέγει ὁ Βανὴς, Φεῦ τῶν βλασφημιῶν! Τὸ εὐαγγέλιον αὐτὸ ποῖος τὸ ἔγραψεν; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Ἰωάννης ὁ μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ, καθὼς τὴν ἐρώτησεν καὶ τὸν ἔμαθεν ὁ Ἰησοῦς. — Λέγει ὁ Βανὴς, Καὶ αὐτὸ τὸ εὐαγγέλιον ἔχετε μόνον, ἢ καὶ ἄλλον; — Καὶ ὁ Παναγιώτης εἶπεν, Τέσσαρα ἔχομεν εὐαγγέλια, μὰ ἓνα λογίζεται τὸ εὐαγγέλιον· διατί τὰ αὐτὰ λέγουν καὶ τὰ τέσσαρα. — Λέγει ὁ Βανὴς, Καὶ δὲν ἐφθάνεν ἓνα; — Καὶ ὁ Παναγιώτης εἶπεν, Καὶ πάλιν ἓνα εἶναι, ἀμὴ διὰ τί ἐγράφη καθένα χωρὶς, καὶ εἰς ἄλλη γλώσσαν, πάλιν ὑστερὰ ἐγράφησαν ἀπὸ τὸν Ἰωάννην τὸν Εὐαγγελιστὴν· καὶ τὰ κρατοῦμεν καὶ τὰ τέσσαρα ὡς ἓνα ἀληθινὰ. — Λέγει ὁ Βανὴς, Εἰς αὐτὰ τὰ εὐαγγέλια σὰς δὲν γράφει διὰ τὸν προφήτην μας, πῶς μέλλει νὰ ἔλθῃ; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Δὲν ἀναφέρει τίποτε τὸ εὐαγγέλιον.

Τότε ἐγέλασαν ὅλοι λέγοντες τῷ Παναγιώτῃ, Διὰ τί κρύπτεις τὴν ἀλήθειαν; — Καὶ ὁ Παναγιώτης εἶπεν, Ποῖος θέλει νὰ γελᾷ τὸν ἐαυτὸν του; Ἐὰν ἔλεγε τὸ εὐαγγέλιόν μας περὶ τοῦ προφήτου σὰς, διὰ τί ἡμεῖς νὰ μὴ τὸν πιστεύσωμεν; — Λέγει ὁ Βανὴς, Οἱ ἱερεῖς σὰς τὸν κρύπτουν. — Τότε λέγει ὁ Παναγιώτης, καὶ γελάσας δυνατὰ εἶπεν, Τὸ εὐαγγέλιόν μας ὅλοι τὸ ἀναγινώσκουμεν καὶ ἀπὸ 1662 χρόνους ἕως τώρα ἐμεταφράσθη τόσας φορὰς, καὶ ἐτυπώθη τόσας χιλιάδες φορὰς εἰς διάφορας γλώσσας· εἰς 1662 χρόνους, ἡμῶς ἰσῆτα δὲν ἀλλάξεν, οὔτε λέπειν στυγμὴ καμία, οὔτε ἀλλάξεν οὔτε δύναται νὰ κρυπθῆ διὰ τί τόσος συγγραφεὶς καὶ μεγα-

λίτεροι διδάσκαλοι, ὅπου ἔγραψαν ἐξηγήσεις εἰς τὸ εὐαγγέλιον εἰς διάφορους καιροὺς, ἢ μὲ ἄλλον τρόπον διηγήσεως· ἀνάφεραν ρήσεις τοῦ εὐαγγελίου, δὲν φαίνεται νὰ ἔχουν καμίαν διαφορὰν τὰ λόγια τους. — Λέγει ὁ Βανὴς, Ἀμὴ ποῖος εἶναι ὁ Παράκλητος, ὅπου λέγει τὸ εὐαγγέλιον; — Καὶ ὁ Παναγιώτης εἶπεν, Ὅταν ἦτον σιμὰ εἰς τὸν θάνατόν του ὁ Ἰησοῦς, ἐκράξε τοὺς μαθητὰς του, διὰ λέγωντας ἀπὸ τοὺς δώδεκα τοὺς τρεῖς, καὶ ἐπῆγεν μεταῦτους ἀπάνο εἰς τὸ βουνὸν, καὶ εἶδεις τὴν θεότητα του, διὰ νὰ πιστεύσουν καὶ νὰ ἐγνωρίσουν ποῖος εἶναι. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐπῆγεν τοὺς δώδεκα τὴν νύκτα ἐκοίνην, ὅπου ἤθελε νὰ παραδοθῆ, καὶ τοὺς εἶπε πολλὰς καὶ μεγάλας παραγγελίας· ἀμὴ ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνοι οἱ δώδεκα δὲν ἐγνώρισαν τὴν θεότητα του, τοὺς λέγει, Ἐγὼ νὰ σὰς εἰπῶ καὶ ἄλλα πολλὰ λόγια, ἀμὴ τώρα δὲν δύνασθε νὰ τὰ κατὰ λάβετε· ἀμὴ ὡς ἂν ὑπάγω ἐγὼ, θέλω σὰς πέμψειν τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, καὶ ἐκεῖνο σὰν ἔλθῃ θέλει σὰς εἰπεῖ ἐγὼ ποῖος εἶμαι· αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ὀνομάζει Παράκλητον. — Λέγει ὁ Βανὴς, Τί θέλει νὰ εἰπῇ Παράκλητος; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Παρακαλεσμένος. — Τότε λέγει ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος, Καὶ πόσον ἐγίνες ἐσὺ τώρα ἀμαθὴς τῆς Ἀραβικῆς γλώσσας, καὶ δὲν ἠξέουρες πῶς Ἀρχιεῖς, ὅπου εἶναι ἓνα ὄνομα τοῦ προφήτου μας, καὶ θέλει νὰ εἰπῇ Παρακαλεσμένος, καὶ τὸ Παράκλητος; — Καὶ πάλιν ὁ Παναγιώτης εἶπεν, Ἄκουσον, παρακαλῶ, τὴν αὐθεντία σου. Ἀκόμη ὑστερον ὁ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς του, ὅταν ἤθελε νὰ ἀναληθῆ, νὰ καθήσουν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ νὰ ἀκαρτερέσουν, ἕως ὅπου νὰ ἔλθῃ ἐκεῖνος ὅπου τοὺς ἔταξεν. — Λέγει ὁ Βανὴς, Ἐκεῖνος δὲν ἦλθεν; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Ναι, ἦλθεν πενήντα ἡμέρας ὑστερὰ ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἦτον μία φλόγα πυρός, καὶ ἐκαθῆσεν εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ἀποστόλων, καὶ ἐγιναν εὐθὺς σοφοί, καὶ ἐλαλοῦσαν ὅλας ταῖς γλώσσας· καὶ ἐγνώρισαν τὸν Ἰησοῦν διὰ Θεόν.

Τότε πάλιν ἐσυγχήθησαν ὅλοι, καὶ ἔπτυον εἰς τοὺς κόλπους τους, ὡς βλασφημίαν ἀκούσαντες.

Λέγει ὁ Βανὴς, Αὐτὰ εἶναι ἕλα ἐδικὰ σὰς λόγια, ὅπου ἐσεῖς τὰ ἐπροσθέσατε· ἀμὴ εἰς τὴν διαθήκην μας τὴν νέαν λέγει ὁ Θεός, ὅτι ἀλλὰ ἔστε ἐσεῖς τὸ εὐαγγέλιον, καὶ οἱ Ἑβραῖοι τὴν παλαιάν. — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Δὲν εἶναι βολετὸν νὰ εἶναι ὁ Παράκλητος ὁ Μωάμεθ ὁ προφήτης σὰς· διατί ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς ἀποστόλοις, ὅτι εἰς αὐτοὺς νὰ στείλλῃ τὸν Παράκλητον· καὶ ὁ προφήτης σὰς ἦλθεν ὑστερὰ ἀπὸ τὸν Χριστὸν 600 χρόνους. — Τότε ὁ Βανὴς ἐφιλονεικῆσε μερικὸν περὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν χρόνων, ἀπὸ Χριστοῦ ἕως τοῦ Μωάμεθ, λέγωντας πῶς εἶναι μόνον πεντακόσιοι ἐγγενήντα, καὶ ὄχι ἑξακόσιοι.

Εἶτα λέγει πρὸς τὸν Παναγιώτην ὁ Βανῆς, Ὁ Ἰωάννης τὸ εὐαγγέλιον εἰς τί γλώσσαν τὸ ἔγραψεν; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Εἰς Ἑλληνικὴν. — Καὶ ὁ Βανῆς εἶπεν, Ἀμὴ τὸ *H.M.*, *H.M.*, *ἡμῶν σαβαχθαρί*, εἰς τί γλώσσαν εἶναι; — Ὁ Παναγιώτης εἶπε, Εἰς Ἑβραϊκὴν. — Καὶ ὁ Βανῆς, Ὅχι, μόνον εἰς τὴν Συριακὴν καὶ εἰς αὐτὸ ἐδιεφέροντο περισσὸν οἱ δύο διμοῦ. — Λέγει ὁ Παναγιώτης, πῶς μὲ τὴν ἀλχημικαίαν Βαβυλωνίαν, οἱ Ἑβραῖοι ἐμιλοῦσαν γλώσσαν Ἑβραϊκὴν καὶ συμμιγμένην μὲ τὴν Συριακὴν, καθὼς φαίνεται εἰς τὸ Ἑβραϊκὸν ταλμουθ βιβλίον λεγόμενον. Ἄφησαν αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ ἦλθον εἰς τὸ προκειμένον τους. — Καὶ λέγει ὁ Βανῆς, Διὰ τί τὸ εὐαγγέλιον σας δὲν τὸν εἶπε τὸν λόγον αὐτὸν, μετὰ φρασμένον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλώσσαν εἰς τὸ λοιπὸν εὐαγγέλιον, ἀμὴ αὐτὸ μόνον, καὶ τῶρα λέγει Ἑβραϊστὴ; — Ὁ Παναγιώτης εἶπε, Διὰ τί εἶναι ὁ στερὸς λόγος τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὸν σταυρὸν ἀπάνω, δι' αὐτὸ ὁ Εὐαγγελιστὴς μὲ τὴν αὐτὴν διάλεκτον τὸ εἶπεν, καθὼς καὶ παρακάτω τὸ ζήτημα ὁ Εὐαγγελιστὴς λέγων, πῶς αὐτὸς ὁ λόγος θέλει νὰ εἴπῃ, Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί μὲ ἐγκατέλιπες; ὁμοίως ἔχει καὶ ἄλλην ἔννοιαν μυστικωτέραν, καὶ ἀκριβεστέραν, ἢ ὁποῖα διὰ τί κατὰ τὴν ἐπιστήμην τοῦ *καβαλά* (*) ἀπὸ τὰ Ἑβραϊκὰ στοιχεῖα τῶν λόγων αὐτῶν εἰς τὸ *H.M.*, *H.M.*, ἐκβαίνουσι μυστήρια μεγάλα, τὰ ὁποῖα ἐκείνοι μόνον τὰ ἱερεῖς καὶ τὰ ἐγνωρίζουσιν, ὁποῦ τὴν ἀπόκρυφον τέχνην ἱερέουσι, καὶ ἢ λογιστὴς σου, ὁποῦ ἱερεῖς πόσον βίβλος; μέγα εἶναι τὸ τζέφρι, τὸ ὁποῖον εἶναι ἢ προφητικὴ τέχνη καὶ ἐπιστήμη τοῦ *καβαλά*. Καὶ ἂν ἤθελεν εἰπεῖν μετὰ Ἑβραϊκὰ στοιχεῖα, δὲν ἐγνώριζον, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὴν τῶν Ἑλληνικῶν στοιχείων τάξιν δὲν ἀρμόζουσι τὰ Ἑβραϊκὰ.

Ἐστάθη μετρίως εἰς τούτῳ ὁ Βανῆς, ἡμῶς δὲν ἐπειθετον, ἀμὴ ἔλεγεν, πῶς ἤκουεν ἀπὸ ἑναυ Ἀρμένην ἱερέαν, ὁποῦ ἀρνήθη τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔγινε μουσουλμάνος, πῶς αὐτὰ τὰ λόγια εἶναι Συριακὰ, καὶ θέλουσιν νὰ εἰποῦν ἔτιζ. Θεέ μου, Θεέ μου, πῶς ἔγραψα τὸν προφήτην τὸν σταυρῶν, διὰ τὴν σῶσιν τὸν κόσμον. — Ὁ Παναγιώτης εἶπεν, Δὲν χωροῦν τόσα λόγια εἰς τὸ *ἡμῶν σαβαχθαρί*, διὰ τί τὸ *ἡμῶν*, ἱερεῖς ἢ λογιστὴς σου πῶς θέλει νὰ εἴπῃ, ἵνα τί, ἢ διὰ τί; καὶ οἱ Ἀραβὲς ἔτιζ λέγουσιν, ἐπειδὴ καὶ ἡ Ἑβραϊκὴ ἔχει μεγάλην συγγένειαν μὲ τὴν Ἀραβικὴν διάλεκτον. Τὸ *σαβαχθαρί*

(*) Κ ε θ ε λ α, ἢ παρ' Ἰουδαίους πολυθρύλλητος, ἐστὶ κατ' αὐτοὺς, μέρος τῆς υτοματικῆς ἀπὸ Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν κατωῦσης; ἀγέφυου παραδύσεως, ἀσχελομένη ἰδίως περὶ τὰς μυστικωτέρας ἔνοιας. [Βλ. πρὸς πλατύτερον τοῦ αἰσθόμενου Οἰκονομοῦ τὸ περὶ τῶν Ὁ Ἑρμηνευτῶν τῆς Π. Θείας Γραφῆς σερφάταν σὺνταγμα, τὴν Γ', σελ. 38, καὶ Μελετ. Ἑκκλ. Ἰστορ. Δ', σελ. 28.]

εἶναι ῥημα, ἢ εἶναι ἀντανουμία, καὶ σημαίνει τὴ ἐμὲ, ὡς εἶναι καὶ εἰς τὸ Ἀραβικόν. Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν τὸ λοιπὸν εἰς τὸ *σαβαχθαρί* νὰ εἶναι τόσα λόγια; Ὅμως αὐτὸ εἶναι εὐκόλον νὰ ἐρωτήσωμεν ἕνα Ἑβραῖον τί σημαίνει, καὶ νὰ στέρξωμεν τὸν λόγον του. Ἀμὴ ἐπειδὴ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον μαζὶ καὶ ὁ Ἰησοῦς, ὡς λέγετε ἐσεῖς, ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, σταλμένος ἀπὸ τὸν Θεόν, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ τὴν κόσμον εἰς τὴν θεογονίαν, ἐὰν τὸ *σαβαχθαρί* ἐσημαδεύει, ὡς λέγεται ἐσεῖς, *πέμφον τὸν προφήτην εἰς τὸν κόσμον νὰ τὸν σῶσῃ*, διὰ τί δὲν τὸ λέγει, καὶ νὰ τὸ φανερώσῃ ὁ Εὐαγγελιστὴς, καὶ αὐθις [ἢ. εὐθὺς] ὁποῦ ἦλθεν ὁ προφήτης σας, νὰ τὴν πιστεύουσιν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἦγον οἱ χριστιανοί, ἀμὴ τὸν ἄφησαν ἔτιζ σκοτεινὸν, καθὼς εἶναι; — Λέγει ὁ Βανῆς, Αὐτὸ τὸ ἔκαμεν ὁ Θεὸς διὰ νὰ χαλασθῆτε ἐσεῖς. — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Μήνα διὰ σας δὲ ἔστειλεν ὁ Θεὸς τὸ εὐαγγέλιον καὶ τὸν Ἰησοῦν, διὰ νὰ γελᾷ τὸν κόσμον, καὶ νὰ τὸν κολάσῃ; καὶ θέλει ὁ πανάγαθος νὰ κολασθοῦν οἱ ἄνθρωποι; — Λέγει ὁ Βανῆς, Ὁ Θεὸς εἶναι αὐτεξούσιος, καὶ ὅτι θέλει αὐτὸς κάμνει.

Τότε λέγει ὁ κριτὴς τῆς Εὐρώπης ἕνα ῥητὸν τῆς διαθήκης τους, πῶς Ὁ Θεὸς ὁ βούλεται ποιοῦ. — Καὶ ὁ Βανῆς λέγει πρὸς τὸν Παναγιώτην, Ἐσεῖς λέγετε τὸν Ἰησοῦν Θεόν, διὰ τί ἐγεννήθη ἐκ παρθένου Μαρίας ἄνευ ἀνδρὸς; ἀμὴ εἰς τὸν ποιήσαντα [τὸν] Ἀδάμ χωρὶς ἀνδρα καὶ γυναῖκα, τί ἀδυνατεῖ τὸν Θεόν νὰ κάμῃ καὶ τὸν Ἰησοῦν χωρὶς ἀνδρα; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Ὅχι μόνον δι' αὐτὸ τὸν ἔχω τὸν Ἰησοῦν διὰ Θεόν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὅσα εἶπαν οἱ προφῆται διὰ τὸν μεσίαν, τὸν ὁποῖον τὸν ἐπροεῖπον υἱὸν Θεοῦ, ἐκείνα ἐτελειώθησαν εἰς τὸν Ἰησοῦν, εἰς τὴν γέννησιν καὶ ἀνατροφὴν του, ἢ εἰς τὸν θάνατον καὶ ἀνάστασιν του, καὶ εἰς τὰ θαύματά του, ὁποῦ ἔκαμα. — Λέγει ὁ Βανῆς, Πόθεν πιστεύετε ἐσεῖς; πῶς ὁ Ἰησοῦς ἔκαμεν αὐτὰ ὁποῦ λέγετε; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Ἐκ τῆς κοινῆς καὶ πολυχρονίου παραδόσεως, ἢ ὁποῖα εἶναι τόσον ἀληθῆς καὶ ἰσχυρὰ, ὁποῦ ἔκαμα τὸν κόσμον ὅλον σχεδὸν καὶ ἐπίστευσαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ διαφορᾶς πίσταις τοὺς ἐπέστρεψεν, καὶ ἦλθον εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ. — Λέγει ὁ Βανῆς, Ποῖοι εἶναι αὐτοὶ ὁποῦ ἦλθον, ἢ εἶδον τὰ σημεῖα καὶ τὰ σημεῖα ἐσῶν; ἀμὴ εἶναι ἀληθινὰ, διχῶς νὰ τὰ ἐπαράδωσαν ἕως ἐσῶν; Λέγει ὁ Παναγιώτης, Οἱ πρόγονοί μου. — Καὶ ὁ Βανῆς εἶπε, Καὶ ἦσαν οἱ πρόγονοί σου ἕως τὸν καιρὸν τοῦ Χριστοῦ; καὶ ἂν ἦσαν, τί ὀρησκείας ἦσαν; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Βέβαιον εἶναι, πῶς ἦσαν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Χριστοῦ οἱ πρόγονοί μου, ἐπειδὴ εἶμαι ἀπόγονος τοῦ Ἀδάμ· ἀμὴ εἰς ποῖαν ὀρησκείαν ἦσαν τότε, δὲν ἴξευρο, ὅμως ἐπειδὴ εἶμαι Ἑλλήν ἐνδεχόμενον εἶναι,

πῶς ἦτον εἰδωλολάτρευ' καὶ βλέπωντας τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων, τὸν ἐπίστευσαν διὰ Θεὸν ἀληθινόν, καὶ ἐδέχθησαν τὸ εὐαγγέλιον. Καὶ αὕτη εἶναι ἢ παραδόσις ὁποῦ ἦλθεν εἰς ἐμένα καὶ εἶμαι χριστιανός. — Λέγει ὁ Βανῆς, Ἐπειδὴ ἐκείνας τὰς παραδόσεις δέχεσαι, ὁποῦ εἶναι τῶρα 1662 χρόνοι, διὰ τί δὲν δέχεσαι καὶ τὰς ἀληθεστάτας παραδόσεις αὐτάς, καὶ τῶν Ουαυμάτων, καὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἐδικοῦ μας προφήτου, ὁποῦ εἶναι μόνον 1000 χρόνοι; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Διὰ τί δὲν ἔχω τι νὰ βεβαιώσω διὰ τὰς παραδόσεις αὐτάς. — Λέγει ὁ Βανῆς, Καὶ τί ἄλλην βεβαίωσιν θέλεις, παρὰ τὴν ἀποδοχὴν ὁποῦ ἡ οἰκουμένη ὅλη ὡς ἀληθῆς ἐδέχθη, καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν προφήτην μας; διὰ τί πόσοι ψευδοπροφῆται ἦλθον, καὶ θαύματα ἔκαμασι πλαστὰ, ὡς ὁ Ἀπέχμαν ἐκείνος ὁ περιφροσ, καὶ ἄλλοι; ἀμὴ εἰς ὄλιγον καιρὸν, καὶ εἰς ὄλιγους ἀνθρώπους ἐξαπλώθη ἢ ὀρησκία τους, καὶ ἐρανίσθησαν, διὰ τί ἐγνωρίσθησαν διὰ τὴν κηλίαν τους, καὶ αἰσχρὰν τους ζωὴν, καὶ τὰ κακά τους ἔργα, ὡς ἂν ἐπανερώθησαν, καὶ τοὺς ὠργίσθησαν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι διὰ ψεύστας; ἐπειδὴ ἢ ἄμωμας ζωὴ, καὶ πολιτεία τοῦ προφήτου μας, καὶ συμφωνίως μὲ τὴν ἐπαγγελίαν του βεβαίωσι τὸν προφήτην μας, ὡς ἂν ἦτον ἢ ζωὴ του καὶ πολιτεία του.

Τότε ἐσυγχρίσθη τόσον ὁ Παναγιώτης, ὅτι ἄλλαξεν ἢ ὄψις του, καὶ εἶδει πῶς ἤθελε νὰ εἴπῃ τίποτε, ὅμως πάλιν ἐσιώπησεν. — Καὶ ὁ Βανῆς τοῦ λέγει, Τί θέλεις νὰ εἴπῃς; — Καὶ ὁ Παναγιώτης ἐστάθη ὄλιγον' εἶτα λέγει, Τίποτε δὲν ἔχω νὰ εἴπω. — Καὶ ὁ Βανῆς εἶπε, Τί πρόφασιν ἔχεις νὰ μὰς εἴπῃς ἄλλον, καὶ δὲν πιστεύεις τὸν προφήτην μας; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Διὰ τί δὲν βλέπω θαύματα νὰ ἔκαμεν, ὡς ἔκαμεν ὁ Ἰησοῦς μας. — Λέγει ὁ Βανῆς, Ὡς ἂν ποῖα θαύματα; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Τρεῖς νεκροὺς ἀνέστησεν ὁ Ἰησοῦς μου. — Λέγει ὁ Βανῆς, Ἀληθῆτα εἶναι. — Καὶ ὁ Παναγιώτης τοῦ εἶπεν, Ἀμὴ ὁ ἐδικός σου ποῖον ἀνέστησεν; — Λέγει ὁ Βανῆς, Ἀληθινὸν εἶναι πῶς δὲν ἀνέστησε νεκρὸν ἀνθρώπον, ἀμὴ ἔκαμεν ἄλλο θαῦμα μεγαλιότερον' διὰ τί θέλοντες οἱ ἐχθροὶ του οἱ ἀσεβεῖς νὰ τὸν φονεύσουσιν, ἐφαρμάκωσαν ἕνα ἀρνί, καὶ ἀφ' οὗ τὸ ἐψήσαν, τὸ ἔφεραν ἐμπροσθεν νὰ φαγῇ, καὶ τόμου τὸ ἔβαλεν εἰς τὸ στόμα του, τὸ ἐγνώρισε μὲ τὸ προφητικὸν του πνεῦμα, πῶς εἶναι φαρμακομένον, καὶ δὲν ἔφαγε, μῆτε ἄλλον ἄφησε νὰ φαγῇ, ἀλλ' ἐθύς τὸ ἀνέστησε, καὶ τὸ ἔκαμα ζωντανόν. Τὸ θαῦμα αὐτὸ εἶναι μέγα, διὰ τί τὸ ἀρνί ἦτον διπλοθανατωμένον, σφαγμένον, καὶ ψυμένον' καὶ ἐφύλαξε καὶ τὸν ἑαυτὸν του, καὶ τοὺς περιεστώτας ἀπὸ τὸν θάνατον. Ἰδοὺ πόσαις ἀνάστασις εἶναι ἐδῶ Ουαυματώταται, καὶ παραδόξαι. Καὶ διὰ τί, ἔστρωντας νὰ εἶναι χα-

μαλὸς ὁ ἄμβωνας, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον συνηθεισμένος νὰ κάθεται καὶ νὰ κηρύττῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ὁ προφήτης, τὸν ἐσύκωσαν ἀπ' ἐκείνον τὸν τόπον, καὶ τὸν ἐπέστησαν ἔξω εἰς ἄλλον τόπον ὑψηλότερον' καὶ διδάσκωντας ἐκεῖ τὸν λαόν, πρὸντος τοῦ πλῆθους, καὶ προσέχοντες τὴν διδασκαλίαν, ἤκουσθη φωνὴ ἐλευθῆ, καὶ ὀρησκίαι, καὶ κλαύσιμον τινός; καὶ ὁ λαὸς ἀτενίζωντας ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, νὰ ἴδουσι ποῦ κλαίει, καὶ κανεῖς δὲν ἐφαίνετον, μόνον φωνὴ καὶ ὀρησκίαι ἤκουετον' καὶ ἀποροῦντων πάντων, λέγει ὁ προφήτης, Στοιχασθῆτε πῶς αὐτὸ, ὁποῦ κλαίει, δὲν εἶναι ἄνωρατος, ἀλλὰ ξύλον. Τότε στραφεῖς ὁ προφήτης πρὸς τὸ μέρος, ὁποῦ ἤκουετον ἢ φωνὴ, καὶ λέγει, Εἰπέ μας, διὰ τί κλαίεις; Καὶ ἤκουσθη φωνὴ λέγουσα, διὰ τί μὲ ὑστέρησες ἀπὸ τὴν χαρὰν, ὁποῦ εἶχα, καὶ ἀκούμβιζεν ὁ ὀρησκίαι ἀπάνω μου, καὶ τῶρα μὲ ὑστέρησες αὐτῆς τῆς χάριτος, πῶς νὰ μὴν κλαίω καὶ νὰ ὀδύρωμαι; Ουαυμαζόντων δὲ πάντων εἰς τὸ παράδοξον, λέγει ὁ προφήτης, Ἐπειδὴ ἐσῶ εἶσαι ξύλον, καὶ τόσον πρόθυμο εἶσαι εἰς τὴν δουλεύειν καὶ ὑπηρεσίαν, ἀμὴ πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ σοῦ καμώμεν τὴν ἀντάμοισήν, καὶ διχάλλεζε ἀπὸ τὰ δύο ταῦτα, ὁποῖον θέλεις νὰ σοῦ κάμω' στέρχεις νὰ σὲ κάμω δένδρον μὲ κλάδους, καὶ καρποῦς, καὶ φύλλα ὡς ἦσαν πρότερον εἰς τὸν κόσμον πολλὰς χιλιάδας χρόνους, ἢ νὰ παρακαλέσω τὸν Θεόν νὰ ἐφυτεύσῃ εἰς τὸν παράδεισον, καὶ νὰ γένῃς ἐκεῖ μέγα καὶ καρποφόρον δένδρον, διὰ νὰ τρέφονται οἱ δίκαιοι μὲ τοὺς καρποῦς σου; Τότε τὸ ξύλον εἶπε, Καλιώτερα θέλω νὰ εἶμαι εἰς τὸν παράδεισον αἰωνίως, παρὰ εἰς τὸν κόσμον τούτον τὸν πρόσκαιρον' ἵνατε φανερόν εἶναι πόσον ἦτον τὸ θαῦμα τοῦτο μεγάλο.

Ὁ δὲ Παναγιώτης εἶδει πῶς εἰς τὰ λόγια ὡς μὴ προσέχων' Καὶ ὁ Βανῆς τοῦ λέγει, Τί λέγεις τῶρα; ἴδου ὁ προφήτης μας ὁποῦ ἔκαμα θαύματα μεγάλα, καὶ ἄλλα μεγαλιότερα, ὡς τὴν σελήνην, πανσέληνον οὔσαν, τὴν νεκρῶν εἰς δύο, καὶ ἐκατέθησαν τὰ δύο μέρη' τῆς σελήνης, καὶ ἐπέρασεν ἀπὸ τὰ μανθικα τοῦ προφήτου, καὶ πάλιν ἦλθον εἰς τὸν τόπον τους. — Λέγει ὁ Παναγιώτης, αὐτὰ λέγονται καὶ γράφονται ἀπὸ τοὺς ἐδικούς σας; καὶ ἐγὼ τὰ εἰδίθασα εἰς τὸν *Σιὰρναθην*· ἀμὴ ἂν ἢ σελήνη, πανσέληνος οὔσα, ἤθελε διαίρειθαι εἰς τὸν οὐρανὸν εἰς δύο, ἢθελε φανεῖν ἀπὸ ὅλον τὸ ἡμισφαίριον τῆς γῆς, καὶ τὸ ἤθελεν γράψαι καὶ ἄλλοι πολλοί, μάλιστα εἰς τὸν καιρὸν ἐκείνον, ὁποῦ ἔκαμναν τὰς οὐρανίους παρατηρήσεις τῶν φαινομένων. — Λέγει ὁ Βανῆς, Ἀμὴ ἐὰν δὲν δέχεσαι καὶ ἐκείνα τὰ θαύματα ἕως τὴν σήμερον καὶ φαίνονται, ὁποῦ εἶναι γὰρ νὰ τὰ δέχεσαι, διὰ τί δὲν δέχεσαι τοῦτα ὁποῦ εἶναι φανερά; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Ποῖα εἶναι

τοῦτα ὅπου λέγει; — Καὶ ὁ Βανῆς εἶπεν, Οἱ στίχοι τῆς νέας μας διαθήκης 6000 εἶναι, καὶ εἰς κάθε στίχον εὐρίσκονται τρία θαύματα φανερά· ἓνα ἢ ἀρὰ διὰ τῶν λόγων, ἢ ὅποια εἶναι τόσον θαυμαστά, ὅπου ὅλοι οἱ ποιηταὶ τῶν Ἀράβων, δὲν ἠμπόρουν νὰ τὰ μάθουν καὶ ἐμολόγησαν πάντες πῶς εἶναι λόγια Θεοῦ καὶ ἔχι ἀνθρώπων, καὶ τὸ ἱεῖρές καὶ ἐσὺ αὐτὸ ἀπὸ τὰς ἱστορίας· δεῦτερον θαύμα εἶναι τὰ μυστήρια ὅπου διηγᾶται ἡ διαθήκη μας, καὶ ἐξηγᾶται τὰς λοιπὰς διαθήκας. Τρίτον θαύμα εἶναι τὰ μέλλοντα, ὅπου μὲ τὰ στοιχεῖα τῶν ρητῶν τῆς διαθήκης πρότερον προέβητε (?), καθὼς τὸ δὴνει ἡ ἐπιστήμη τοῦ τζεφρίου Ἰθουρά, 48,000 θαύματα παρόντα καὶ φαινόμενα· Τί ἔχεις νὰ εἰπῆς; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Ὁ Ἰησοῦς μας εἶπεν, πῶς ὕστερα ἀπὸ ἐμένα θέλουν ἔλθω πολλοὶ νὰ ὀνομασθῶν προφήται, καὶ νὰ κάμνουν θαύματα, ἀμὴ νὰ μὴν τοὺς πιστεύετε, οὐδὲ νὰ τοὺς δεχθῆται. — Καὶ ὁ Βανῆς εἶπεν, Ἐπειδὴ λέγεις, πῶς ὕστερα ἀπὸ ἐκείνον τὸν προφήτην καὶ νόμον ἄλλον δὲν δεχόμεσθαι, ἀμὴ διὰ τί μετὰ τὸν Μωϋσέα καὶ τὸν νόμον ἐκείνον, ἐδεχθήκατε τὸν Ἰησοῦν μετὰ τὸν νόμον του, καὶ ἀφήσατε τὸν Μωϋσῆν· ἀμὴ διὰ τί δὲν δεχέσθε καὶ τὸν προφήτην τὸν Μωάμεδ; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως ἦτον ἀρχὴ καὶ προοίμιον τοῦ ἐδικοῦ μας νόμου· δι' αὐτὸ τὸν ἐδεχθήκαμεν τὸν Ἰησοῦν καὶ τὸν νόμον του, ἐπειδὴ αὐτὸς τελειὸς καὶ ἀπαραγίξει τοῦ Μωϋσέως· δι' αὐτὸ καὶ ὁ Μωϋσῆς λέγει φανερά, πῶς θέλει νὰ ἔλθῃ μετὰ ταῦτα ἄλλος προφήτης νὰ τελειώσῃ τὸν νόμον ἐκείνον, καὶ αὐτὸς ἦτον ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴ ὁ Ἰησοῦς μᾶς εἶπε πῶς ἄλλος προφήτης δὲν ἔρχεται ὕστερα, ἀμὴ ἂν ἔλθῃ καὶ ἄγγελος, νὰ μὴν τὸν πιστεύεται. — Λέγει ὁ Βανῆς, Τί θέλεις νὰ εἰπῆς ἐκείνο τὸ ρητὸν, ὅπου εἶναι εἰς τὴν Παλαιὰν διαθήκην λέγει, Ὁ Θεὸς ἐμφανισθήσεται ἐν Σινᾷ, καὶ δοξασθήσεται ἐν Σιών, καὶ ἐκλήμψεται ἐν Φαράβ; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Τὸ ρητὸν αὐτὸ εἰς ποῖον μέρος τῆς διαθήκης εἶναι; * καὶ εἶναι. * — Καὶ ὁ Βανῆς εἶπεν, ἀνὴρ ἱεῖρῶν, μόνον τοῦτο ἠξέρω, πῶς τὸ ρητὸν αὐτὸ βέβαιον εἶναι, καὶ μὲ τὸ εἶπε ἓνας Ἑβραῖος Σῆρος Σολομών λεγόμενος. — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Συνήθεια εἶναι τῶν Ἑβραίων αὐτὴ νὰ ψεύδωνται, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ἀλλοθουσ· ὅμως ἐγὼ αὐτὸ τὸ ρητὸν εἰς τὴν Παλαιὰν δὲν τὸ ἐνθυμούμαι νὰ εἶναι. — Λέγει ὁ Βανῆς, Ἐφάνη ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσέα, καὶ τὸν ἀμὸν ἐκείνον. ἐδοξάσθη ἐν Σιών, ὅταν ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐκήρυξε τὴν ἀλήθειαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· καὶ ἔλαμψεν ἐν Φαράβ, ὅταν ἦλθεν καὶ ἔλαμψεν ὁ προφήτης Μωάμεδ, ἐν χώρᾳ Ἀμενὰ, ἢ σουριστὶ λέγεται Φαράβ. — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Ὁ Ἑβραῖος ἐκεῖνος ἐτῆζεν τὸ ἐξήγη τὸ ρητὸν αὐτὸ, ἢ οἱ λογιώτης σου; ἢ ἤρως

τὴν ἐξήγησιν αὐτῆν; — Λέγει ὁ Βανῆς, Ὅχι ὁ Ἑβραῖος τὸ ἐξήγη, ἀλλ' ἐγὼ, διὰ τί ὁ Ἑβραῖος ἔλεγεν, πῶς τὸ ρητὸν σημαίνει, ὅτι ὁ Θεὸς ἐφάνη ἐν Σινᾷ διὰ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, ἐδοξάσθη ἐν Σιών διὰ Δαβὶδ τοῦ βασιλέως καὶ προφήτου, καὶ ἔλαμψεν ἐν Φαράβ διὰ τοῦ μεσίου, ὅπου μέλλει νὰ ἔλθῃ. Ἐτῆζεν ἔλεγεν ὁ Ἑβραῖος, ἀμὴ ἐγὼ ἐγνώρισα πῶς ἔσφκλεν πρῶτον εἰς τὴν προφορὰν τοῦ Φαράβ, καὶ τὸ λέγει Φαράβ· σφάλει δεῦτερον διὰ τὸν Δαβὶδ, ἐπειδὴ τὸν συγκρίνει μὲ τὸν Μωϋσέα, καὶ τὸν κάμνει σχεδὸν μὲ γαλύτερον τοῦ Μωϋσέως· ὅμως διὰ τοῦ Μωϋσέως ἐδόθη νόμος, καὶ ἔχι διὰ τοῦ Δαβὶδ. — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Εἰς τὴν Παλαιὰν γραφὴν τόπος δὲν εἶναι Φαράβ ὀνομαζόμενος, οὔτε εὐρίσκεται· ἀμὴ εἶναι ἓνας τόπος σιμὰ εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ λέγεται Φαράν. Φαίνεται καὶ εἰς τὴν γεωγραφίαν πῶς εἶναι μίαν χώραν πέραν τοῦ ποταμοῦ ἔξω εἰς τὴν μεγάλην Σκυθίαν, καὶ λέγεται Φαράν· ὅθεν ὁ Φαραφῆτης ἐκεῖνος ὁ σοφὸς, ὅπου ἦτον τόσος σοφὸς καὶ περίφημος εἰς τὰ βιβλία σας, ὡς εἶναι εἰς τὰ ἐδικὰ μας, ὁ Αἰριτοτέλης, ἢ ὁ Πλάτων· ἀμὴ αὐτοὶ οἱ τόποι, ὅπου εἶναι αὐτὴ ἡ χώρα ἢ Μεσῆ, εἶναι Ἐρυθρὰν θάλασσαν. — Τότε ὁ Βανῆς διέσχυριζέτο, πῶς Φαράβ λέγεται σουριστὶ ἓνα ἄρος τῆς Μεσῆας, καὶ πῶς οἱ Ἑβραῖοι καὶ χριστιανοὶ ἐμετάλλαξαν τὴν λέξιν, καὶ τὴν εἶπαν Φαράν, διὰ νὰ φύγουν τὴν ἀνάγκην τοῦ ρητοῦ.

Βλέποντας δὲ ὁ ἐπίτροπος πῶς ἐσίμωσεν ἡ ἐσπέρα, καὶ τὸ πλῆθος ἐστέκοντα ἔξω περιμένοντες νὰ κριθοῦσιν, ἐσκηώθη καὶ ἐμπῆκεν εἰς τὸ κρητήριον· ἐκ βίας δὲ καὶ ὁ Παναγιώτης ἐξέβη ἔξω, διὰ νὰ ξεκουρασθῇ ὀλίγον, ἀλλὰ ἀπέστειλεν ὁ Βανῆς εὐθὺς καὶ τὸν ἔκρξε, καὶ εἶπε παρόντος τοῦ κριτοῦ τῆς Εὐρώπης, τοῦ νῦν νομογράφου, καὶ τὸν λέγει, Εἰς ποῖαν ἀνατολὴν προσκυνᾶται ἐσεῖς οἱ χριστιανοί; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Εἰς τὴν ἀνατολὴν τοῦ Κριοῦ. — Λέγει ὁ Βανῆς, Λοιπὸν ἐκεῖνος, ὅπου ἔκτισε τὴν ἁγίαν Σοφίαν, δὲν ἦτον εἰς τὸ εἰς τὸ ἐδικὸν σας; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Ναί, εἰς τὸ ἐδικὸν μας ἦτον. Καὶ ἔρχισεν ὁ Παναγιώτης νὰ λέγει εἰς πλάτος τὴν ἐπανάστασιν καὶ τὴν νίκην ὅπου ἔγινε εἰς τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, καὶ τὴν φωτίαν ὅπου ἐβάλαν οἱ στρατιῶται καὶ ἐκατάκαυσαν τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ὅπου ἦτον ζύλινη πρῶτα, κτισθῆσα ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου καὶ πῶς ὁ Ἰουστινιανὸς θέλοντας νὰ παρηγορήσῃ τοὺς Κωνσταντινουπολίτας, ὡς μεγάλωφρονος ὅπου ἦτον, ἔκτισεν τὴν ἁγίαν Σοφίαν [ἰσ. με τέτοιον] τέτοιον καλωπισμὸν· ἔφησε δὲ καὶ τὸ ὄνομα τὸ παλαιὸν, ὅπου εἶναι τῆς ἁγίας Σοφίας τοῦ Θεοῦ, ἦγον τοῦ Ἰησοῦ. — Ὁ δὲ Βανῆς ἔλεγεν, πῶς δὲν λέγεται Σοφία τοῦ Θεοῦ, ἀμὴ ὁ βασιλεὺς ὅπου τὴν ἐκτίσεν,

τὴν ὀνόμασεν Σοφίαν εἰς τὸ ὄνομα τῆς γυναίκος του. — Καὶ ὁ Παναγιώτης ἀπέδειχεν, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς γυναίκα Σοφίαν δὲν εἶχεν, καὶ πῶς ἄλλος βασιλεὺς Ῥωμαίων εἶχε γυναίκα Σοφίαν λεγομένην, καὶ εἰς τὸ ὄνομα [της] ἔκτισεν κατὰ τὴν καὶ τὸν λιμένα, τὰ ὅποια τὰ ὀνόμασεν Σοφιανῆς. — Ὅμως ἐκφέντες εἰς τὸ προκείμενον, λέγει ὁ Βανῆς, Καὶ ἐν ἦτον εἰς τὸ ἐδικὸν σας εἰς τὸ κτήσας τὴν ἁγίαν Σοφίαν, διὰ τί δὲν ἔθεσε τὸ θεμέλιον, ἦγον εἰς τὴν ἀνατολὴν τοῦ Κριοῦ, μόνον εἰς τὴν ἀνατολὴν τοῦ Αἰγοκέρου, ὅπου εἶναι ἕνα πρὸς τὴν ἐδικὴν μας ἀνατολὴν, ἦγον τὴν Μείκαν; — Λέγει ὁ Παναγιώτης, εἰς τὴν ἀνατολὴν τοῦ Αἰγοκέρου πρὸς ἡμᾶς εἶναι ἡ Ἱερουσαλήμ, καὶ ὁ κτίστης τῆς ἁγίας Σοφίας, πρὸς τιμὴν καὶ εὐλάβειαν τῆς Ἱερουσαλήμ, ἔθεσεν τὴν ἐκκλησίαν πρὸς τὴν τοῦ Αἰγοκέρου ἀνατολὴν, ἦγον πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ. — Λέγει ὁ Βανῆς, Ὅχι, μόνον θέλων ὁ Θεὸς τὴν περιφρησὸν αὐτὴν ἐκκλησίαν νὰ τὴν ἐντοιμᾶσῃ διὰ τοὺς μουσουλμάνους, εὐδόκησεν νὰ κτισθῇ εἰς τὸ θεμέλιον αὐτὸ, διὰ νὰ τὴν ἔχωμεν ἡμεῖς· διὰ τί ἂν ἦτον εἰς τὴν ἀνατολὴν τοῦ Κριοῦ, ἔκαμνε χρεῖα νὰ τὴν χαλάσωμεν καὶ αὐτὴν, ὡς καὶ τὰς ἄλλας ὅπου τὰς ἐχαλάσαμεν ἡμεῖς, καὶ τὰς ἐξανακτῆσαμεν, ἦγον ὡσὰν τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, καὶ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰς τοῦτο ἦλθεν καὶ ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος, καὶ ἀπολύσας τὸν ὄχλον ὀλίγηρον, καὶ παραστήσας τὸν Παναγιώτην, εἶπε πάλιν, Τί λέγεις τώρα, ἔχεις ἄλλο νὰ εἰπῆς; ἔλα μόνον γένου μουσουλμάνος. — Λέγει ὁ Παναγιώτης, Ἐγὼ δὲν ἔχω ἄλλο νὰ εἰπῶ, οὔτε ἄλλον λόγον λέγω, παρὰ ἐκείνον ὅπου εἶπα, πῶς εἶμαι μὲ τὸν Ἰησοῦν, κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν, καὶ κἀντε ἔλθῃ καὶ ἄγγελος, δὲν τὸν δεχόμεναι. Καὶ οὕτως ἐσιώπησαν πάντες· καὶ δαίπνον προτιθέτος, ὁ Παναγιώτης ἐξῆλθε ἀπ' ἐκεῖ. Ταῦτα ἐκ πολλῶν εὐρέθησαν [γρ. ἐρέθησαν] τῆ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

« Τὸ ἄροτρον ἀνεκάλυψεν ἐν τοῖς ἐρείπιοις τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἰπαιπῶν, ἐπὶ πλακῶς κεχωσμένης, ἀνάγλυφον ἄξιον λόγου, ὡς μοι φαίνεται. »

» Ἐπὶ πλακῶς μαρμαρίνης, ἑκατομμέτρου Γαλλικοῦ ὕψος ἔχούσης, εἶναι γεγλυμμένος ὀπλίτης φέρων κράνος ἀσύνηθης τῶν ὄσων ἄχρι τοῦδε εἶδον· διότι τὸ σκιαδίων τοῦ κράνου, ἀντὶ νὰ κλιθῇ πρὸς τὰ κάτω εἶναι ἀναπεπταμένον πρὸς τὰ ἔνω, τὸ δὲ πρόσωπον τοῦ ὀπλίτου ὑποκρύπτεται ὑπὸ δικτυωτοῦ πλέγματος ἐντέχνως κατεσκευασμένου. Τὸ στέφανον μέχρι τῶν μηρῶν καλύπτει γέρον ἢ τετράγωνος ἀσπίς ὀμφαλωτῆ, καὶ ἐπ' αὐτῆς φαίνονται μικραὶ τινες γραμμαὶ οἷοι λαίψανα γραμμάτων περυστόντα. Ἡ ἀριστερὰ χεὶρ ὑποκρύπτεται ὑπὸ τῆν ἀσπίδα, ἡ δὲ δεξιὰ πεφραγμένη ἔχουσα τὸ ἔμπροσθεν τῆς χειρὸς ὑπὸ σκληροῦ τινος σώματος, συνδεμένου ἐξ ὀπισθεν διὰ δασμῶν ὡς ἐκ σχοινίου ἢ ἄλλου τινὸς σώματος συμπλεγμένου, φέροι ἄροτρον ἢ μικρὸν τι θέριστρον ἔχι ἀνάλογον τοῦ μεγέθους τοῦ ὀπλίτου. Οἱ πόδες του πεφραγμένοι καὶ αὐτοὶ ὑπὸ κνημίδων συνδεμένων ὀπισθεν μὲ τὸν αὐτὸν τῆς χειρὸς δασμῶν, παρουσιάζουσι τὸν ἄνδρα κινούμενον ἢ ὀρμώοντα, καθὼς ὁ μὲν δεξιὸς ποὺς βραίνει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὁ δὲ ἀριστερὸς μένει αἰωρημένος, καὶ τὸ ὄλον δὲ τοῦ σώματος κλίνει μικρὸν εἰς τὰ ἔμπροσθεν παρουσιάζει ἄνθρωπον κινούμενον. Τὸ κάτω μέρος τῶν ποδῶν, οἱ ταρσοὶ δηλονότι καὶ τὰ πέλαμα εἶναι γυμνά, καὶ εἰς αὐτὰ ἐπισημασθῆ δ γλύπτως νὰ παραστήσῃ ἔπικαν τὴν περὶ τὸ γλύφειν τέχνην του, καθὼς διακρίνονται οἱ δάκτυλοι καὶ οἱ ὄνυχες μὲ τὴν τέχνην, ὡστε ἀπορεῖ ὁ βλέπων ἂν ἦναι φυσικὸς ἢ γεγλυμμένος· ἐπάνωθεν τοῦ ὀπλίτου εἶναι γεγραμμένα τὰ γράμματα ΣΕΙΛΟΝΙΟΣ, ἔπερ παρυστάσι Ποσειδάωνος, διότι ἡ ἀρχὴ λείπει, ὡς ἀποκοπέντος τοῦ μέρους ἐκείνου τῆς πλακῶς. Τὰ γράμματα αὐτὰ ὑποθέτω ὅτι εἶναι 200 ἔτη π. Χ. τῆς ἐποχῆς δηλονότι καθ' ἣν ἀντὶ τοῦ αἰ ἔγραφον ε καὶ, ἀντὶ τοῦ ω, ὁ ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν κεραιῶν τῶν ἐπὶ τοῦ νι καὶ ος γεγραμμένων, ὡς περ ὑποθέτω βραχίως· διότι ἂν δὲν ἀπατώμαι, ἐθάρυνον οἱ τότε γραμματικοὶ τὰς ἀτονίστους λέξεις. Κάτωθεν τοῦ ὀπλίτου χωρίζονται ὑπὸ γραμμῆς δύο ταῦροι ἐξηγρημένοι, κυρτωμένα ἔχοντες τὸν αὐχένα καὶ τὴν οὐρὰν, ἦτις ἔως τὸ τέλος εἶναι συνεστραμμένα, καὶ βλέποντες ὁ μὲν πρὸς δεξιὰ, ὁ δὲ πρὸς ἀριστερά. Εἰς τὸ ὀπισθεν μέρος τῶν ταύρων φαίνεται οἶον δοκὸς τις, πλαγίως κειμένη καὶ καλυπτομένη ὑπὸ τοῦ σώματος τῶν ταύρων, ὧν ὁ πρὸς τ' ἀριστερὰ εἶναι ἀφανισμένος ὑπὸ τῆς ὑγρασίας ἢ ὑπὸ τῆς σκωπᾶνης. Εἰς τὸ μέσον τοῦ ἐπάνω μέρους τῆς πλακῶς ὑπάρχει ὀπὴ τετράγωνος, μαρτυροῦσα ὅτι ἐκεῖτο ἐπ' αὐτῆς καὶ ἄλλη πλάξ γραμμάτων ἔχουσα, ὧν τὸ τέλος ἔληγεν εἰς τὸ « Ποσειδάωνος. »

(Ἀμάλθεια.)

Γράφουσι ἐκ Θεσσαλονίκης τὰ ἔξῃ·

« Εἰς τὸ χωρίον Δικανδῆς τῆς Μακεδονικῆς ἐπαρχίας Ἀντισσαλῆτος (Λεψίν) κείμενον παρὰ τὰς ὑπερείαις τοῦ Πίνδου πλησίον τῆς Ἀψίστης, χωρικὸς ἀροτριῶν ἀνεῦρε πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἀγχαλμα Ἱρακλέους ὀρειχάλκινον, ὕψους ἑνὸς περίπου γαλλικοῦ μέτρου, κάλλιστα ἐξεργασμένον. Τὸ ἀγάλμα τοῦτο

μετενεχθὲν εἰς Βιτώλια ἀποστάλη ἐκείθεν καὶ εὐρίσκειται νῦν ἐν Θεσσαλονίκῃ παρὰ τῆ Γενικῆ Διοικήτῃ. Παριστᾷ δὲ Ἱερικλῆς Ἰστάμενος, ἔχοντα κόμην καὶ πώγωνα πυκνά καὶ οὖλα, φέροντα τὴν λεοντὴν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς τεταμένης καὶ κρητύσης τὸ ῥόπαλον ἐστηριγμένον κάτω, τὴν δὲ δεξιὰν κεκλιμένην καὶ ἔχουσαν τὸν δεξιὴν προσαπτόμενον τοῦ ἀντιχειρός. Οἱ ὀφθαλμοὶ, ἄνευ κόρης, προσβλέπουσι ζωηρῶς. Ἐκ τοῦ ἀγάλματος τούτου ἐλπίσει μόνον τὸ κάτωθι τῆς χειρὸς μέρος τοῦ ῥοπαλοῦ. Ὁ δεξιὸς βραχίον ὠρίζεται ὀλόκληρος, πλὴν τεθραυσμένος. Φέρει δὲ τὸ ἄγαλμα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς ὄπην, ἣν ὁ χωρικὸς ἤνοιξεν ὅπως βεβαιωθῆ μὴ περιείχετο ὀπισθορῆς κατὰ τὴν παρὰ τοῖς χωρικοῖς ἐπικρατούσαν πρόληψιν. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀνακαλύψαντος τὸ ἀγαλμάτιον χωρικοῦ, πληστόν τοῦ μέρους ἐνθα ἀνεῦρεν αὐτὸ παρατήρησεν ὅτι ὑπάρχει ἐδῶλιον μαρμαρίνον, μήκους δύο περίπου μέτρων καὶ πλάτους ἡμίσεως μέτρου. Ἰπὸ τὰ πέλαματι δὲ τοῦ ἀγαλματίου φαίνονται ἔτι τὰ στηρίγματα ἐφ' ὧν ἐθεσίζετο.

«Τὸ ἄγαλμα τοῦτο ἐφοιτογραφηθῆ ἐν Βιτωλίαις ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ προξένου τῆς Ἀγγλίας. Ὁ δὲ Γενικὸς Διοικητὴς προτίθεται ν' ἀποστείλῃ αὐτὸ εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μουσεῖον, ἂν ἡ μεγαλοδωρία τοῦ ὀθωμανικοῦ ὑπουργείου δὲν προλάβῃ νὰ διατάξῃ νὰ δωρηθῆ εἰς τὸν πρόξενον τῆς Ἀγγλίας ἢ εἰς τὸν τῆς Γαλλίας, οἵτινες πολλὰς καταβάλλουσι πρὸς τοῦτο προσπαθείας.»

ἩΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ἘΝ ΑΜΕΡΙΚῃ.

(Συνέχ. Ἰσ. φυλλ. 426.)

Γ.

Θρησκεία ἐν Ἀμερικῃ.

Ἡ ἀρκιῶα Ἀμερικὴ εἶναι ἕλλο μουσεῖον περιλαμβάνον πάντα τὰ θρησκευτικὰ δόγματα, ὅσα προάγει ἢ σχεδὸν παγκόσμιος ἀνάγκη τοῦ ἐλπίζειν εἰς μέλλουσαν ζωὴν, ἀποζημιούσαν τὸν ἀνθρώπον διὰ τὰς συμφορὰς τῆς παρούσης. Ἡ περὶ τὴν λατρείαν ἀπόλυτος ἐλευθερία, ἐνισχυομένη καὶ ὑπὸ τῆς ἀδαμάστου ἀνεξαρτησίας τοῦ ἀμερικανικοῦ πνεύματος, ἐπέτρεψε πᾶσαν δοκιμὴν ἐπὶ τε θρησκείας καὶ κοινωνισμοῦ εἰς τὴν χώραν ἐκείνην, ὅπου ἡ μὲν κυβέρνησις ἀδυνατεῖ νὰ χαλιναγωγῆσθ τὸν νοῦν, οἱ δὲ θεσμοὶ παραδέχονται πᾶν εἶδος προόδου, καὶ ὁ λαὸς στερεῖται πάσης προλήψεως.

Δὶ Ὀμόσπονδοι πολιτεῖαι εἶναι ὡς εἶπεν ἀχανὲς ἀγρὸς τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, εἰς ὃν σπεύρονται, ἐξυβουλοῦσι καὶ κερποφοροῦσιν αἱ φιλοσοφικαὶ κοι-

νωνικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ ἰδέαι, αἵτινες ἐκφράζονται ἐν Εὐρώπῃ ἐντὸς βιβλιοθηκῶν. Καὶ μόνον αὐτὴν τὴν δόξαν ἂν εἶχεν ἡ Ἀμερικὴ, τὴν δόξαν λέγομεν τοῦ ἀνέχεσθαι καὶ ἐπιτρέπειν πάσης τῆς ἀποπείρας τοῦ φιλοσοφικοῦ πνεύματος χάριν τῆς εὐδαιμονίας τῶν ἀνθρώπων, ἤθελε καταστῆ ἀξία τῆς αἰωνίας εὐγνωμοσύνης τοῦ κόσμου. Πᾶσα ὅποια δὴποτε θεωρητικὴ, χιμαιρικὴ ἢ ἀλλόκοτος ἰδέα εὐρίσκειται εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Καὶ ἐνθ' ἡμεῖς ἐν Εὐρώπῃ συζητοῦμεν διεξοδικῶς καὶ σοφῶς τὴν ἀξίαν ἢ τὸ ἐφικτὸν τοῦ δεῖνα θεσμοῦ χωρὶς πολλὰς νὰ φθάσωμεν εἰς οὐδὲν συμπέρασμα, οἱ Ἀμερικανοὶ, εἰς ἄκρον πρακτικοὶ, εἶχον ἤδη καὶ δοκιμάσει καὶ ἐξακριβῶσαι τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰς ἐλλείψεις αὐτοῦ.

Ἡ μέγιστη αὐτὴ περὶ τὴν ἐνέργειαν ἐλευθερία οὐ μόνον δὲν ἐμβάλλει εἰς κίνδυνον τὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πάντα ἄλλον τρόπον προλαμβάνει ἀσφαλῶς τὰς ἐπαναστατικὰς ἐκρήξεις. Αἱ ἐπαναστάσεις γεννῶνται ἐκ τῆς πίεσεως τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν κερμεθαστομένων κωλυμάτων εἰς τὴν πραγματοποίησιν τούτων· διότι αἱ ἰδέαι, συνθλιβόμεναι ἐπὶ πολὺ εἰς στενὸν αὐλάκα, ἐξογκοῦνται ὡς κύματα, καὶ συντρίβουσι μετὰ πατάγου τοῦς φρηγκυοῦς. Τότε τὸ καλὸν μεταβάλλεται εἰς κακὸν, ἢ δὲ ἰδέα δὲν φέρει πλέον μεθ' ἑαυτῆς τὴν εὐεργετικὴν πρόοδον, ἀλλὰ τὸν ὄλεθρον, ὅπως καὶ τὰ κύματα τοῦ Νείλου ἔτινα, ἀντὶ καταστροφῆς θὰ ἐγονιμοποιῶν τὴν γῆν ἂν ἐρρυθμιζέτο τεχνικῶς ἢ διεύθυνσι· αὐτῶν.

Ἐν τῇ Ἀμερικῇ ὅμως καὶ ὁ κίνδυνος οὗτος εἶναι ἀδύνατος, καὶ αἱ τρικυμῖαι τῶν ἰδεῶν ἀνέφικτοι, διότι ἡ ἐλευθερία, ὁ ἀσφαλῆστατος αὐτὸς μοχλὸς τῶν προκεχωρημένων πολιτισμῶν, δὲν ἐπιτρέπει εἰς αὐτὰς νὰ συνασπισθῶσιν ὅπως ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν θεσμῶν ὡς ἀκτᾶσχετοι σίφωνες, ἀλλ' αἱ πλεονάζουσαι, ἐκρέουσαι ἀψοφητῇ, μεταχέονται εἰς τὰ ἐπιφελῆ ἔργα τῆς πείρας. Ὅσακις ἰδέα ἀξία ὀπισθοῦν λόγου ἀφορῶσα εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῆς κοινωνίας ἀνεθλαστήτη, εὐθὺς κυκλοφορεῖ, καὶ κυκλοφορεῖ ἄνευ κόπου καὶ ἀντιστάσεως· καὶ εἰ μὲν εἶναι ἀφέλιμος, πάραυτα ἀσπάζονται αὐτὴν πάντες· εἰ δὲ μὴ, ἀπορρίπτεται ὑπὸ πάντων. Ἡ ἐν Εὐρώπῃ πολυάριθμος τάξις τῶν δυσηρεστημένων δὲν ὑπάρχει ἐν Ἀμερικῇ, καὶ δικαίως· διότι ἐνταῦθα ἂν εἶναί τις δυσηρεστημένος· πρέπει νὰ δυσηρεστῆται καθ' ἑαυτοῦ, καὶ καθ' ἑαυτοῦ νὰ μνησικαχῆ. Εἰς μόνος κίνδυνος, καθ' ἡμᾶς, ὑπάρχει ἐν Ἀμερικῇ, ὁ τῶν θρησκευτικῶν διχονοιῶν· διότι τὰ δόγματα, κἀκὼς ἐρημνευόμενα κατὰ τὴν πρᾶξιν, ἐξάπτουσιν ἐνίοτε ὑπὲρ τὸ δέον τὰ πνεύματα καὶ γεννῶσι τὴν ἐνθεομανίαν καὶ τὴν μισαλλοδοξίαν, αἵτινες διαστρέφουσι τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ καταστρέφουσι τὴν ἐλευθερίαν.

Ἰδὲ ποτε αἰμακτρικαὶ σελίδες κηλιδώσουσι τὴν μόλις ἀξέφρακτον ὠραίαν ἱστορίαν τῶν Ὀμοσπόνδων πολιτειῶν, αἷτια δὲν θέλει εἶναι οὔτε ἡ γενικὴ πολιτικὴ τοῦ τόπου, οὔτε τὰ διάφορα συμφέροντα τῶν πολιτειῶν, αἵτινες ἔχουσι μὲν νόμους ἰδιαιτέρους, συνδέονται ὅμως διὰ κοινῶν ἀρχῶν, οὔτε αἱ κοινωνικαὶ ἀνωμαλίαι, οὔτε ἡ διαχείρισις τῆς δικαιοσύνης πολλαχῶς εἰσέτι ἐλαττωματικῆς, οὔτε οὐδεμία ἄλλη περίστασις ἱκανὴ νὰ διαταράξῃ μὲν τὴν πρόοδον τῆς εὐδαιμονίας, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ τὴν ἐμποδίσῃ. Ὁ κίνδυνος τῆς ἀμερικανικῆς ἰσορροπίας, ὡς ἀξιοῦσι καὶ οἱ σοφώτεροι τῶν οἰκονομολόγων, ὑπάρχει ὀλόκληρος εἰς τοὺς θρησκευτικοὺς πολέμους. Ἡ θρησκευτικὴ ἐνθεομανία κινδυνεύει νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὸν νέον κόσμον, ὡς ποτε συνεισέφερε καὶ εἰς τὸν ἀρχαῖον, τὸν ἐκ διχονοιῶν, καὶ βρασάνων καὶ σφαγῶν ἔρανον αὐτῆς. Δὲν λέγομεν ὅτι ὁ κίνδυνος αὐτός ἐπίκειται, διότι ἡ μισαλλοδοξία σήμερον φαίνεται μετρία· τὰ ἐλίγιστα ὅμως συμπτώματα τῆς διαλύσεως εἶναι τοσοῦτον καταφανῆ, ὥστε τὰ μέλλοντα δὲν προοιωνίζονται πολὺ εὐάρεστα. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ γενικὴ ἀνεξίθρησκεία ἐνισχύει τὴν καθ' ἡμερῆν ἀναθλάστησιν πικυλοστάτων καὶ πυραυλοξοτάτων θρησκείων, προερχομένων ἐκ τῆς διαφόρου ἐρημνείας τῆς Γραφῆς.

Ἡ ἐξιστόρησις τῶν θρησκείων ὅσα κατακλύουσι τὴν Ἀμερικὴν, δὲν εἶναι ἔργον ἡμέτερον· ἄλλως καὶ διεξοδικώτατον θὰ ἦτο, οὐ μόνον διὰ τὴν πληθὺν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐμπειρίαν μεθ' ἧς καθ' ἑκάστην ἡ κερδοσκοπία γεννᾷ νέα δόγματα. Θέλομεν ἄρα εἶπει ὀλίγα ἐξ ὧν εἶδομεν.

Ἐκάστη ἀρεσις ἔχει καὶ ἴδιον ὄνομα, καὶ ἐκάστη ἐκκλησία ἴδιον χρῶμα· ἀναφύονται δὲ αἱ ἐκκλησίαι ὡς μόχκατες.

Ὁ πρῶτος ναὸς εἰς ὃν κατὰ τύχην εἰσῆλθον ἐν Νεοεβοράκῳ ἀνήκεν εἰς τὴν ἀίρεσιν τῶν Μεθοδιστῶν, τὴν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην μονοτονιστῆν καὶ ψυχροτάτην· ἡ μουσικὴ αὐτῶν εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἡ χειροτέρα τῶν ἡμετέρων ἐκκλησιῶν ψαλμοδία, παραβαλλομένη πρὸς ἐκείνην, θὰ ἐλογίζετο ἔργον τοῦ Προφήτη· οἱ δὲ πνευματικοὶ, κανόνα μετανοίας ὀχυμάσιον θὰ ἐπέβαλλον εἰς τοὺς ἀμαρτήσαντας, ἐὰν ὑπεχέουον αὐτοὺς ν' ἀκροῶνται τὰ ἔθνη τῶν Μεθοδιστῶν ἄσματα. ἔχουσι δὲ καὶ ἄλλην ἕξιν δι' Μεθοδισταί, ἕξιν δυσάρεστον καὶ παραχρᾶδη, ἦτοι μετανοοῦσι στεναζόντες καὶ κλαίοντες γεγωνυῖα τῇ φωνῇ, ἐνθ' ἱεροκηρύττει ὁ ἐφημέριος.

Ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὸν ναὸν, γυμνὸν πάσης ζωγραφίας καὶ παντὸς ἀρχιτεκτονικοῦ κοσμημάτος, ἐκυριεύθη ὑπὸ λύπης. Μοὶ ἐφάνη ὅτι εἰσῆλθον εἰς εὐρὺ νεκροταφεῖον, καὶ ὅτι οἱ παρεστώτες ἦσαν τεταρτιχουμένοι γεγραφοί. Ὁ ἱεροκήρυξ, ἀναβὰς εἰς τὸν θρόνον,

να, προέτρεψε τὸ ἀκροατήριον νὰ μετανοήσῃ. Καὶ εὐθὺς ἠκούσθη βαθεῖα οἰμωγὴ πρὸς τινὰ γωνίαν.

— Τί τρέχει; ἠρώτησα τὸν γείτονα μου· μήπως τίς ἐκκρόπαθεν;

Ἄλλ' ὁ ἐρωτηθεὶς, ἀτεινάζας με ἐκὼς, ἐπίσπασεν. Ἐν τοσοῦτῳ νέος στεναγμὸς, θλιβερώτερος τοῦ πρώτου, ἀντήχησεν εἰς ἄλλο μέρος τῆς ἐκκλησίας.

— Θεέ μου! ἀνεφώνησα, καὶ ἄλλος πάσχει.

Ἄλλ' ἀντὶ ἀποκρίσεως ὁ γείτων μου ἐπεδόθη τρίτος εἰς οἰμωγὰς, ὁμοίως πρὸς ὠρυγὰς κυνὸς ἀπολέσαντος τὸν κύριον αὐτοῦ.

Καὶ μετ' ὀλίγον πάντες οἱ περιεστώτες ἤρχθησαν νὰ οἰμώζωσι· πάντες ἔκλαιον, ἐστεναζόν, ἐγγύγυζον, ἐθρυχῶντο, καὶ ταῦτα πάντα πρὸς μετάνοιαν.

Οἱ δὲ τρομηταὶ ἡ τρεμουλιάριδας (Shakers) δὲν ἔχουσι ἱεροκήρυκας, ἀλλὰ μένοντες ἐντὸς τοῦ ναοῦ, προσδοκῶσι νὰ καταβῆ ὁ Παράκλητος ὅπως ἐμπνεύσῃ τινὰ ἐξ αὐτῶν· διὸ οὐ μόνον ἄνδρες ἀλλὰ καὶ γυναῖκες, ἐμπνεόμεναι ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ κηρύττειν. Τρόπον δὲ ἐπικλήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἔχουσι τὸ τρέμειν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν· καὶ ὁ τρόμος οὗτος διαρκεῖ πολλὰ λεπτὰ τῆς ὥρας. Ἐπὶ τέλους ὁ ἐμπνευσθεὶς κοινοδοῖ τὸ συμβᾶν πρὸς τοὺς ἄλλους, οἵτινες παύουσι πάραυτα νὰ τρέμωσιν ὅπως ἀκροσθῶσιν εὐσεβᾶτως τὸν ἐμπνευσθέντα. Πολλὰκις λαμβάνει τὸν λόγον γραῖα σχεδὸν παράφρων. Καὶ στενοχωροῦνται μὲν πάντες, ἀκροάζονται ὅμως μέχρι τέλους ἄνευ τῆς ἐλαχίστης διακοπῆς.

Οἱ δὲ Κουάκεροι πρὶν ἢ ἱεροκηρύξωσιν, ἐξαπλόωνται πρηνεῖς ὅπως ἐμπνευσθῶσι κάλλιον· μόνον δὲ μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν πασῶν τῶν ἄλλων αἱρέσεων, καὶ αὐτῶν τῶν ἱερῶν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, φέρουσι ἰδιαιτέρον ἔνδυμα ἐκτὸς τοῦ ναοῦ. Τὰ βρακίαι αὐτῶν εἶναι πλατεῖα, τὰ ὑποδήματα χονδρὰ, ὁ ἐπενδύτης μακρὸς καὶ ὁ πῖλος χαμηλὸς καὶ πλατύτατος. Καὶ αἱ γυναῖκες δὲ αὐτῶν φοροῦσιν ἀσχημότερον ἔνδυμα. Καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες πίνουσι μόνον ὕδωρ, καὶ τρώγουσι λάχνα βραστὰ ἄνευ βουτύρου καὶ ἄλατος καὶ τὸ αἰώνιον ροσμαίρ. Εἶναι δὲ φιλόξενοι, φιλελεήμονες καὶ βοηθοῦσιν ἀλλήλους ὡς ἄλλοι ἀδελφοί.

Οἱ Ἀναβαπτισταὶ, ὑποδικαιρούμενοι εἰς πολλὰς αἱρέσεις, θεωροῦσιν ἐκτοὺς κακῶς βαπτισθέντας ἐν Νεοεβοράκῳ, ἂν δὲν βυθισθῶσιν ὀλοσώματα εἰς τὸν ποταμὸν τῆς Ἄρκτου μεταξὺ τοῦ χειμῶνος, τῇ ἐπιστάσει κληρικοῦ τινος. Καθ' ἡμέραν ὀρισμένην πάντες οἱ μέλλοντες νὰ βαπτισθῶσιν, οἵτινες εἶναι ἔφηβοι, πορεύονται εἰς τὸν ποταμὸν, ὅπου ἀπεκδυόμενοι ῥίπτονται εἰς αὐτὸν κατακέφαλα· καὶ ἐὰν τύχῃ πεπαγωμένος συντρίβουσι τὸν πάγον. Οἱ ταλαίπωροι βαπτιζόμενοι ῥιγούσι, καὶ ἐγγυόντες ψάλλουσι

ὕμνους. Καί ποτε κληρικός τις, βαπτίζων νέαν, ἀφῆκεν αὐτὴν εἰς ἀνεπιτηδεύτητος εἰς τὸν ποταμὸν, εἰς ἃν κατὰ πνοὴν ἐγένετο ἀφαντος. Ὁ κληρικός ἀπεβύθη εὐχὰς πρὸς τὸν Κύριον, ὅστις ἐκέλευσεν εἰς τοῦ κλῆρους αὐτοῦ τὴν νέαν μετὰ τὴν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐξάγειν, καὶ ἐξηκολούθησεν ἡ τελετὴ ἡσύχως.

Πρὸ δύο ἐτῶν οἱ Milliners, συνελθόντες εἰς Νέαν Ἱερσέη, ἀνέμενον τὴν συντέλειαν τοῦ κόσμου, προαναγγελοῦσαν, κατ' αὐτοὺς, ὑπὸ τῆς Βίβλου, ὡς μέλλουσαν ὀριστικῶς νὰ συμβῆ τὸν χρόνον ἐκείνου. Τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας ἐστρατοπεδευμένοι προσητοιμάζοντο εἰς θάνατον· ἐπειδὴ ὅμως ἡ συντέλεια δὲν ἦλθεν, πολλοὶ ἀγανακτήσαντες ἠλλαξάν παράπαν ὀρησκείαν.

Ἐνταῦθα σημειωτέον ὅτι ἄνευ τῆς ἐλαχίστης τύψεως τῆς συνειδήσεως οἱ Ἀμερικανοὶ ἀλλάζουσι ὀρησκείαν, ὅταν μάλιστα εὐρίσκωσι συμφέρον εἰς τὴν ἀλλαγὴν. Ἠγνώρισαν ἐν Νεοεβρακῆ Ἀμερικανὸν τιμώμενον παρὰ πάντων καὶ ἄξιον τιμῆς, ὅστις πρῶτον μὲν ἐγένετο ἱερεὺς λουθηρανός, εἶτα ἐπισκοπικός, μετὰ ταῦτα πρεσβυτέρως καὶ ἐπὶ τέλους καθολικός. Καὶ τὸ περιεργότερον, ὁ ἀξιολύβιστος αὐτὸς κληρικός ἐλλυκεν εἰς τὸ τελευταῖον ὀρησκείαν καὶ πᾶν τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ ποίμνιον.

Οἱ Ἀμερικανοὶ θεωροῦσι μέγα εὐεργέτημα ὅτι δὲν ὤρισθη ὑπὸ τοῦ συντάγματος ἐπίσημος ὀρησκεία, συντηρουμένη δαπάνῃ τοῦ Κράτους· διότι, λέγουσιν, εἶναι δίκαιον νὰ συνεισφέρει ἕκαστος εἰς ἀμοιβὴν τῶν ἱερέων τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκην.

Ὅπως δὴ ποτε, περιεργότατα εἶναι ἡ τάξις τῶν κερδοσκοπῶν εὐλαδῶν, ὅστινες μεταβαίνουσιν ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην αἵρεσιν, κατὰ τὸ συμφέρον αὐτῶν, ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τῶν ταλλήρων, ἅτινα εἶναι οἱ ἀληθινοὶ Θεοὶ τῶν Ἀμερικανῶν. Ἐταιρίαι ἀγίων κεφαλαιούχων μελετοῦσι μετ' ἐπιμελείας τὰ μέρη εἰς ἃ συνέρχονται οἱ ἔποικοι· καὶ ἕνα ἰδόντες ὅτι πρέπει νὰ κτισθῇ ἐκκλησίαι, ἀγοράζουσι τόπους καὶ ἀνεγείρουσι ναοὺς· ἐνοικιάζουσι δὲ τὰ στασεῖδια εἰς τοὺς νεήλυδας, καὶ βαπτίζουσι, καὶ νομφεύουσι καὶ θάπτουσι αὐτοὺς· ἐπὶ εὐλόγῳ ἀμοιβῇ· ἀλλὰ καὶ σχολεῖα τῆς Κυριακῆς συνιστῶσιν, ἅτινα ἐπαυξάνουσι τὰ εἰσοδήματα τῶν ἁγίων αὐτῶν ἀνθρώπων.

Ἡ κερδοσκοπία ὅμως προβαίνει καὶ πρῶτον μετὰ τοὺς ναοὺς κατασκευάζουσι νεκροταφεῖα εἰς τὰ ὠριότερα μέρη τῆς πόλεως· καὶ ὅταν ὁ πληθυσμὸς ἀυξήσῃ, πωλοῦσιν αὐτὰ ἀντὶ ἀδράς τιμῆς ὅπως κτισθῶσιν οἰκίαι· ἀφοῦ δὲ ἐκμεταλλεύσασιν ἀποχρῶντως τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως ἐκείνης, μεταβαίνουσιν εἰς ἄλλην ἐπὶ τῷ αὐτῷ δασίῳ σκοπῷ.

Ὁὗ ἦν τὸν περιεργότατα εἶναι καὶ ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἐκκλησιῶν τῶν Μαύρων. Εἶπομεν ἤδη πόσον τερα-

τώδης εἶναι ἡ ἀποπομπὴ αὐτῶν ἀπὸ τῶν ναῶν εἰς οὓς ἐκκλησιάζονται οἱ Λευκοί. Ἐνεκα τούτου πολλοὶ ἐκείνων ἐβόασαν ν' ἀμφισβῆλλουσιν ἂν ὑπάρχῃ εἰς Θεὸς, ἢ ἂν ἐκάστη φυλὴ ἔχῃ καὶ Θεὸν ἴδιον, καὶ ἴδιον παράδεισον, καὶ ἴδιαν κόλασιν, ὡς ἔχει καὶ ἴδιους ἱερεῖς. Παρευρέθη εἰς ὁμιλίαν μαύρου ἱερέως, περιγράφοντος τὰς ἀρήτους ἡδονὰς τοῦ παραδείσου καὶ τὴν φρίκην τῆς κολάσεως. « Ἡ κόλασις, ἔλεγεν ἀποτεινόμενος πρὸς πλῆθος Μαύρων, τῶν ὁποίων τὸ κτηνώδες πρόσωπον ἠρμάνευε φόβον καὶ λύπην, ἡ κόλασις, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, εἶναι φρικώδης τόπος βασάνων ὅπου χιονίζει ἀδιακόπως, ὅπου ἡ χιὼν πίπτει ἀενάως εἰς τοὺς γυμνοὺς ἄμους τῶν ἀμαρτωλῶν τῶν καταδικασμένων εἰς αἰῶνας. Ἐκεῖ, ἀδελφοί μου, βλέπει τις μόνον πάλλας βᾶμβαικος, σάκκους καφῆ, κιβώτια σάκχαρος, τὰ ὅποια ὁ Θεὸς ἐν τῇ δικαίᾳ αὐτοῦ ὀργῇ καταδίκασε τοὺς ἀμαρτωλοὺς νὰ μεταφέρωσιν ἀκαταπαύστως εἰς τὰ πλοῖα χάριν φορτίου, ἅτινα ὅμως οὐδέποτε φορτίζονται! Ἡ κόλασις εἶναι ἡ βασάνος τῶν βασάνων, ἡ δυστυχία τῶν δυστυχῶν· εἶναι ἐν συντόμῳ ἡ αἰώνιος ἐργασία, σύντροπον ἔχουσα τὸ αἰώνιον ψῆχος. »

Ταῦτα ἀκούοντες οἱ Μαῦροι ἀνετροχιάζον καὶ φρικώδως συναφροῦντο.

« Ἐὰν ὅμως, ἐξηκολούθησεν ὁ ἱεροκῆρυξ, ἀντὶ τῶν βασάνων τῆς κολάσεως γίνεστε ἄξιοι τοῦ παραδείσου, ὅποια εὐδαιμονία εἰς ὑμᾶς! »

Τὰ πρόσωπα τῶν Μαύρων ἐγένοντο ἠλαρὰ, καὶ πολλοὶ αὐτῶν ἀνεκρότησαν σπασμωδικῶς.

« Εἰς τὸν παράδεισον, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, εἶναι πάντοτε ζέστη, ζέστη ὁμοία πρὸς ἐκείνην ἣτις γονιμοποιεῖ τὴν φιλτάτην ἡμῶν Ἀφρικὴν καὶ καθιστᾷ παράδεισον τῆς γῆς τὴν Σενεγάλην, ταύτην μόνον ἔχουσα τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ ζέστη τοῦ οὐρανοῦ εἶναι θερμότερα, καὶ ὅτι δὲν ἐργάζεται ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος. Ἐκεῖ, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Κυρίου οὔτε πάλλας βᾶμβαικος, οὔτε κιβώτια σάκχαρος, οὔτε σάκκους καφῆ ἔχουσι νὰ μετακομίζωσι! Πλοῖα χάριν φορτίου δὲν ὑπάρχουσι, καὶ οἱ Μαῦροι τρώγουσιν ἀδιακόπως ἀξιόλογα φασώλια, μαγειρευμένα μὲ χοίρειον πάχος, ὁποῖον οὔτε ἐφάνη οὔτε ἤκούσθη εἰς τὴν γῆν! »

Οἱ Μαῦροι, ἀκούσαντες τὰ τελευταῖα ταῦτα λόγια ἐγέλασαν καὶ συνωμίλησαν· πολλοὶ δὲ καὶ εἶπον τὰ χεῖλη αὐτῶν.

« Λοιπὸν, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, συγκρίνετε· εἰς μὲν τὴν κόλασιν ἔχετε πάχους, καὶ ψύχην, καὶ πάλλας βᾶμβαικος, καὶ κιβώτια σάκχαρος, καὶ σάκκους καφῆ, τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ μεταφέρετε ἀδιακόπως εἰς πλοῖα μηδέποτε φορτονόμενα· εἰς δὲ τὸν παράδεισον, ἔχετε αἰωνίους ἡδονὰς, καὶ ζέστην αἰώ-

νιον, καὶ ἀνάγκουσιν παντοτεινὴν, καὶ τὰ ὀρεκτικώτατα φαγητὰ τὰ ὅποια γνωρίζετε. »

— Ναί, χοίρειον πάχος, ἀνεκρότησεν ἀφελῶς τις Μαῦρος, λείγον τὰ χεῖλη.

Καὶ μὴ νομίση τις ὅτι λέγομεν ὑπερβολὰς· διότι καὶ ἂν ἐπεισομέν τι περὶ τῶν παραδοξολογιῶν τῶν Μαύρων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὅθ' ἦτο ὀλιγότερον παράδοξον τῆς ἀληθείας. Οἱ Μαῦροι, πάντη διάφοροι τῶν Λευκῶν κατὰ τὰ ἦθη, δὲν κρύπτουσι τὰ αἰσθητά ὅσα γεννᾷ ἐν αὐτοῖς ἡ ὁμιλία τοῦ ἱεροκῆρυκος. Ἐνίοτε ὁ ἱεροκῆρυξ ἀποκρίνεται εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτῶν, καὶ ἡ ἐρωταπόκρισις μετατρέπεται εἰς ζωηροτάτην συζήτησιν. Σωροὶ λεγόντων καὶ ἀντιλεγόντων συγκροτοῦνται πάσαντα, καὶ πολλάκις ὁ ἱεροκῆρυξ ἀδυνατῶν νὰ καθουσιάζῃ τὸ πλῆθος, καθεβαλικεύει τὸν ἄμβωνα, καὶ κραυγάζων ὡς δαιμονίων χειρονομεῖ ὡς μύλος.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν Ἀμερικῇ δὲν εἰδονται τοὺς ναοὺς ὅπως ἡμεῖς ἐν Ἑυρώπῃ. Οἱ ἰδιοκτῆται τῶν ἐκκλησιῶν ἐνοικιάζουσι κερδοσκοποῦντες αὐτοὺς εἰς μουσικὰς ἐταιρίας, εἰς ἐκθέτας διαφόρων πραγμάτων καὶ τὰ τοιαῦτα. Οὐδεὶς δὲ ἀπορεῖ διὰ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὀρθῶν εὐρίσκει νὰ κερδήσῃ οὕτως ὁ ἰδιοκτήτης τῆς ἐκκλησίας κατὰ τὰς ἡμέρας καθ' ἃς δὲν τελεῖται ἱεροτελεστία. Τοῦτο γίνεται καὶ εἰς αὐτοὺς τῶν Καθολικῶν τοὺς ναοὺς· πολλάκις δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἱερεῖς προτρέπουσιν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τοῦ πιστοῦ· νὰ συντρέξωσιν εἰς ὑποστήριξιν τοῦ βιομηχανικοῦ ἔργου τοῦ γινόμενου ἐν τῷ ναῷ.

Ἐπάρχει δὲ καὶ τις ὀρησκευτικὴ αἵρεσις τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν. Οἱ ὀπαδοὶ αὐτῆς, λίαν φιλελεήμονες καὶ πρῆξι, κύριον δόγμα ἔχουσι τὴν ἐξάλειψιν τοῦ ἀνθρώπινου γένους, οὐχὶ διὰ τρόπου βιαίου, ἀλλὰ καταδικάζοντες ἐαυτοὺς εἰς αἰώνιον ἀγαμίαν· καὶ τοῦτο διότι ἔχουσι τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη κακὸς καὶ ὅτι εἶναι ἀνεπίδεκτος τελειοποιήσεως. Τὴν ἀπόδειξιν δὲ τούτου εὐρίσκουσιν ἐν τῇ Γραφῇ, τὴν ὁποίαν θεωροῦσιν ὡς βιβλίον τοῦ Θεοῦ. Κατ' αὐτοὺς, πάντα τὰ ἐγκλήματα, πᾶσαι αἱ ἐλλείψεις, πάντα τὰ πάθη καὶ πάντα τὰ ἐπινοήματα ἐλαττώματα, ἅτινα καὶ σήμερον μολδνοῦσι τοὺς γεννηθέντας ἀμαρτωλοὺς ἀνθρώπους, εὐρίσκονται ἐν τῇ Γραφῇ· διὸ φρονοῦσιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐπλάσθη κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ἀλλ' ὅτι ἐξ ἐναντίας εἶναι ὀλοκλήρος δημιουργήμα τοῦ διαβόλου· σταθμίζοντες δὲ τὰς σπανιωτάτας στιγμὰς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς εὐτυχίας πρὸς τὰς παντοειδεῖς θλίψεις, φυσικὰς τε καὶ ἠθικὰς, αἰτίνας βασανίζουσιν ἡμᾶς, συμπραίνουσιν ὅτι ὁ βίος εἶναι ἀπείσιος, καὶ ὅτι προτιμότερον ἦτο ἂν δὲν ἐγεννώμεθα. Εἰ δὲ τις ἀντιεῖπῃ ὅτι ὁ βίος εἶναι δοκιμασία, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς τιμωρεῖ μὲν τοὺς κακοὺς, ἀμείβει δὲ τοὺς ἀ-

γαθοὺς, ἀποκρίνονται ὅτι δὲν νομίζουσιν ἑαυτοὺς ἔχοντας τὸ δικαίωμα νὰ υποβάλλωσιν εἰς τοιαύτην δοκιμασίαν τὰ τέκνα αὐτῶν, ἅτινα πιθανὸν νὰ ἐγεννῶντο ἀμοιρα τῶν ἀρετῶν ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀναγκαῖαι πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν. Ὁ Θεὸς, προθέτουσι, δὲν τιμωρεῖ τοὺς μὴ γεννηθέντας· καὶ ἐπειδὴ ἢ μὲν ἀμοιβὴ εἶναι λαμπρὰ, ἢ δὲ τιμωρία αἰωνία, ἢ φρόνησις ὑπαγορεύει τὴν ἐγκράτειαν.

Οἱ ὀπαδοὶ τῆς αἵρέσεως ταύτης εἶναι καὶ φιλόξενοι καὶ εἰς ἕκρον φιλελεήμονες· ὑποδέχονται δὲ καὶ τρέφουσι δωρεὰν τοὺς ξένους δι' ἐξόδων τῆς κωνότητος. Ἐὰν ὅμως ἡ ζωὴ σου τρέχῃ κίνδυνον, μὴ ἐλπίζε ἐπὶ τὴν συνδρομὴν τῶν ἀγόνων, ὅπως ὀνομάζουσιν αὐτοὺς οἱ ἄλλοι· διότι ἐπιθυμοῦντες, ὡς εἶδομεν, τὴν ἐξολόθρευσιν τοῦ ἀνθρώπινου γένους, ἤθελον νομίσει ὅτι σὲ ἐγένων ἂν συνέτρεχον εἰς τὴν σωτηρίαν σου. Καὶ μὲν δὲν καταστρέφουσι τὴν ζωὴν ὡς δοθεῖσαν παρὰ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν πράττουσιν ὅπως διατηρήσωσιν αὐτήν.

ἔχουσι δὲ μεγαλοπρεπέστατον κατὰσταμα ἐπὶ ὑψηλῆς τοποθεσίας, ὅθεν φαίνεται λαμπρὴν τὸ πανόραμα τῆς φύσεως, εἰς τὸ ὅποιον κατοικοῦσι καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες· κατοικοῦσι δὲ ὅλας διόλου χωριστὰ καὶ μόνον εἰς τὴν ἐκκλησίαν συναντῶνται. Καλλιεργοῦσι δὲ ἰδίως τὴν γῆν καὶ ἐργαζόμενοι φοροῦσι μαύρην βελιάδα καὶ λευκὴν λαϊμοδέτην. Εἰ δέ τις αὐτῶν παραβῆ ποτε τὸν κανὸνα τῆς ἐγκρατείας, ἀποπέμπεται εἰς τὴν συνήθη κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ὀνομάζουσι παραγωγούς. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ δόγμα αὐτῶν ἐπιτρέπει τὴν συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τὴν συγκατάθεσιν εἰς τὰς ἀνθρώπινους ἀσθενείας, δυσκολύνουσιν εἰς τοὺς παρακτραπέντας τὴν εἰς τὸν κόσμον ἐπάνοδον, δωροῦμενοι πρὸς αὐτοὺς ἰκκνὸν ποσὸν χρημάτων. Βεβαιοῦσιν ὅτι πολλοὶ κατετάχθησαν εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν ἀγόνων, ἔχοντας τὸν σκοπὸν νὰ παραβιάσωσι τοὺς κωνίους αὐτῆς ὅπως ἀνταμειβόμενοι ἀποδιωχθῶσιν.

Ἐναντὶα τῆς αἵρέσεως ταύτης προσέειπε ἡ κασίγνητος τῶν Μορμόνων, παραδεχομένη τὴν πολυγαμίαν. Καὶ πολυγαμίαν λέγοντες δὲν ἐννοοῦμεν ἀθελίτους σχέσεις, καθόσον οἱ περὶ τῆς διαγωγῆς τῶν γυναικῶν νόμοι τῶν Μορμόνων εἶναι αὐστηρότατοι, ἀλλὰ νόμιμον συμβίωσιν μετὰ πολλῶν συζύγων. Αἱ γυναῖκες βεβαιοῦσιν ὅτι διάγουσι βίον ἀξιοζήλωτον, ὅτι ἡ ζηλοτυπία εἶναι πρὸς αὐτὰς ἄγνωστος καὶ ὅτι μεγίστη ὑπάρχει μετὰ τῶν διαφόρων συζύγων ἁρμονία. ἀνημίζεται μάλιστα κατὰ τοῦτο ἡ οἰκογένεια τοῦ Barley Pratt, ἐνέκα ἔχοντος γυναῖκας συζώσας ὡς ἀδελφὰς καὶ τριάνοντα τρία τέκνα. Μία τῶν γυναικῶν αὐτοῦ, ἡ Κ. Βελίνδα Μάρτλαν, νέα ὡραία, ἐρατρία καὶ εὐφυής, ἐξέδοτο οὐ πρὸ πολλοῦ εἰς φῶς βιβλίδιον, ἐν ᾧ ζητεῖ ν' ἀπα-

δείξη ότι την πολυγαμίαν επιτρέπει αυτός ο Θεός, και ότι περιέχει τα στοιχεία της εν τῷ παρόντι κόσμου τελείας εὐδαιμονίας. Προστίθῃσι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ φράσις μέγας πολύγαμος εἶναι συνώνυμος πρὸς τὴν μέγας ἄγιος, καὶ ὅτι ἡδύνη τὰς ἀκοὰς τοῦ Αἰωνίου.

Ἀπατᾶται ὅμως ἡ Κ. Βελίνδα, ἐκθειάζουσα τὸ σύστημα τῆς πολυγαμίας, διότι οὐδεμία γυνή, ἀλλοῦς ἀγαπᾶσα τὸν σύζυγον αὐτῆς, παραδέχεται αὐτό. Τὸ κατ' ἐμὲ τοῦλάχιστον εἶναι ἀδύνατον νὰ πιστεύσω, ὅτι καὶ ἂν λέγουσιν αἱ Μορμόνοι, ὅτι λαλοῦσιν εὐλακρῶς. Ὁ ἔρωσ, ὡς ἐβρέθη, εἶναι ὑπερφιλανθία μεταξὺ δύο, ἐκείνης καὶ ἐκείνου, ἐκείνου καὶ ἐκείνης· πᾶν ἕλλο εἶναι πλάνη καὶ παρά φρίσιν.

Χάριν δὲ δικαιοσύνης λέγομεν ὅτι οἱ ἐξωτερικοὶ τρόποι τῶν Μορμόνων οὐδαμῶς προσβάλλουσι καὶ τὴν αὐστηροτάτην ἠθικὴν. Οἱ μὲν ἄνδρες μένουσι πιστοὶ πρὸς τὰς γυναῖκας αὐτῶν, αἱ δὲ γυναῖκες πρὸς τὸν ἴδιον σύζυγον. Πᾶσαι αἱ γυναῖκες ἐνὸς ἀγίου ζῶσιν ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ, ἔχουσιν ἴδιον δωμάτιον καὶ τρώγουσιν εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν, καθίσουσιν μάλιστα οἱ μορμονικαὶ νόμοι συνιστῶσι πρὸς πάντας τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην ὡς τὴν πρωτίστην τῶν ἀρετῶν. Καταγίνονται ἀλληλοδιὰδύως εἰς τὰ τῆς οικονομίας, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς μικρὰν τινα βιομηχανίαν, ὡς παραδείγματος χάριν ῥάψισμον, πλέξιμον καὶ τοιαῦτα. Πάντα δὲ τὰ τέκνα τοῦ ἀνδρὸς πρέπει ν' ἀγαπῶνται ἐξ Ἰσοῦ πρὸς αὐτῶν, καὶ χάριν δικαιοσύνης λέγομεν ὅτι ἐν γένει συμμορφούνται πρὸς τὸν νόμον τοῦτον. Οὐδέποτε γίνονται δεκταὶ εἰς τὰ κοινὰ συμβούλια, ἀλλὰ περιορίζονται εἰς τὸ νὰ περιποιῶνται καὶ ἀγαπῶσι τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ. Οἱ ὄπαδοί τῆς μόλις γεννηθείσης ταύτης αἰρέσεως, συνοικισθέντες περὶ τὴν μεγάλην λίμνην Σαλέ, προκόπτουσι ἰδιαζόντως. ἔχουσι δὲ καὶ πόλεις καλῶς ὠκοδομημένας, καὶ ἐμπορίαν καθ' ἑκάστην ἀναπτυσσομένην. Οἱ προσερχόμενοι εἰς τὴν αἵρεσιν αὐτὴν γίνονται προθύμως δεκτοὶ καὶ εὐρίσκουσι ἔργον ἐπικερδές.

Ἐπειδὴ ἑκάστη αἵρεσις ἀξιοῖ ἐκυτὴν ἠθικώτεραν καὶ ἐντελεστεράν τῶν λοιπῶν, καὶ οἱ Μορμόνοι καυχῶνται ὅτι γίνονται παράδειγμα ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς ὀργανώσεως τέλειον. Πιστεύουσιν ὅτι ἐκπληροῦσιν ἀκριβῶς τοὺς νόμους τῆς φύσεως, καὶ θεωροῦσιν ἠθικώτερον νὰ δηλολογῶσιν ἀπροκαλύπτως αὐτοὺς, ἢ νὰ παραβιάζωσιν αὐτοὺς ὑποκριτικῶς, ὡς λέγουσιν, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ψευδοῦς ἀρετῆς.

Ὅπως δὴ ποτε, προτρέπω τὰς ἀναγνωστρίας μου νὰ μὴ ἀφήσωσι τοὺς ἄνδρας αὐτῶν νὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν μεγάλην λίμνην Σαλέ.

Ἐδημοσιεύθη πρὸς τινος κειροῦ ἐν Γερμανίᾳ ἱστορικὰ τῶν Μορμόνων, διαλαμβάνουσα καὶ περὶ τοῦ

ἀριθμοῦ αὐτῶν. Οἱ ἐν Ἀμερικῇ συμποσοῦνται εἰς 68,700 ψυχὰς, ὧν 38,000 μὲν κατοικοῦσιν ἐν Ἰτάχ, 5,000 ἐν Νεοσεβοράκω, 4,000 ἐν Καλλιφορνίᾳ, 5,000 ἐν τῇ Νέᾳ Σκωτίᾳ καὶ τῷ Καναδῷ καὶ 5,000 ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ καὶ ταῖς νήσοις. Ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ ὑπάρχουσι 39,000, ὧν 32,000 μὲν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἰρλανδίᾳ, 5,000 ἐν Σκανδιναυίᾳ, 4,000 ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ, 500 ἐν Γαλλίᾳ καὶ οἱ λοιποὶ ἀλλαχοῦ. Εὐρίσκονται δὲ καὶ ἐν Ἀσίᾳ 4000, ἐν Ὠκεανίᾳ 2,400 καὶ περὶ τοὺς 100 ἐν Ἀφρικῇ· ὑπάρχουσι δὲ καὶ 800 σχισματικοί. Ἐν συνόλῳ οἱ ὄπαδοί τῆς αἰρέσεως ταύτης εἶναι ὑπὲρ τὰς 126,000.

Οἱ ἐν Ἰτάχ Μορμόνοι δὲν ἀνήγειραν ἄχρις ὕρας ναὸν, τὸν ὁποῖον νὰ θεωρῶσιν ἄξιον τῆς Ὀρθοδόξου αὐτῶν. Λέγουσιν ὅμως ὅτι θέλουσιν οἰκοδομήσει ἕνα, οὐτινος οἱ τοῖχοι ὀὰ ἔχωσι δεκαεξὶ μὲν ποδῶν πλάτος κατὰ τὴν βάσιν, ἔξ δὲ πύργους, τὸ δὲ κτίριον θέλει ἔχει 188 καὶ ἡμίσεως μῆκος καὶ 99 πλάτος.

Ἡ Κυριακὴ, ἡμέρα ἀναπαύσεως καὶ παρὰ τοῖς Ἀμερικανοῖς, τηρεῖται μετὰ μεγίστης αὐστηρότητος· πρὸ εἰκοσι μάλιστα ἐτῶν, ὅπως ἐμποδίσωσι τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἀμαξῶν, ἔρριπτον θρανία εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἔφρασαν αὐτοὺς δι' ἀλύσειν. Ἀλλὰ καὶ σήμερον τὰ λεωφορεῖα, χάριν τῆς ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας, δὲν ἔχουσι τὴν ἄδειαν νὰ περιφέρονται τὴν Κυριακὴν. Ἀπ' ἐναντίας τὰ ἰδιωτικὰ ὀχήματα καὶ αἱ ἀτμάμαξαι φαίνονται ὅτι δὲν ἀμαρτάνουσι ἐργαζόμενοι ὡς καὶ τὰς ἄλλας ἡμέρας.

Τὰ ἐργαστήρια κλείονται τὴν Κυριακὴν, πλὴν τῶν καπηλείων καὶ τῶν πωλούντων χαπνόν· ἀλλὰ διὰ τί ἐκείνων μὲν οἱ διευθύνται κολάζονται τούτων δὲ οὐχί, δὲν ἔνοω.

Καὶ αἱ ἐφημερίδες ἀμαρτάνουσι ὡσαύτως ἐὰν φανῶσι τὴν Κυριακὴν ἔχουσαι τὸ σίνθηδες μέγεθος· δὲν ἀμαρτάνουσι ὅμως ἐκδιδομένηι μικρότεραι.

Τὰ παιδία τὰ πωλοῦντα τὴν Κυριακὴν τὰς ἐφημερίδας δὲν ἀμαρτάνουσι, ἐνθ' ἂν πωλήσῃ τοιαύτην ἀνὴρ καταδικάζεται εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον.

Ἐνοχος ἐπίσης μεγίστου ἀμαρτήματος καθίσταται ὁ κρεωπώλης, ὁ πωλῶν νὰ πωλήσῃ κρέας τὴν Κυριακὴν· ὁ μάγειρος ὅμως ὁ παρασκευάζων αὐτὸ εἰσέρχεται εἰς τὸν παράδεισον.

Ἐὰν τις μουσικὸς μετάσῃ τὴν Κυριακὴν ἀρμονικῆς τινος συμφωνίας τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· δὲν τιμωρεῖται ὅμως προπορευόμενος τῶν λειψάνων τῶν νεκρῶν, ἕτινα μεταφέρονται πολυάριθμα τὰς Κυριακὰς εἰς τὰ νεκροταφεῖα, καὶ παίζων ἤχους βεβήλους. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀμερικανοὶ εἶναι ἐμπειρότατοι περὶ τὸ ὑπερφεύγειν τὰς δυσκολίας, συνέταξαν ἐπίτηδες διὰ

τὰς Κυριακὰς ἱερὰς πόλεις, κατανοκτικὰς μαζούρκας, βάλαια τῆς Γραφῆς, γαλιθ ἐπουράριον καὶ ὀρθοδόξους κουατρίλιας.

Ἴδιον δὲ πῶς διάγουσι τὴν Κυριακὴν οἱ ἐν τοῖς οἰκοτροφείοις. Μετὰ τὴν ἱεουργίαν καὶ τὴν διδασκαλίαν ἐν τῷ Κυριακῷ σχολείῳ (sunday school), ἄρχονται τὰ μετὰ μεσημβρινὰ ἀναγνώσματα καὶ οἱ ψαλμοί· διαρκεῖ δὲ τοῦτο ἔξ ὕρας κατὰ συνέχειαν. Καὶ ἐὰν ἐν τῷ μεταξὺ ἔλθῃ τις ζῆνος, εἰσάγεται ἀτραχῶς, λαμβάνει βιβλίον καὶ μετέχει τῆς ἀναγνώσεως καὶ τοῦ ἔσματος.

Μικρὸν κατὰ μικρὸν, ὁ ὕπνος κυριεῖται τὰ παιδία, τὰ βιβλία πίπτουσι ἀπὸ τῶν χειρῶν, τὰ χαρμῆματα πολυπλασιάζονται καὶ οἱ βόγγαμοὶ καθίστανται γενικοί. Καὶ ποτε γὰρ τινὸς, πολλάκις χασημείσεως, ἐξηρθρώθη ἡ σιαγὼν· καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶδύνατο νὰ κλείσῃ τὸ στόμα κατατρώμαζαν πάντες· ἀλλὰ μετ' ἕλιγον ἐπεδόθησαν εἰς γέλωτα καὶ σαρκασμοῦς.

Ἐνεκα τῆς αὐστηρότητος ταύτης πολλοὶ ἐνηγκαλίσθησαν τὸν καθολικισμόν.

Ἀμερικανὸς τις εἶχε τὴν συνήθειαν νὰ καλῆ τὸ ἑσπέρας ἐκάστου Σαββάτου φίλους τινὰς εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ὅπως παίξωσι χαρτί· ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ, ἀξιοῦσα αὐστηροτάτην τήρησιν τῆς Κυριακῆς, ἠγρόνησε πλησίον τοῦ δωματίου ὅπου ἐπαίζον, καὶ ἄμα σημαίνοντας μεσονυκτίου, προσερχομένη μετὰ σπουδῆς ἔλεγε·

— Κύριοι, ἐσήμανε μεσονύκτιον, καὶ, ὡς δὲν ἀγνοεῖτε, ἀρχίζει ἡ Κυριακὴ, τὴν ὁποῖαν χρεωστούμεν ν' ἀφιερῶμεν εἰς εὐσεβῆ ἔργα.

— Μάνε μου, ἀπεκρίνετο ὁ νέος, μετὰ δύο λεπτὰ τελειόνομεν.

— Ἀδύνατον! ἀνέκραζεν ἐκείνη.

Καὶ ὁ νέος ἀναγκαστὸς διὰ τὴν τόσῃν αὐστηρότητα, ἀλλὰ καὶ μὴ θέλων νὰ δυσαρρετήσῃ τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἐνηγκαλίσθη τὸν καθολικισμόν, ἐπιτρέποντα νὰ παίξῃ ὁ θέλων χαρτία καὶ μετὰ τὸ μεσονύκτιον τοῦ Σαββάτου.

Ἐν Βοστώνῃ εἶδον τοῦς πόδας κυμβάλου ἐπιμελῶς περιτετυλιγμένους ἕως ἕνω· ἐρωτήσας δὲ τὸν λόγον, ἔμαθον ὅτι γίνεται τοῦτο διότι θεωρεῖται ἄσέμνος τῶν ποδῶν ἡ γυμνότης.

(Ἐκταὶ συνέχεια.)

Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑΙ.

Α'. — ΕΚΛΟΓΑΙ ΚΑΙ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (*).

Ὁ κρίνων ἐκ τῶν φαινομένων περὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν προνομίων τοῦ στέμματος ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ ἐκτίθεται εἰς πολλὰς διαβουκολήσεις. Ἐὰν πιστεύσω τὴν ἐπίσημον γλώσσαν, ἡ βασιλίσσα εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κράτους, τῆς Ὀρθοδόξου, τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ. Ἄπικντες οἱ κλάδοι τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας φέρουσι τὸ ὄνομα καὶ σκεπάζονται ὑπὸ τὰ σήματα αὐτῆς. « Πηγὴ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν τιμῶν, » αὐτὴ ἐστὶν ἡ κρῆνη ἐξ ἧς ὑποτίθεται ὅτι ἐκθρῶσκουσι οἱ τῆς εὐγενείας τίτλοι καὶ πᾶσαι αἱ τε στρατιωτικαὶ καὶ αἱ πολιτικαὶ διακρίσεις. Τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἱερὸν· κηρύττει εἰρήνην καὶ πόλεμον, δεξιούται πρέσβεις καὶ ὑπογράφει συνθήκας. Ἀλλ' ἐν μικρὸν τις ἀνασκάψῃ τὴν ἐπιφανείαν καὶ εἰσδύσῃ εἰς τὸν βυθόν, εὐθέως βλέπει ἄφαντον ἔργον μέγα μέρος τῆς πεπλασμένης ταύτης ἀρχῆς. Ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ πᾶν γίνεται ἐν ὀνόματι τῆς βασιλίσσης ἀλλὰ, συνελόντι εἰπεῖν, τὸ πᾶν γίνεται ὑπὸ τοῦ ἔθνους. Τὸ βασιλικὸν προνόμιον εἶναι πολλῶ μᾶλλον ἀζώωμα ἢ λειτουργία ἐν τῷ κράτει. Ἡ δύναμις τῆς μοναρχίας ἔγκειται κυρίως ἐν τῇ παρ' αὐτῆς ἐκπαρμπομένη γοητεία καὶ ἐν τῷ χαρακτῆρι τοῦ ἡγεμόνος. Ἡ βασιλίσσα Βικτωρία ἀπολαύει σεβασμοῦ διὰ τὴν τάξιν ἣν ἐκ γενετῆς κατέχει, ἔτι δὲ, καὶ πολλῶ μᾶλλον, διὰ τὰς οἰκογενειακὰς ἀρετὰς καὶ τὰς δυστυχίας. Χήρας καὶ μητρὸς, μόνη ἡ ἐμφάνεισ αὐτῆς ἀναζωπυροῖ τὰ ἱπποτικά αἰσθήματα τὰ βελτίως ἐντετυπωμένα ἐν ταῖς ἀγγλικαῖς καρδίαις. Ἰπποκοῦσιν αὐτῇ τοσοῦτον προθυμότερον καθ' ὅσον αὐτὴ μὲν οὐδὲν προστάσσει, οὐδεὶς δὲ φόβος ὑπάρχει ἀναμειγμένους εἰς τὰς τιμὰς τὰς ἀποδιδόμενας οὐχί εἰς τὰ προνόμια ἀλλ' εἰς τὰς ἐπιθυμίας ἢ τὰς παρκαλεύσεις αὐτῆς. Ἄν ποτ' ἐξέλθῃ τῆς μονώσεως καὶ τῆς σωπῆς ὅπως ἀποδακρῆσθαι δυστυχῆματά τινα σιδηροδρομικὰ ἢ ἀποδοκιμάσθαι τέρψεις συνεπαγούσας κίνδυνον τῇ ἀνθρωπίνῃ ζωῇ, πολλάκις αἱ ἀνακαινώσεις αὐταὶ, εἰς ἀπλοῦστατον ὕφους γεγραμμένα, ἀποκαλύπτου τὴν γυναικείαν καρδίαν, ἐπιδρῶσι πολλῶ πλείον ἐπὶ τῶν ἠθῶν ἢ διατάγματα παρὸςβλημένα τὴν σφραγίδα τοῦ κράτους. Ἄλλως τε τί δύναται ἔξω τοῦ νόμου καὶ τῆς θελήσεως τῶν ὑπηκόων, τὸ δικαίωμα τῆς χάριτος ἀσκει ὑπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ

(*) Ἀποσπᾶται ἐκ τῆς ἐν τῇ Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων μακροτάτης πραγματείας τοῦ διασήμευ ἀφόνου Βακουῦρου περὶ τῆς Ἀγγλίας καὶ τοῦ ἀγγλικοῦ βίου. Σ. Μ.

υπουργού χαλινομένου υπό των απαιτήσεων της κοινής γνώμης. Το σύνταγμα παρέχει αυτή τὴν δικαιώματα τοῦ διαλύει τὴν βουλὴν τῶν κοινοτήτων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἢ ἡγεμονικῇ ἀρχῇ μόνον μετὰ τριῶν ἐτῶν παρέλευσιν ὑποχρεοῦται νὰ καλέσῃ νέαν βουλὴν· ἀλλὰ τίς ψαφίζει τότε τὰς δαπάνας; Τῶ ὄντι οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ θεσμοὶ ὁμοιάζουσι πρὸς κτίριον βάσιν μὲν ἔχον τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δὲ βασιλείαν κορωνίδα.

Ὅθεν, ὑπὸ λίαν περιορισμένην μοναρχίαν, ἐν αὐτῇ τῷ λαῷ ἀναζητητέα καὶ μελετητέα αἰ πηγαὶ τοῦ πολιτικοῦ βίου. Ἀσχολοῦμαι δὲ νῦν περὶ μόνας τὰς ἐκλογὰς καὶ τὴν βουλὴν τῶν κοινοτήτων, διότι ταῦτα κυρίως τὰ δύο στοιχεῖα τηροῦσιν ἀκμαῖον καὶ διεκρῆ τὸν μηχανισμόν τῶν ἀγγλικῶν θεσμῶν. Περὶ δὲ τοῦ τύπου τῆς παρ' αὐτοὺς κυβερνήσεως, ἂν καὶ οἱ γείτονες ἡμῶν περὶ πολλοῦ ποιοῦνται αὐτὸν, ἴσως αὐτοὶ δὲν εἶναι οἱ κρείττονες δικασταὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ὠφελειῶν. Ἡ ἐλευθερία εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν ζωὴν τῶν λαῶν ὅσον ὁ ἀναπνεόμενος ἀὴρ εἰς τὴν τῶν ἐργασιῶν ὄντων, τὰ δὲ ἔθνη τότε μόνον κατανοοῦσι τὴν ἀξίαν αὐτῆς ὅταν ἀπολεσθῇ.

Α'.

Ἐίδον δύο γενικὰς ἐκλογὰς ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ τὴν ἐσχάτην, τῷ 1865, μεταξὺ καιρῶν ὧν ἀρκεῖ μόνῃ ἢ ἀπλῇ ὑπόμνησις. Τὸ κοινοβούλιον οὐ τις ὁ λόρδος Πάλμερστον ἐγένετο ἡ ψυχὴ, εἶχεν ἀποθάνει, κατὰ τὸ δὴ λεχθὲν, ἐκ φυσικοῦ θανάτου. Ἐξω μὲν ὁ πολιτικὸς ὄρξων κεκαλυμμένος ὑπὸ νεφῶν. Ἡ Πρωσία, προαλειφόμενη ἐν τῷ σκότει εἰς ἐπιχειρήσεις παρατολμοτέρας, κωφεύσασα εἰς τὰς ἀπειλὰς τοῦ λόρδου Ρώσελ, κατεργάζετο τὴν ταπεινώσιν καὶ τὸν διαμελισμὸν τῆς Δανιμαρκίας. Ἡ γιγάντειος πάλη μεταξὺ βορείων καὶ νοτίων ἐν Ἀμερικῇ ἐπερατοῦτο διὰ τῆς πτώσεως τῆς Ρισμόνδης, ἀνακυκῆσασα στίφη πλῆθῶν καὶ ἀποξήρανσασα ἐπὶ πολλὸν ἐν αὐτῇ τῇ πηγῇ τὸν βιομηχανικὸν πλοῦτον τῆς Ἀγγλοσχίης. Μεταξὺ τῶν αἰσισμῶν τούτων τῶν δύο κόσμων ἡ Μεγάλη Βρεττανία εἶχε τετηρημένην τελείαν οὐδετερότητα, δι' ἣν ἀπέναντι τῆς Γερμανίας τοῦλάχιστον, ἡγανάκτει κατ' ἑαυτὴν ἢ ἐθνικῇ αὐτῆς τιμῇ. Ἔσω δὲ ὁ τόπος ἐγαλήνεια ἢ φιλελευθέρω μερὶς ἐκράτει ἀπὸ ἐξ ἡδὴ ἐτῶν τῆς ἐξουσίας, καὶ, χάρις τῇ δεξιότητι τοῦ πρωθυπουργοῦ, διεῖπεν αὐτὴν ἐλαφρόχειρ. Ὁ ἐπιεικὴς χαρακτῆρ τοῦ λόρδου Πάλμερστον, ἡ προδοτικὴ αὐτοῦ ἡλικία, ἡ εὐρεία πείρα, ἐξυπηρετομένη καὶ ὑπὸ θαυμασίας ἐτοιμότητος, συνειπήγαγον μεταξὺ οὐδῶν καὶ τόρων ἀνακωχὴν ἐξ ἐκείνων, αἵτινες ἐν τῷ βίῳ ἐλευθέρου λαοῦ ἐπ' ἐλάχιστον διαρκοῦσιν. Ἐν Ἀγγλίᾳ δυνατὴ μὲν ἐνόστο ἡ συμμαχία τῶν δοξασίων, ἢ ἀφόπλις ἕμως οὐδέποτε. Ἡ τέχνη μὲν ἦς ὁ λόρδος Πάλμερ-

στον ἐτηρεῖτο ἀρχηγέτης τῆς κυβερνήσεως ἀντικῶν ἄλλως τε μᾶλλον εἰς εὐλυγισίαν τινὰ χαρακτῆρος καὶ ἐλαστικότητα ἀρχῶν περιτετολιγμένας ὑπὸ ἡθος εὐθυμίας καὶ τόλμης ἢ εἰς ἣν εἶχε μεγάλην ἕξιν τοῦ μεταχειρίζεσθαι ἀνθρώπους τε καὶ πράγματα. Ἰπεξέφευγε τὰ ἐπικίνδυνα ζητήματα, καὶ ναύτης ἐπιδεξίως πολὺ πλέον ἐπεζήτει τὴν παράλαξιν τοῦ τρικυμιώδους ἀκρωτηρίου ἢ τὴν εἰς αὐτὸ ἀπότομον προσέγγισιν. Ἀρκούντως συντηρητικὸς κατὰ τινὰς τόρεις, ἀρκούντως ἐλευθέρως κατὰ πολλοῦς τῶν οὐδῶν ἐκράτει ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων διὰ τῆς ἰδίως φρονήσεως. Ὁ ἰδιώζων αὐτῷ τρόπος πρὸς ἀπέλασιν τοῦ κερανοῦ μακρὰν τῆς σημαίας τῆς ἰδίως διοικήσεως ἦν ἢ ἀπ' αὐτῆς ἐξάλειψις τῶν χρωμάτων. Ὅθεν πάντες προσέβλεπον ἐπιτῆς στάθμης ταύτης ἐκλιπούσης, ἢ πάλιν ἤθελεν ἀναγεννηθῆ μεταξὺ τῶν στοιχείων ἄτινα παρὼν κατεπράυνε διὰ βλέμματος ἢ λογοπαίγνιου. Αἱ ἐκλογαὶ λοιπὸν αἵτινες ἐπέεσαν μετὰ τὴν λύσιν τῆς βουλῆς (6 Ἰουλίου 1865) ἐπέβαλλον εἰς σπουδαιότητα μερίμνας τὴν Ἀγγλίαν. Ρίζοσπάσται, φιλελεύθεροι καὶ τόρεις ἐμελλον νὰ συναντηθῶσιν ἐπιπέδιου, ἐφ' οὗ περιεργον ἅμα καὶ διδασκτικὸν ἦτο ν' ἀκολουθήσῃ τις καὶ παρατηρήσῃ αὐτοῦς.

Αἱ δὲ ἐκλογαὶ αὗται ἐμελλον νὰ γείνωσιν ὑπὸ τὸν νόμον τοῦ 1832. Πάντες τὴν σήμερον ἀπονέμουσι δικαιοσύνην εἰς τὸν πρῶτον τοῦτον *reform bill* (1) καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ τότε καταπολεμήσαντες αὐτὸν ἀναγνωρίζουσι νῦν ὅτι τὸ μέγα τοῦτο ἔργον ἀνέψυξε τὰς πηγὰς τῆς κοινοβουλευτικῆς δυνάμεως. Ἡ Ἀγγλία παρ' αὐτοῦ ἔχει τὴν κυβερνήσιν τῆς τελευταίας τριακονταετίας τὴν εἰς τληκοῦτον ὕψος ἐγείρασεν τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἔθνους· παρ' αὐτοῦ ἔχει τὴν βουλὴν τῶν κοινοτήτων τὴν καταλύσασαν τοὺς ἀδικίους περὶ δημοπρατικῶν καρπῶν καὶ περὶ ναυτιλιας νόμους, καταστήσασαν τὴν ἐλευθέραν ἀνταλλαγὴν, ὄρισασαν ἰσοτίμως τὴν ταχυδρομικὴν δαπάνην πασῶν τῶν ἐπιστολῶν ἐν τῷ ἡνωμένῳ βασιλείῳ καὶ ἀπεκδυσαμένην τὴν τῆς μητροπόλεως ἐπὶ τῶν ἀποικιῶν ἐξουσίαν. Ἄν καὶ οἱ γεννήτορες τοῦ πρώτου τούτου *reform act* μετ' ὑπερβυλλούσης δειλίας ἐπέψασαν τοῦ παλαιοῦ τῆς διαφθορᾶς συστήματος, μετ' ἐπιτυχίας τοῦλάχιστον διώρθωσαν πολλὰς καταχρήσεις. Κρινέτωσαν δ' οἱ ἀναγνώσται ἐξ ἐνὸς καὶ μόνου πράγματος. Ποῦ, ἔξω τῶν μυθιστορημάτων τοῦ παρελθόντος, ἀνευρίσκει τις τὰς σκηνὰς ὧν τὸ ἀληθὲς πάντες ἀνεγνώριζον πρὸ τριάκοντα ἐτῶν ἀναγινώσκοντες τὰ *Pickwick papers*; Τί ἐγένοντο τὰ στίφη ἐκεῖνα τῶν πρακτόρων; τῶν ἀγγελιοφόρων, τῶν σηματοφόρων, τῶν μουσικῶν καὶ τῶν πυγμαίων τὰ λαμβάνοντα μι-

(1) Διατρεφόμενος γόνος.

σθὸν ἀνάλογον ταῖς ὑπηρεσίαις ἃς παρεῖχον; Τί ἀπομένει ἐκ τῶν ἀπαύστως κεκαλυμμένων τραπέζων ἐφ' ὧν ἐκάπιζον ὅπτα κρέατα καὶ ἔρρεεν οἶνος, καὶ εἰς ἃς ἕκαστος ἐκλογεὺς παρεκάθητο δαπάνη τοῦ ὑποψηφίου; Τίς ἀκούει σήμερον περὶ ἀντιπάλων ἀπαγομένων βιαίως, μεθυσκνομένων καὶ κατακλεισμένων μακρὰν τοῦ θεάτρου τῆς πόλεως καὶ τοῦ καταλόγου τῶν ψηφοφόρων; Πάντα ταῦτα, χάριτι θεῶν, ἠφανίσθησαν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ νόμου εἰς ὃν ὁ λόρδος Ἰωάννης Ρώσελ καὶ ὁ λόρδος Γρέυ συνδέσαν τὸ ἴδιον ὄνομα. Τὰ ὑφ' ἡμῶν περιγραφόμενα ἀποτελοῦσιν μὲν ἥττον παράδοξον καὶ ἐπαγωγὸν περιγραφὴν ἡθῶν, τυγχάνουσιν ὅμως πολλῶν βεβαίως ἀξιώτερα μεγάλου καὶ ἐλευθέρου λαοῦ.

Κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐντολῇ τῆς βασιλίσσης, *warrant*, ἐκέλευε τῷ 1865 τὸν λόρδον καγκελλάριον νὰ παρασκευάσῃ τὰ συγκλητικὰ γράμματα *writs*, καὶ πέμψῃ αὐτὰ ὅπου ἔδει. Ἐν ἐκάστη ἐκλογικῇ περιφέρειᾷ ὑπάρχει δικαστής, γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα *returning-officer*, παρηγγελμένος τὴν ἐπαγρύπνησιν ἐπὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ μεταξὺ τῶν πρώτων συσταγματικῶν δικαιώματος. Καὶ ἐν μὲν ταῖς κομητεῖαις, ὁ δικαστὴς αὗτος εἶναι ὁ *sheriff*, ἐν δὲ ταῖς πόλεσι καὶ ταῖς *boroughs*, τὰ καθήκοντα ταῦτα ἐκτελοῦνται ὑπὸ τοῦ δημάρχου, τοῦ *bailli* ἢ παντὸς ἄλλου πολιτικοῦ λειτουργοῦ ἐπὶ τούτῳ διοριζομένου. Εἰς τοῦτον λοιπὸν τὸν *returning-officer* κατὰ φυσικὸν λόγον γράφει ὁ λόρδος καγκελλάριος τῆς Ἀγγλίας. Αἱ δὲ ἐκλογαὶ γίνονται ἐν μὲν ταῖς *boroughs* ἐξ ἡμέρας, ἐν δὲ ταῖς κομητεῖαις δώδεκα τὸ πολὺ μετὰ τὴν λήψιν τῶν γραμμάτων. Ἄλλως τε ἐν ταῖς πλείστασι πόλεσι καὶ ἐν πολλαῖς μάλιστα ἐξοχαῖς ἢ κίησις προηγείται κατὰ πολλὰς ἐβδομάδας, εἰ μὴ τινὰς μῆνας, τοῦ ἐπισήμου σημείου τῆς πάλης. Αἱ φαρτῖαι ἐξέλεξαν ἡδὴ ἐξ ἐκατέρων τῶν στρατοπέδων τὰ ἔπλα εἰσὶν ἔτοιμα καὶ οἱ πολεμισταὶ προσδύεσθαι αὐτοῖς ἀσκαρδαμυκτί. Πῶς οἱ Ἄγγλοι νὰ μὴ ὦσι πρὸ πολλοῦ παρεσκευασμένοι εἰς τὴν μεγάλην ταύτην πρᾶξιν τοῦ δημοσίου βίου; Αἱ κῶμαι, αἱ ἐνορίαι, τὰ *hundreds*, αἱ κομητεῖαι συνεβίβασαν νὰ κυβερνῶνται ἀφ' ἑαυτῶν. Καθ' ἕκαστον ἔτος ἔνευ μηδεμίαν τοῦ κράτους ἐπεμβάσεως ἐκλέγουσι τοὺς πολιτικούς αὐτῶν ἄρχοντας. Ἡ θέλησις τοῦ λαοῦ ἐνταῦθα εἶναι ἡ πηγὴ ἀπασῶν σχεδὸν τῶν διοικητικῶν ἐξουσιῶν διὸ καὶ ἡ συζήτησις κατέχει σπουδαιότητα θείαν ἐν ταῖς πόλεσι ἀλλήλους σχέσει τῶν πολιτῶν. Δύσκολον ἤθελεν εἶναι εἰς τὸν μὴ γινώσκοντα προηγουμένως τὸν τρόπον τῆς πολιτικῆς ἀνατροφῆς, ἣν διατίθεται κατ' ἴδιον ἀρέσκειαν πᾶς κάτοικος τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, νὰ κατανοήσῃ παρρηθὸς τὸν χαρακτῆρα τῶν ἐκλογικῶν ἐργασιῶν.

Ἐν τῇ τόπῳ τοῦ *Mechanics Institute*, οὐδὲν ἀθῆναιον ἢ οὐδεμίαν ἄλλη φιλολογικὴν ἑταιρίαν ὑπάρχει ἄνευ ἰδίου *debating club*, καὶ οὐδεὶς τοιοῦτος σύλλογος (*club*) ἄνευ ἰδίων ρητόρων. Συζητοῦνται δ' ἐκεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ζητήματα ἠθικῆς, πολιτικῆς, οικονομίας καὶ ἱστορίας, ὡς ἐν αἰθούσῃ ὀπλασκίας πνευματικῆς, ἔνθα ἕκαστος ἐδρασιόταται ἐν τῷ ἰδίῳ τρόπῳ τοῦ κρίνειν δι' αὐτῶν τῶν ἀγώνων οὐς ὑφίσταται ὅπως μεταδῶ εἰς τοὺς ἄλλους τὰς ἰδίως πεποιθήσεις. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πλείστοι τῶν ἀναμιγνυομένων εἰς τὰς συζητήσεις ταύτας εἰσὶ νέοι, ἀποκτώσι προπέτι ἀσκούμενοι τὴν τέχνην τοῦ ἐκλέγειν ἐπιχειρήματα, τοῦ ἀκονᾶν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ μεταχειρίζεσθαι αὐτὰ ἐπιδεξίως. Ἐτοιμοὶ πρὸς τὸ ἀπαντᾶν, τολμηροὶ κατὰ τὴν ἔφοδον καὶ γεγυμνασμένοι εἰς σχήματά τινὰ τῆς ρητορικῆς μονομαχίας, διδάσκονται ἐνωρὶς τὸν τρόπον τοῦ ὠφελείσθαι ἐκ τῶν σφαλμάτων τοῦ ἐναντίου, μάλιστα ὅταν μετ' αὐτῶν συμμαχῇ τὸ δικαίωμα καὶ ἡ δικαιοσύνη. Ἀξία θέας μοι φαίνεται ἡ ζέσις τοῦ δεινῶ ἀρχαρίου μετ' ἧς ὑπερσπίζει τὴν Μαρίαν Στουάρτην κατὰ τῆς Ἐλισάβετ ἢ τὸν Κρόμουελ κατὰ Καρόλον τοῦ πρώτου διότι ἀλλοθῶς μὲν τὰ πρόσωπα ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὸ παρελθόν, ἀλλὰ ποσάκις οἱ τε ἄνθρωποι καὶ τὰ σύγχρονα πράγματα μεταφέρονται αἴφνης ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς ἀμφισβητήσεως! Τοιαῦται ἑταιρίαι εἰσὶ πολλὰκις ἄγνωστοι ἔξω τοῦ τόπου ἔνθα ἀνοῦσιν· οὐχ ἥττον ὅμως ἐπιδρῶσι μεγάλως ἐπὶ τινῶν ἐλεκτικῶν νόμων· Ἐν τινὶ δ' αὐτῶν, τῷ *Tarballon club*, ἐμορφώθη ὁ Σκώτος Ραβέρτος Βούρνοιος.

Καὶ οἱ φοιτηταὶ δὲ τῶν Πανεπιστημίων ἀσχοῦνται τὸν αὐτὸν σχεδὸν τρόπον εἰς τὴν τέχνην τοῦ λέγειν (1). Καὶ εὐκόλος μὲν ἡ διαστροφή τοῦ ἔθιμου τούτου εἰς γελοῖον καὶ ἡ εὐρεσις δύο λεπτῶν ἐλαττωμάτων ἐν τῇ εὐγλωττίᾳ τῶν μόλις φουμένων Πίττ καὶ Φώξ, ὑπερβυλλῆς δηλονότι ρητορείας καὶ ἐλλείψεως ἰκανῶν αἰτιολογημάτων· ἀλλὰ τίνα δικαφεύγει ἢ ἐκ τῆς πάλης ταύτης καὶ τῶν ἀγώνων ἀρίστη παρασκευὴ εἰς τὸν δημόσιον βίον; Ὁ πολιτικὸς νοῦς παρὰ τοῖς Ἄγγλοις τυγχάνει δῶρον τῆς φύσεως, ἀναπτυσσόμενον ἐν τῇ νεολαίᾳ ὑπὸ τῶν οἰκογενειακῶν παραδόσεων, τῶν ἡθῶν τόπου ἐλευθέρου καὶ τῆς περὶ τὰς συζητήσεις ἐξέως. Οἱ γείτονες ἡμῶν προσθεύουσι ὅτι ἔθνη μὴ δμυλοῦντα περὶ τῶν

(1) Ὑπάρχει, κυρίως ἐν Καταβριγί, ἀπὸ ἐξήκοντα ἐτῶν καὶ πλέον, ἡ περίφημος *Union debating Society*, ἧς ὁ Μακκάλαι, ὁ Βούλουερ, ὁ Θακκραϊ, ὁ Τέννισον καὶ τῶσσοι ἄλλοι ὑπῆρξαν μέλη κατὰ τὸν μαθητικὸν αὐτῶν βίον. Ἡ ἑταιρία αὕτη πρὸ ἐτῶς ἢ δύο ἐτῶν ἐγκαθιδρύετο ἐν νέῳ κτηρίῳ κελῶς κεκοσμημένῳ, καλῶς εὐτραπέσιμῳ καὶ κεκτημένῳ βιβλιοθήκῃν ὑπὸ ἀκτινιστικῆς διατροφῆς. Ἡ ἔννοσις χρησιμεύει ἐνταῦθα καὶ ὡς σύλλογος (*club*) διατρεφόμενος διὰ τῶν συνδρῶν τῶν φοιτητῶν, καὶ ὡς ἀγορᾶ (*forum*) εἰς τοὺς θέλοντας νὰ ἀσκηθῶσι περὶ τῶν λέγειν.

ιδίων πραγμάτων και συμφερόντων αποβάλλουσι ταχέως την όρεξιν να φροντίξωσι περί αυτών. Αύτοι δε ούδαμώς επιθυμοῦσι να περιπέσωσιν εις τὸ ἀτύχημα τούτου· θθεν οὐ μόνον ἐν τοῖς debating clubs κυριεῖται ἡ συζήτησις, ἀλλὰ και οὐδὲ κἀν ὑπάρχει καπηλείον ἀνευ δόμιλου βητόρων μᾶλλον ἢ ἤττον ἀκουομένων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μὲν ἀστυνομία οὐδέποτε παρεμβάινει εἰς τὰς συναθροίσεις ταύτας, ἡ δὲ κατοσκοπεῖα τυγχάνει ἀγνωστος ἐκεῖ, πᾶσαι αἱ γνώμαι ἀποκαλύπτονται θαρραλέως. Οἱ Ἄγγλοι ἔχουσι πρὸς τούτοις τὴν συνήθειαν τοῦ προφέρειν κατὰ τὸ τέλος ἐστιασέων τινων *louais* (1) περιέχοντα σχεδὸν πάντοτε κρίσεις περί τῶν κατ' ἡμέραν πραγμάτων. Οὕτω δὲ ἡ πολιτικὴ ἐν Ἄγγλιᾳ ἀναμειγνύεται εἰς πᾶσαν συνέντευξιν και πᾶσαν τράπεζαν. Ἄν δὲ προσέσθῃ τις εἰς τ' ἀνωτέρω τὴν ἄκρην ἐλευθερίαν τοῦ τύπου, θέλει συνομολογήσει ὅτι ἐν χώρα ἔνθα πᾶς τις πάντα λέγει, γράφει και δημοσιεύει ἡ περί τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀντιπροσώπων πλάνη εἶναι βεβαίως σφάλμα τῶν ἐκλογέων πολιτῶν.

Εὐθὺς ὡς ἀναγγελοῦσιν αἱ νέαι ἐκλογαί, συγχροτοῦνται πανταχοῦ ἐπιτροπαὶ πρὸς ἐξέλεγγιν τῶν τίτλων τῶν ὑποψηφίων. Διάφοροι ἐπιβροαὶ δυνατὸν να ἐπενεργήσωσιν ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν προσώπων, ἀλλ' ὑπάρχει και μία ἂν οὐδαμῶς ἀπαντᾷ τις, ἡ τῆς κυβερνήσεως. Ἡ περιουσίς, ἡ γέννησις, ἡ ἰκανότης καταδεικνύουσιν ἐν γένει τὰ ὀνόματα, περί ἃ συνασπισθήσονται αἱ δυνάμεις ἐκάστης φατρίας. Ἐκ τούτου ἀρκούντως τις κατανοεῖ ὅτι αἱ διάφοροι κλάσεις εἰσέρχονται εἰς τὴν πάλην ἀνίσους ἔχουσαι τὰς τῆς ἐπιτυχίας ἐλπίδας. Καὶ ὁμως παρατηρητέον ὅτι ὁ ὑποψήφιος ἐξαρτᾶται μὲν ἀπ' ἐκείνων, οἵτινες ἐκ τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν θέσεως εἰσὶ καταλληλότεροι πρὸς τὸ ἐκλέγειν, ἐξαρτᾶται δὲ, εἰ και μᾶλλον ἐμμέσως, ἀπ' ἐκείνων οἵτινες οὐδὲ κἀν ψήφου δικαίωμα ἔχουσιν. Ἡ ἐπερωτήσις, αἱ πρὸς τὰς ἐφημερίδας ἐπιστολαί, αἱ ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ ἀγγελίαι, εἰσὶν ἐνταῦθα πάνδημα ὅπλα. Ἐν τοῖς meetings, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀληθῶν ἐκλογέων μειοψηφεῖ πολλάκις· και ὁμως τίς τολμᾷ ν' ἀρνηθῇ τὴν ἐπιβροήν τῶν τοιοούτων συνελεύσεων ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ὑποψηφίων και ἐπὶ τῶν ὀριστικῶν ἀποτελεσμάτων τῆς πάλης, μάλιστα ἐν ταῖς μεγάλας πόλεσιν; Οὐδεὶς ἐργάτης ἐξελέχθη μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν *constituencies*, και τούτο, κατὰ πολλοῦς Ἄγγλους πεφωτισμένους, εἶναι λυπηρὰ ἔλλειψις· κάλλιον παντὸς ἄλλου, κατὰ τὸν Κ. Στούαρτ Μιλ, ὁ ἐργάτης ἤθελε δυνηθῇ να πραγματοποιηθῇ ζητήματά τινα περί ἐργασίας. Οἱ *working men* οὐχ ἤττον ἔχουσιν ἐν τῇ βουλῇ τῶν Κοινοτήτων ἐνθέρμους ὑπερασπιστάς, ἔν τινες λογίζονται μεταξὺ τῶν ἐπισημοτάτων βητόρων, τῶν

(1) Προπίσεις, ἐπικλησίους λόγους. Σ. Μ.

μεγίστων φιλοσόφων τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ἄν δὲ και δὲν ἐδρεύουσιν ἄνθρωποι τῆς ἐργατικῆς τάξεως, αἱ ἰδέαι ὁμως αὐτῆς κατέχουσι θέσιν ἐν τῇ βουλῇ. Διὸ και οὐδεὶς μεταξὺ τῶν χειρωνακτικῶν ὑπάρχει μὴ προτιμῶν κατὰ πολὺ καθολικῆς ψηφοφορίας ἀνευ ἐλευθερίας ἐκλογᾶς περιορισμένως κατ' ἃς τὸ πᾶν λέγεται ἐλευθέρως, και τοὶ πάντες κρυψάζουσι κατὰ τοῦ νόμου τοῦ 1832 και ἀπκίτουσι τὴν εὐρυσίαν τῆς βάσεως τοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος. Πόσοι μεταξὺ τῶν ἀποκλειομένων τῆς ψηφοφορίας ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ 1832 μετέσχον τοῦ νεωτερισμοῦ πολλῶν δραστηριώτερον και αὐτῶν τῶν ἐκλογέων! Ἀναφέρω ἐν παραδείγματι τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Κ. Οὐγαν, οὗ ἡ ἐπιτυχία ἠσφαλίσθη κυρίως ὑπὸ τῶν ἐκουσίων και ἀτρομήτων ἀγόνων τῶν ἐργατῶν τῆς Λαμβέθης.

Οὐδὲν ποθ' ὑπῆρξεν ἐν Γαλλίᾳ ἢ ἀλλοδαῶν πολιτικὸν σύστημα μὴ παρασχὸν τὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς φίλους· ἀλλὰ τούτο διακρίνει τὴν ἀγγλικὴν κυβερνήσιν ὅτι οὐδόλως ἀρνείται αὐτὴν εἰς τοὺς ἐναντίους. Πολλάκις ἀνέγνωσα ὅτι ἐπετρέπετο εἰς τοὺς ἡμετέρους γείτονας τὸ χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις δικαίωμασι, διότι ἠγνόουν τὸ καταχρῆσθαι. Ἀλλὰ τὸ ἐναντίον ἀληθεύει μᾶλλον· οἱ κάτοικοι τῆς Μεγάλης Βρετανίας οὐδέποτε καταχρῶνται τῇ ἀνεξαρτησίᾳ αὐτῶν, διότι ἡ κυβερνήσις ἀνυπολόγως και ἀπεριορίστως ἐπιτρέπει τὴν ἐπὶ τῶν ἰδίων πράξεων συζήτησιν, τὴν κατὰ τῶν εἰς αὐτὴν ἀνηκόντων ἀνδρῶν προσβολὴν και τὴν ἀνίχνευσιν τῶν ἰδίων προθέσεων. Εἶναι ἄλλως τε ἀκριβὲς τὸ λεγόμενον ὅτι ἡ ἐλευθερία ἐξέλεγγις οὐδέποτε πρέπει να ὑπερπηδᾷ τὰ νόμιμα ὅρια; Ἦκουσα βήτορας παραβάλλοντας τοὺς μοναρχικούς θεσμοὺς τῆς Ἀγγλίας πρὸς τὸ δημοκρατικὸν σύνταγμα τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν, και εὐθαρσῶς ἀποφαινομένους ὑπὲρ ταύτης τῆς κυβερνητικῆς μορφῆς. Τίς ἐτόλμησε να διακόψῃ αὐτούς; Και οἱ μὴ συμμεριζόμενοι τὴν γνώμην αὐτῶν πρῶτοι ἤθελον ὑπερασπίσαι αὐτούς κατὰ πάσης προσβολῆς ἢ καταδιώξεως τῆς ἐξουσίας. Οἱ φιλόσοφοι εἰς οὐς δὲν ἀρκεῖ ἡ συνταγματικὴ μοναρχία (και ὑπάρχουσιν ἐν Ἀγγλίᾳ) μόνην τὴν θέλησιν τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν δύνανται να κατηγορήσωσι, διότι αἱ βάσεις τοῦ θεμελιώδους συμβολαίου κατ' ἐκάστην ὑποβάλλονται εἰς συζήτησιν. Βεβαίως αὖ ὄντι ὅτι διὰ τῆς συζητήσεως στερεοῦνται· διότι πᾶν τὸ ἐν νοκτι μὲν κατασκευαζόμενον, φοβούμενον δὲ τὸ φῶς οὐδέποτε διαρκεῖ. Ἐπειτα, ἂν σχεδὸν πάντες ἐπιθυμοῦσι τὴν ἐν ταῖς βρετανικαῖς νήσους διακτῆρσιν τῆς βασιλικῆς προνομίας, τίς ἐπεθόμησε τὴν αὐξήσιν αὐτῆς; Βεβαίως οὐχ οἱ Τόρεις, οἵτινες μᾶλλον ἴσως ἢ πολλοὶ φιλελεύθεροι δεικνύονται ζηλωταὶ περί τὴν ὑπεράσπισιν τῶν πανταχοῦ ἐνταῦθα ἀναφρομένων

ἔγγυθσεων κατὰ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς κεντρικῆς κυβερνήσεως. Ἡ παρεμβάσις πράκτορος τινος πρὸς ἐξάρτησιν τῆς ἐκλογῆς τῶν βουλευτῶν ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου ἤθελε τύχει ἐξ ἴσου κακῆς ὑποδοχῆς παρ' ἀπασῶν τῶν μερίδων. Και ἀληθῶς μὲν τὰ πράγματα δὲν εἶχον οὕτως πάντοτε· διότι, ἂν και ἀναγινώσκει τις ἐν τῷ *bill of rights* (1689) τὰς ὁρκίας ταύτας λέξει· «αἱ ἐκλογαὶ ἔστωσαν ἐλευθεραὶ» και πολλῶ ὑπερὸν Γουλιέλμου τοῦ Γ' και μέχρις αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τοῦ 10' αἰῶνος ἠσθάνετο τις τὴν ἐπίδρασιν τοῦ στέμματος ἐν τῷ ὀνόματι και τῷ χαρακτήρι τοῦ ὑποψηφίου· ἀλλὰ πρὸς τί ἡ ἐπίκλησις εἰς ἀνάμνησιν καταστάσεως πραγμάτων ὑπὸ πικρῶν ὕδων ἐν Ἀγγλίᾳ γνωμῶν κατακρινομένης; Ὅπως κοσμηθῆ τις ἴσως διὰ τῆς πλάνης μεγάλου λαοῦ και ἐπάρῃ τὰ ἐκ τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ λάφυρα; Ἀλλὰ ποῖον ἔθνος μικρόν τι ὑπερήρανον θέλει ποτὲ πεισθῆ ὅτι τὸ μπκέτι ἀρμόζον εἰς τοὺς Ἄγγλους τῆς χθὲς εἶναι σήμερον ἀρκούντως καλὸν εἰς τοὺς γείτονας αὐτῶν;

Δυστυχῶς (διότι ἔχει και τὸ σκοτεινὸν ἢ εἰκλὸν) ἡ ὑποψηφιότης γενικῶς ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ τυγχάνει οὔσα πολυτέλεια εὐγενούς και ἐκατομμυριοῦχου· ἀλλὰ τίς πταίει; Οὐχὶ βεβαίως ὁ νόμος. Μέχρι τοῦ 1858, τὰ μέλη τῆς βουλῆς τῶν κοινοτήτων ὑπεχρεοῦντο, ὁμολογῶ, να κατέχουσιν ἰδιοκτησίαν ἀξίας τινὸς ὀρισμένης· ἀλλ' ἔκτοτε ὁ ὅρος οὗτος καταργήθη. Κατ' ἀρχὴν, πᾶς ἄνθρωπος ἀξίως τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν ἰδίων συμπολιτῶν δύναται σήμερον να ἐκτεθῆ εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογάς. Ποῖον λοιπὸν τὸ αἴτιον δι' ὃ ἡ καλὴ αὕτη θεωρία διαψεύδεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῆς πράξεως; Ἐνοχοὶ τούτου εἰσὶν αἱ ἔξεις τοῦ ἔθνους, ἡ δύναμις τῶν προλήψεων και τινες ἀντιζηλίαι περί τὸν πλοῦτον. Καθὼς πάντα τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης νομιζοῦσιν ἐαυτὰ ὑπόχρεα να ὀπισθεῖσιν ἅμα ὡς ἐν ἐξ αὐτῶν παρασκευασθῆ ὡς εἰς πόλεμον, οὕτω και ὁ πλοῦσις και ἐλευθέρως ὑποψήφιος ἀναγκάζει τοὺς ἀντιπάλους ἐν ἀκολουθήσῃσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἤττον εἰς τὸ παράδειγμα αὐτοῦ. Διὰ τούτο δὲ ποσὰ μυθῶδη σπαταλῶνται συνήθως ἐπὶ τῆς παλαίστρας. Ἡ ὑποψηφιότης ἐπιφέρει κατὰ μέσον ὅρον δαπάνην τρισχιλίων μέχρι τετρακισχιλίων λιρῶν στεφλινῶν (ἀπὸ 75,000 μέχρι 100,000 φράγκων). Και μέρος μὲν τῶν χρημάτων τούτων εἰσρέει εἰς σκοτεινάς ἀβλακάς, ἔνθα δυσκολώτατον ν' ἀκολουθήσῃ τις αὐτῶν· τὸ δὲ λοιπὸν σκορπιζέται εἰς δαπάνας ἀγγελιδῶν, τοιχοκλήσεων και συναθροίσεων. Ἡ δημοσιότης περιβάλλεται πᾶσαν δυνατὴν μορφήν. Αἱ οἰκίαι, τὰ ἐργαστήρια, πρὸ πάντων δὲ τὰ *public-houses* και τὰ καπηλεία καλύπτονται ὑπὸ τῶν ὑπηρετικῶν στωλῶν και τῶν οἰκιακῶν χρωμάτων τοῦ δεινοῦ ἢ

δεινοῦ ὑποψηφίου. Ἄνθρωποι ἀγγελιδῶδες (1) ὡς κοινῶς ὀνομάζουσι *sandwiches* (2) τεταγμένοι κατὰ στίχους, δέκα ἢ δώδεκα τὸν ἀριθμὸν, περιέχονται τὰς ὁδοὺς και τὰς πλατείας τοῦ Λονδίνου, φέροντες ἐπὶ τε τοῦ στήθους και τῆς βράχεις διπλῆν προγραφήν τῶν ἐξῆς λέξεων· «Ψηφίσατε τὸν * * *». Ἀλλ' ὁμως εἰς τοιαῦτα ἐξωτερικὰ σημεῖα μετρίκν μόνον σημασίαν ἀποδοτέον. Πόσῃ εὐκολώτερον γράφεται ὀνομά τι ἐπὶ τῶν τοίχων ἢ χαράσσεται ἐν τῇ θελήσει τῶν Ἄγγλων ἐκλογέων! Πολλοὶ ἀτοχεῖς ὑποψήφιοι ἀναγνωρίζουσι τὴν κατὰ τούτο πλάνην αὐτῶν τὴν ἡμέραν τῆς ψηφοφορίας, και ἴσως μεταμελοῦνται ἐν τῷ βυθῷ τῆς καρδίας διὰ τὴν πομπὴν τὴν χρησιμεύσαν εἰς πόμπεισιν μόνον τῆς ἤττης αὐτῶν. Κατὰ τὰς ἐκλογάς τοῦ 1865, ὁ Κ. Στούαρτ Μιλ, ἀπομασίσας ἔδωκε μέγα παράδειγμα εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ἀποπτύσας τὰς ἐκ τοῦ παρελθόντος παραδόσεις και ἀρνηθεὶς ἐκ τῶν προτέρων να δαπανῆσῃ ὑπὲρ τῆς ἰδίας ὑποψηφιότητος. Ἄλλα δὲ τινὰ φιλελεύθερα μέλη τῆς ἐνεστῶσης βουλῆς ἐκτίσαντο τὴν ἐπιτυχίαν διὰ δαπάνης σχετικῶς ἀσημάντου· ἀλλ' ὅσο ἐλάσσων γίνεται δαπάνη χρηματικὴ, τόσο ἀναγκαιοτέρα καθίσταται ἡ ἀπεύθυνσις πρὸς τὰς ζώσας δυνάμεις τῆς κοινῆς γνώμης.

Σ.
("Ἐπεταὶ συνέχρεια.")

ΤΟ ΚΙΤΤΙΝΟΝ ΡΟΔΟΝ.

(Συνέχ. 18α φυλλάδ. 425.)
—ΘΚΦ—
Ε' (*).

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Τεσιέ ὁ Ἄνδρέας ἠσθάνθη εὐθυμίαν δι' ἣν κατὰ πρῶτον μὲν ἠπόρησεν, ἔπειτα δὲ ἐξήγησεν αὐτὴν ὡς ἀποτέλεσμα τῆς εὐχαριστήσεως τὴν ὀποῖαν αἰσθανόμεθα ὁσάκις ἐκ πληρώσωμεν καθήκον ἢ ἀπονείμωμεν ἀγαθὴν τινὰ ὑπηρεσίαν.

— Δὲν ἔχασα τὴν ἡμέραν μου, εἶπε καθ' ἑαυτὸν· και προσκαλῶ τοὺς ἐμπειροτέρους διπλωμάτας να

(1) Ὁ συγγραφεὺς ὀνομάζει αὐτοὺς *hammock-soldiers*, ἀνθρώπους δηλαδὴ ἐφ' ἑαυτῶν φοροῦντας τὰς ἀγγελίας· ἡμεῖς δ' ἀπιφύγαμεν τὴν ἄλλως μόνην κατέλληλον λέξιν ἀγγελιαφόροι, ἔνα μὴ προκύψῃ σύγχυσις διὰ τὴν συνήθη σημασίαν τῆς λέξεως. Εἰκόνας τοιοῦτων ἀνθρώπων εἶε δὲ και τὴν περιγραφήν τῶν κατ' αὐτοὺς εὐρίσκει ὁ ἀναγνώστης ἐν Η α ν δ ω ρ α σ τόμῳ Β', σελ. 886. Σ. Μ.
(2) Πάντες γινώσκουσιν ὅτι *sandwiches* καλεῖται λεπτὴν τιμῆκτιον κρέας μεταξὺ δύο πλακετιῶν τμημάτων ἄρτου βουτύρου ἠλειμμένων. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὁ μὲν ἄνθρωπος καρείσθη τὸ κρέας, αἱ δὲ δύο σαλιεὶς αἱ περιεπίγγοσαι αὐτὸν ἀντικαθίστασι τὰ τμήματα.
(*) Κατὰ παραδρομὴν τὸ ἐν τῷ φυλλάδ. 425 κεφάλαιον ἰσημειώθη Γ' ἀπὸ Δ'.

εξομαλύνωνσαν ευκολώτερον μίαν δυσκολίαν. Δύο καλὰ ἐπράξα ἐν ταυτῷ· ἐμπόδισα τὸν φίλον μου νὰ κάμῃ ἀδιάρθωτον ἀνοησίαν, καὶ δὲν ἐξέθεσα τὴν τιμὴν ἐντίμου οἰκογενείας καὶ νέας κόρης, τῆς ὁποίας τὸ κάλλος, ἂν ἔχη ἢ ἀρετὴ, εἶναι ἄξιον σεβασμοῦ.

Ἡ ἀφοσίωσις εἶναι σπανία, ἢ ἐντελής ὅμως ἀφιλοκέρδεια εἶναι ἔτι σπανιωτέρα. Ἡ φαντασία ἀνθρώπου πράξαντος καλὸν ἔργον στρέφεται φάσει πρὸς τὴν ἀμοιβὴν, τῆς ὁποίας νομίζει ὅτι ἐγένετο ἄξιος. Εἰς τοῦτον τὸν νόμον τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ὑπέκυψε καὶ ὁ Ἀνδρέας, χωρὶς διόλου ν' ἀντισταθῇ.

— Ἀφοῦ ἔκαμα, ἐξηκολούθησε συλλογιζόμενος, καλὸν ἔργον, διὰ τί νὰ μὴ ἀναπαυθῶ ἐδῶ καμμίαν ἐβδομάδα; Πλὴν τούτου οἱ Παρίσιοι τὸν Μάϊον εἶναι ἀνοστήτατοι, ἐνῶ ἡ ἐξοχὴ εἶναι ὡραία. Προσθετόν ὅτι ἀφοῦ ὁ γάμος τοῦ Ἀριστείδου ἐχάλασεν, ἡ μικρὰ Οὐρανία δὲν εἶναι πλέον ἀρραβωνιστικὴ φίλου μου· τὴν θεωρῶ ὡς τὴν προσωποδοφόνον, τὴν ὅποιαν τόσον καιρὸν ἀνεζήτησα. Διὰ τί λοιπὸν νὰ μὴν ἐξακολουθήσω ὅ,τι τόσον παραδόξως ἤρχισεν εἰς τὸν χορὸν;

Καθησυχάσας διὰ τοῦ συστήματος τούτου τὴν συνείδησίν του, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Κ. Σιμάρ φειδῶς καὶ μεσιδιῶν· ὁλέων δὲ νὰ φανῇ πρὸς πάντας ἀρεστῶς, ἤρχισεν νὰ λέγῃ πρὸς ἕκαστον ὅ,τι ἕκαστος ἐνοστυμειέτο. Καὶ πρὸς μὲν τὸν οἰκοδοσπότην ὠμίλησε περὶ ἐθνοφυλακῆς καὶ Ὀρκωτῶν καὶ μυθιστοριῶν τοῦ Paul de Kock, πρὸς δὲ τὸν Κ. Ρενιῶ, δικηγόρον ἀνευ δικῶν, περὶ δικαστηρίων, πρὸς τὴν ξενιθὴν κυρίαν περὶ συρμοῦ καὶ θεάτρου, καὶ πρὸς τὴν γραίαν περὶ ὀρησκείας καὶ φαρμάκων· μετὰ δὲ τῆς Οὐρανίας, ἥτις ἐφάνετο ὅτι διόλου δὲν ἦτο δυσηρεστημένη διὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ μνηστήρος τῆς, συνετραγυδιῆσε διαφόρους ἄγγους.

Ἐν τῷ δικαστήματι πολλῶν ἡμερῶν ὁ Ἀνδρέας ἐσπούδαζεν ἐπιμελῶς τὴν νέαν, ἥτις ἔμελλε νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν φίλον του, καὶ ἠσθάνετο ὅτι τὸ μαγευτικὸν κάλλος τῆς ἐμάγνευε καὶ αὐτόν· ὁ χαρακτήρ τῆς ὅμως ἦτο ἀνεξήγητος· οὐκ μὲν ἔβλεπεν αὐτὴν ἀδιάφορον ὡς παιδίον, οὐκ δὲ σκεπτικὴν ὡς γυναῖκα· ζωνρᾶν τὸ πρῶτ. μελαγχολικὴν τὸ ἐσπέρας, φαιδρωτάτην ὡς τρελὴν, σοβαρὰν ὡς γραίαν, ἐν λόγῳ εὐκίνητον ὡς κύμα καὶ εὐματάβλητον ὡς ὁ οὐρανός. Τί νὰ συμπεράνῃ ἠπόρει ὁ Ἀνδρέας ἂν καὶ εὐφυής. — Ἄγγελος εἶναι τάχα, ἠρώτα ἑαυτὸν, ἢ διάβολος;

Τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Τσαϊῆ, ζήτησε εὐδαίως ἐνθυμείτο πλὴν τοῦ Κ. Σιμάρ, ἢ Οὐρανία, ἢ Κ. Ρενιῶ καὶ ὁ Ἀνδρέας ἐκάθητο πρὸς τὸ ἐσπέρας εἰς μικρὸν στέγασμα τοῦ κήπου, αἱ μὲν κεντοῦσαν, ὁ δὲ ἀναγινώσκων τὰ παθήματα τῆς *Γενεαίας*. Ἀναγίνωσκε δὲ κάκιστα παρὰ τὴν συνήθειάν

του, διαστρέφων ἀδυσωπῆτως τὰς εὐγλωττοὺς περιγραφὰς τῆς Κ. Σάνδ, μηδαμῶς προσέχων εἰς τὰς τελείας καὶ τὰς ὑποστιγμάς, γυρίζων πολλὰς δύο φάλλα ἀνθ' ἑνὸς, ἢ καὶ ὅλως ἀνακόπτων τὴν ἀναγνώσιν ὅπως παρατηρήσῃ τὴν Οὐρανίαν. Αὕτη δὲ νεύουσα ἐπὶ τοῦ κεντήματός τῆς, ἐφάνετο μὴ προσέχουσα εἰς τὰ σφάλματα τοῦ ἀναγνώστου, εἴτε διότι ἤκουε τὴν φωνὴν του μὲ πλείονα εὐχαρίστησιν ἢ τὰ λόγια τοῦ βιβλίου, εἴτε διότι ἐμάντευε τὴν αἰτίαν αὐτῶν. Ἡ ἐξαδέλφη τῆς ὅμως, ὀλιγώτερον συγκαταβατικὴ καὶ ὅσον δὲν εἶχε τοὺς αὐτοὺς λόγους, ἀνεκάγχασεν ἐνῶ ὁ Ἀνδρέας ἀναγίνωσκε καὶ ἐπανεγίνωσκε περιόδον τινα.

— Σὲ, ὁμολογῶ, κύριε, εἶπεν ἡ Κ. Ρενιῶ, ὅτι διόλου δὲν ἐννοῶ τί λέγετε. ἔχετε ἀλλόκοτον μέθοδον ἀναγνώσεως, μὴ βλέποντες μέσα εἰς τὸ βιβλίον ἐνῶ ἀναγινώσκετε.

— Ἀξιόλογα! εἶπε καὶ ἑαυτὸν ὁ Ἀνδρέας κλεισας τὸ βιβλίον μ' ἐνόησεν, ἀπόψε θὰ τὸ εἶπῃ εἰς τὴν Οὐρανίαν, καὶ αὐρίον θὰ μὲ περιγελοῦν καὶ αἱ δύο.

— Ἐνύκτωσε καὶ πρέπει νὰ ἐπιστρέψωμεν, εἶπεν ἡ Οὐρανία διπλώσασα τὸ κεντήμα τῆς ὡς ἂν ἤθελε νὰ προλάβῃ τὸν χλευασμὸν, τὸν ὅποιον ἔβλεπε λάμποντα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ὡραίας ξανθῆς.

— ἔχεις δίκαιον, ἀπεκρίθη ἐκείνη, ὅς ὑπάγαμεν εἰς τὸ κύμβαλον· ἐλπίζω δὲ ὅτι ὁ κύριος Ἀνδρέας θὰ σεβασθῇ περισσύτερον τὸν Ροσίνην ἀπὸ τὴν Κ. Σάνδ.

Καὶ ἡ Οὐρανία ὑπολαβοῦσα ἠνάγκασε τὴν ἐξαδέλφην τῆς νὰ σηκωθῇ, τὴν ἐνηγκαλίσθη, καὶ βαδίζουσα ἐρβύθμως ὡς ἂν ἐχόρευε γαλλοπ τὴν ἔσσυρε μέχρι τῆς οἰκίας.

Ὁ Ἀνδρέας ἠκολούθησε χαίρων τὸ ἐπιχάρτιον ἔκκετο ζεῦγος; οὐτινος ὅμως μόνον τὸ ἤμισυ ἔβλεπε· ἀλλ' ἀντὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν, μετέβη εἰς σκοτεινὴν δενδροστοιχίαν καὶ περιεπάτησε πολλὴν ὥραν σκεπτόμενος. Ὅτε δὲ ἐγένετο βαθὴ σκότος· — Ἄν ἀντέχω, εἶπε καὶ ἑαυτὸν, εἰς τὴν ἀβεβελιότητα· πρέπει νὰ μάθω τὴν ἀλήθειαν, εἴτε ἀθωοτάτην, εἴτε διεστραμμένην. Καὶ ἔδν μὲν τὸ πρῶτον, αἱ ἀμφιβολίαι μου εἶναι προσηλητικαί, ἔδν δὲ τὸ δεύτερον, τὸ ὑπὲρ τῆς νέας αἰσθημά μου εἶναι ἄτοπον. Αἰωνίως μοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ὁ δημόσιος χορὸς, καὶ φαρμακεύει τὴν εὐχαρίστησίν μου. Πρέπει ἀφύκτως νὰ τελειώσῃ.

Ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν εὐρε πάντας συνηγμένους εἰς τὴν αἴθουσαν. Καὶ ἡ μὲν γραία θεῖα καὶ ὁ Κ. Ρενιῶ ἐπαιζον πικέρον, αἱ δὲ δύο ἐξαδέλφαι κύμβαλον, καὶ ὁ Κ. Σιμάρ ἐξηπλωμένος ἐπὶ Οὐρανίαν ἐκτύπει μὲ ἦθος νεανικὸν τὸν ρυθμὸν.

— Ἄν σὰ; ἔρχεται ὄρεξις νὰ χορεύετε; ἠρώτησε τὸν Ἀνδρέαν ὁ ἀγαθὸς οἰκοδοσπότης.

— Ἄν ἀγαπῶ τὸν χορὸν, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, ὡς ἀποκρίνονται οἱ ἐρωτῆται.

Ταύτην τὴν βλασφημίαν ἀκούσασα ἡ Οὐρανία, ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ δάκτυλά τῆς ἔμειναν ἀπηλωμένα εἰς τὸ κύμβαλον, ἐνῶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἠτένιζον τὸν νέον, ὅστις τῇ ἐφάνη ὀλιγώτερον εὐπρόσωπος ἢ ἄλλοτε.

— Ἄν ἀγαπάτε τὸν χορὸν! ἠρώτησεν ἀποροῦσα τί λοιπὸν ἀγαπάτε;

— Σὲ! εἶπε καὶ ἑαυτὸν ὁ Ἀνδρέας, μάλισ ἀναχαίτισα εἰς τὰ χεῖλη του τὸ μονοσύλλαβον αὐτὸ, ἔτοιμον νὰ κροτήσῃ.

— Κακὰ ἐξήγησα τὴν ἰδέαν μου, ἀπεκρίθη ὁ νέος· ἐννοῶ ὅτι δὲν ἀγαπῶ τὸν χορὸν ὅπως γίνεται μὲ τὰς μονοτόνους ἀντιχορείας του. Ἄν μὲ ἀρέσκουν αἱ διασκεδάσεις χωρὶς πάθος, εἰς τοὺς τοιοῦτους δὲ χοροὺς τὸ πάθος δὲν ἔχει χώραν. Διὰ νὰ ἐνοήσῃ τις τὸν ἠλεκτρισμὸν τὸν ὅποιον ὁ χορὸς προξενεῖ εἰς τὴν φαντασίαν, πρέπει νὰ ὑπάγῃ εἰς δημοσίους χοροὺς, εἰς χορὸν προσωποδοφόνον.

Καὶ ταῦτα λέγων παρετήρει ἐταστικῶς τὸ ἦθος τῆς νέας, ἥτις ἀκούουσα προσεκτικὴ τὴν ἀπολογίαν τοῦ Ἀνδρέου, εἶπε·

— Πλὴν, κύριε, δὲν χορεύουν εἰς τοὺς δημοσίους χοροὺς.

— Ἄν χορεύουν!

— Ἄν εἶναι ἀληθινόν; ἐπανέλαθεν ἡ Οὐρανία ἀποταθείσα πρὸς τὴν ἐξαδέλφην τῆς· ὅταν ὑπήγαμεν κανεὶς δὲν ἐχόρευε, καὶ μ' ἐφάνη παράδοξον, διότι δὲν ἐννοῶ χορὸν ἔπου δὲν χορεύουν.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀνδρέας ἠσθάνθη πλατυνομένην τὴν καρδίαν του καὶ εὐώδη τὸν ἀέρα, διότι αἱ ὀλίγα λέξεις τὰς ὁποίας εἶπεν ἡ Οὐρανία, διεσκεδάσαν ὡς διὰ μαγείας τὰς ἐνόχους ὑποφίας του. Ἡ εὐτυχία τοῦ θὰ ἐξαγράφῃθη βεβαίως μετὰ πολλῆς ζωηρότητος εἰς τὸ πρόσωπόν του, διότι οἱ δευδερκέστατοι ὀφθαλμοὶ τῆς, ὅστινες καὶ τοῦ ἡλίου αὐτοῦ τὰς ἀκτῖνας προσέβλεπον, μὴ δυναθέντες ν' ἀντιέξωσιν εἰς τὸ φλογερὸν βλέμα τοῦ νέου ἐχαμηλώθησαν, καὶ πρῶτον τότε ἠσθάνθη εἰς τὰς παρειὰς τὸ ἐρυθρῆμα ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἔχει τὴν ρίζαν του εἰς τὴν καρδίαν.

— Διηγῆσου, εἶπεν ὁ Κ. Ρενιῶ πρὸς τὴν Οὐρανίαν ἐξακολουθῶν τὸ παιγνιδιὸν του, διηγῆσου εἰς τὸν Κ. Ἀνδρέαν τὰ ἀνδραγαθήματά σου εἰς τὸν δημόσιον χορὸν.

Καὶ ὁ Ἀνδρέας κατεπλήχθη πάραυτα ὑπὸ πυρετοῦ ἀγάπης πρὸς τὸν ὑψηλὸν φαλακρὸν τότε πρῶτον τῷ ἐφάνη ἐράσμιος, εὐφυής, ἴσως δὲ καὶ θαυφίλῃ ἔχων τὴν κόμην. Ἀλλ' ἡ Οὐρανία παρὰ τὸ σύν-

ἦθε; ἐφάνη διατάξουσα. Ἡ δὲ Κ. Ρενιῶ ἰδοῦσα ὅτι δὲν ἀπεκρίθη, ἐστράφη πρὸς τὸν νέον οὐτινος εἶχε μαντεύσει τὸ πάθος.

— Παρατηρήσατε ἴσως, εἶπε μετὰ τινος εἰρωνείας, ὅτι ὅλοι ἐδῶ εἴμεθα δούλοι τῆς μικρᾶς ταύτης κόρης· ἡ ἐξουσία τῆς εἶναι δεσποτικὴ πρὸς ὅλους ἀνεξαιρέτως, καὶ σὰς εἰδοποιῶ διὰ νὰ λάβετε τὰ μέτρα σας. Αἱ ὀρέξεις τῆς εἶναι νόμοι, καὶ αἱ φαντασιοσκοπίαι τῆς ἀνεκκλητοὶ ἀποφάσεις· ὁ θεὸς μας τὴν ἀνέβρεψε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ ἡ ἐδική μας συγκατάθεσις ἐπικυροῦναι τὴν κατάγρησιν τοῦ ὠραίου αὐτοῦ συστήματος. Ἐννοεῖτε λοιπὸν πόσον παράδοξοι ἰδέαι καταβαίνουν εἰς τὴν κεφαλὴν ταυταύτης κακοχαδευμένης νέας. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐπεθύμησε τὸν παρελθόντα χειμῶνα νὰ ὑπάγῃ καὶ εἰς δημόσιον χορὸν· καὶ ἤξεύρετε ποῦ ἠθέλησε νὰ ὑπάγῃ; Εἰς τοῦ Μουζάρ!

— Ναι, εἰς τοῦ Μουζάρ, ὑπέλαθεν ὁ ἀρχαῖος γουναροπώλης γελῶν· ἡ τρελοῦτσικη αὐτῆ ἤθελε νὰ ὑπάγῃ εἰς τοῦ Μουζάρ. Πῶς σὰς φαίνεται, Κ. Ἀνδρέα;

— Μὲ φαίνεται, ἀπεκρίθη ἐνθουσιαστικῶς ὁ Ἀνδρέας, ὅτι καὶ οἱ ἄγγελοι ἠμποροῦν νὰ καταβοῦν εἰς τὸν ἕδην χωρὶς νὰ κινδυνεύουσιν.

— Ἐπειδὴ δὲν εἴμαι ἄγγελος, ἐπανέλαθεν ἡ Κ. Ρενιῶ, ἢ ἐπιθυμῶ τῆς μ' ἐφάνη τολμηρὰ· ἀλλὰ πῶς ν' ἀντισταθῶ; ἐνέδωκα λοιπὸν, τοῦτο μόνον κατορθώσασα, νὰ ἀντικαταστήσω τὴν *Όπεραν* εἰς τὸν λαμπρὸν χορὸν τὸν ὅποιον ἐπεθύμει ἀνεχωρήσασαι λοιπὸν καὶ αἱ τρεῖς.

— Μόνοι αἱ τρεῖς! ἠρώτησεν ὁ Ἀνδρέας· δὲν σὰς συνόδευσε κανεὶς;

— Ὁ σύζυγός μου, ἀπεκρίθη ἡ Κ. Ρενιῶ, τοῦ ὁποίου ἡ διαγωγή, τὸ ὁμολογῶ, δὲν ὑπῆρξε θαυμαστικὴ· διότι μάλισ ἐρθιάσαμεν, μὰς ἔβλεπε μόνος· εἰς ἐν θεωρεῖον, ἐπὶ λόγῳ μὲν ὅτι ἦτο πολὺ τὸ πλῆθος, πράγματι ὅμως διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ τρεῖς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ μὰς ἀφῆκεν ὀλομόναχαις.

— Πῶς ὀλομόναχαις! ἠρώτησεν ὁ Ἀνδρέας.

— Ναι, ὀλομόναχαις· καὶ μετ' ὀλίγον δύο ἀσχημῆτατοι μέθυσοι ἤλθον καὶ μὰς ἐβίβασαν νὰ φύγωμεν.

Ἡ Οὐρανία διεκοψε τὸν λόγον τῆς ἐξαδέλφης τῆς εἰπούσα·

— Ὁ πρῶτος δὲν ἦτον μεθυσαμένος· ἐξ ἐναντίας ὠμίλει πολὺ καλά. Μίση σου εἶπες ὅτι εἶχε μᾶτις ἐκφραστικὰ καὶ ὠραία ὀδόντια.

— Ἄ! ὑπέλαθεν ὁ Κ. Ρενιῶ· καὶ ὅμως δὲν μὲ εἶπες τὰς παρατηρήσεις σου.

Ὁ δὲ Ἀνδρέας εἶδε κομφευσόμενος εἰς τὸν κἀθρέπτην. Ἄν ἐξακολουθήσεν ὅμως ἡ ὀμιλία διότι ὁ

Κ. Σιμάρ, αγαπών να κοιμάται ένωρίς, έσηκώθη και ούτω διελύθη ή συντροφία.

Αι' άλλης δέ τής νυκτός ό άνδρέας ανέλογίζετο τήν Ούρνιαν και παρεδίδετο άδυσωπήτως εις τόν έρωτά της.

(Έπεται συνέχεια.)

ΠΑΡΑΘΟΡΑ.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΑΟΥΣ. Ημέραν τινα ό επίσκοπος DU-ROY προσεκάλεσεν εις γεύμα δύο ιερείς και τρεις κυρίας. Παρατήρησι δέ διαρκούντος του γεύματος ότι ό νεώτερος είχεν άδιακόπως προσηλωμένον τό βλέμμα επί τής μιάς των γυναικών, τής ώραιοτέρας. Ότε δέ αύται ανεχώρησαν ό επίσκοπος ήρώτησε τόν νεόν ιερέα, τί έφρόνει περί τής ωραιότητας τής γυναικός εκείνης. — Δέσποτά μου, απεκρίθη ό ιερέας, παρατηρών τήν γυναίκα αύτήν έσκεπτόμην ότι τό ωρατόν της μέτωπον θα κλυφθή υπό βυτίδιαν, τό λαμπρόν των χειλέων της χρώμα θα παρέλθη, ή δέ ζωηρότης των όφθαλμών της θα σβεσθή· τό έλεφαντοειδές των οδόντων της χρώμα θα μεταβληθή εις έβενώδες, τά δέ κρύνα και τά βόδια των παρειών της θα μαρνανθώσι· τό λεπτόν και καθαρόν αύτης δέρμα θα γίνη ως ξηρά περγαμνή, τά ευάριστα μειδιάματά της θα μεταβληθώσιν εις μορφασμούς και τέλος θα γίνη τό αντίδοτον του έρωτος.

ΕΥΦΥΗΣ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ. Γάσκων τις καυχώμενος περί τής τεραστίας δυνάμεως τής δράσεώς του, ειπέ ποτε πρής φίλων του· — Παρατήρησε πόσον λαμπράν όρασιν έχω. Βλέπω μίαν μύτιαν περιπατούσαν επί του ωρολογίου τής μητροπόλεως. — Ό δέ φίλος απεκρίθη· — Δέν έχω όρασιν τόσον όξειαν ως σό, έχω όμως άκοήν όξυτέρην, διότι και τολ δέν βλέπω τήν μύτιαν ήν σό λέγεις, άκόσω όμως αύτήν περιπατούσαν.

ΜΕΤΡΙΟΦΡΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ. Κυρία τις ήρώτησέ ποτε τόν Maurice de Nassau ποιος ήτο ό μεγαλύτερος στρατηγός των χρόνων εκείνων; Αυτός δέ μή θέλων να ένομάση έαυτόν, αλλά και μή επιθυμίων να αποδώση τήν τιμήν εις έτερον, απεκρίθη ταύτα· — Ό Μαρκεσίος Σπινόλα είναι κυρία, ό δεύτερος.

ΑΠΡΙΑΙΟΣ. Γνωστόν όρι ή πρώτη Απριλίου είναι αφιερωμένη εις τό άπατάν ό εις τόν άλλον· αλλά και τολ ή συνήθεια αύτη είναι κοινοτάτη και άρχαιοτάτη, άγνωστον όμως πόθεν έλαβε τήν άρχήν. Οι Ινδοί έχουσαν έορτήν τινα καλουμένην Nuli, ως τά των Ρωμαίων Saturnalia· οι Γάλλοι poisson d'avril, οι Άγγλοι April fool και οι Σκωτοι April

Gowks. Εν κειρω των Nuli, λέγει Ασιανός τις συγγραφεύς, ότε χαρά και ευθυμία βασιλεύουσιν εις πάσαν των Ινδών τάξιν, μιζ των κυριωτέρων διασκεδάσεων είναι τό εξαποστέλλειν άλλους επί προφάσει εις μεμακρυσμένα μέρη, αι δέ αποστολαι αυται εις ουδέν αποβαίνουσιν, αποβλέπουσι μόνον εις διασκεδάσιν εκείνων οτινες τους απέστειλον.

ΑΝΑΚΤΟΡΑ ΛΟΝΔΙΝΟΥ. Εις τήν θέσιν ηπου εδρισκεται σήμεραν τό παλάτιον του Αγίου Ιακώβου ήτο πάλαι νοσοκομειον αφιερωμένον τω δμωνώμω Αποστόλω. Εκτίσθη δέ υπό τής πάλευς του Λονδίνου διά δεκατέσσαρας πτωχάς παρθένας πασχούσας λέπραν, αιτινες ήσαν προσωρισμένοι διά τό μοναχικόν στάδιον. Γενομένης μετά ταύτα νέας διατρεφς έτεροι εκτώ αδελφαι προσετέθησαν. Τό νοσοκομειον τουτο εκλείσθη υπό Ερρίκου του Η' τό 1400, ήτε δόντος εις τάς εν αυτω ισόδιον σύνταξιν, καταδαφίσας δέ τό κτίριον, ανήγειρεν ανάκτορα, τά μέχρι σήμεραν υπάρχοντα επί τής ιδίας θέσεως, τηρήσας τό ένομα του πρώην νοσοκομείου. Εις τά ανάκτορα ταύτα κατοικουν οι βασιλεις τής Αγγλίας αφ' ότου τό Whitehall εγένετο παρανάλωμα του πυρός τό 1697 έτος.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ. Ο πληθυσμός του ήνωμένου Βασιλείου τής Αγγλίας από των αρχών τής παρούσης εκατονταετηρίδος μέχρι του 1864 ηξήσεν άδιακόπως. Τό 1801 ήτο 15,902,322, τό 1806, 16,951,925, τό 1811, 18,103,492, τό 1816, 19,520,488, τό 1821 21,007,386, τό 1826, 22,575,493. τό 1831, 24,135,422, τό 1836, 25,606,281, τό 1841, 26,751,199 και τό 1846, 28,102,094. Κατά τό έτος τουτο επήλθον οι χρόνοι τής αιταθείας εν Ιρλανδία και των μεγάλων μεταναστεύσεων, τό δέ 1851 ό πληθυσμός ήλαττώθη εις 27,393,327· τό 1856 ηξήσεν κατά τ, ήτοι 28,011,034, και τό 1861 εις 28,974,302· τό 1862 ηξήσεν εις 29,204,983, τό 1863, 29,394,051, τό 1864 29,566,316, τό 1865 29,768,089, τό 1866, 29,946,058, και τό 1867, 30,157,239. Από του 1801 εκάδισαμεν καθ' ύπολογισμόν, αλλά σήμεραν αι στατιστικαι γίνονται μετά ποσαύτης ακριβείας, ώστε μικροτάτη και όλως άσημαντος θα ήναι ή διαφορά από των επισήμων καταλόγων.

Φ. Α. Μ.